

REPUBLIKA SLOVENIJA

***PROGRAM REFORM ZA
IZVAJANJE LIZBONSKE
STRATEGIJE V SLOVENIJI***
POROČILO O URESNIČEVANJU PROGRAMA
2007

oktober 2007

PREDGOVOR

Izvajanje reform za uresničevanje lizbonske strategije je v Sloveniji vpeto v celovit strateški razvojni okvir. Strategija razvoja Slovenije iz leta 2005 je določila glavne razvojne cilje, ki so skladni s cilji lizbonske strategije, ter prednostne naloge za njihovo uresničevanje. Resolucija o nacionalnih razvojnih programih določa ključne razvojne projekte za dolgoročneje obdobje. Z nacionalnim strateškim referenčnim okvirom je predvideno, kako bodo v uresničevanje domačih prednostnih razvojnih nalog vključena sredstva Evropske unije. Na vladni ravni izvajanje razvojnih politik usklajuje Služba vlade za razvoj, katere institucionalni vpliv se je v zadnjem letu povečal, minister za razvoj pa je prevzel vlogo nacionalnega lizbonskega koordinatorja. O izvajanju posameznih korakov reform poteka široka razprava. Politično se usklajujejo v okviru Partnerstva za razvoj, ki vključuje večino opozicijskih strank. Pri usklajevanju pa prek Ekonomsko-socialnega sveta dejavno sodelujejo tudi delodajalci in delojemalci. Letos je bil parafiran predlog novega socialnega sporazuma, ki pomeni zadovoljivo ravnotežje med potrebnimi reformnimi ukrepi in interesi socialnih partnerjev.

Na področju povečevanja konkurenčnosti gospodarstva je bila že v prvem letu izvajanja reform sprejeta celovita davčna reforma, ki zmanjšuje davčno obremenitev dela in varčevanja, na področju obdavčevanja dobička pa ob širjenju osnove povečuje olajšavo za raziskave in razvoj ter postopno znižuje davčno stopnjo. Vlada v sodelovanju z gospodarstvom izvaja celovit program zmanjševanja administrativnih ovir in poenostavljanja poslovnega okolja, vključno z zmanjševanjem sodnih zaostankov. Po uspešni uvedbi sistema »vse na enem mestu« za samostojne podjetnike bo letos tak sistem uveden tudi za gospodarske družbe, s čimer bo čas ustanovitve skrajšan na le nekaj dni. Predlagana zakonska ureditev naložb tveganega kapitala, ki predvideva tudi ustrezne davčne spodbude, bo pomembno prispevala k povečanju aktivnosti malih podjetij in njihovi hitrejši rasti. Postopno umikanje države iz lastništva podjetij in postopna liberalizacija mrežnih dejavnosti prispevata k večji stopnji konkurence na trgu. Vlada s številnimi ukrepi spodbuja sodelovanje med raziskovalno dejavnostjo in gospodarstvom pri raziskavah in razvoju oziroma inovacijah, podvojila je delež financiranja tehnoloških projektov v proračunskih sredstvih za raziskovalno dejavnost. V sodelovanju z lokalnimi skupnostmi se povečuje ponudba lokacij za tuje naložbe, hkrati pa je bilo olajšano tudi zaposlovanje tujih delavcev in ponujene finančne spodbude za tuje vlagatelje.

Prvi razpoložljivi podatki potrjujejo ustreznost tega sklopa ukrepov. Ob splošni ugodni konjunkturi se je tudi zaradi davčne razbremenitve povečala rast zaposlovanja in naložb poslovnega sektorja. Močno se je povečalo uveljavljanje olajšave za raziskave in razvoj, kar kaže na rast izdatkov poslovnega sektorja za ta namen, povečujeta se število prijavljenih patentov in zaposlovanje raziskovalcev v zasebnem sektorju. Krepi se podjetniška aktivnost in izboljšuje njena struktura. V mrežnih dejavnostih je krepitev konkurence očitna predvsem pri telekomunikacijah, liberalizacija trga elektrike pa v začetnem obdobju ni povzročila večjega skoka cen.

Pri zaposlovanju je vlada v prvem letu izvajanja reform sprejela ukrepe, ki pomenijo večje spodbude za aktivnost ljudi. Pravico do prejemanja nadomestila za brezposelnost in denarnih socialnih pomoči je strožje vezala na pripravljenost za sprejemanje ponujenega dela, usklajevanje socialnih transferjev in minimalnih plač pa vezala samo na rast cen življenjskih potrebščin in ne več tudi na rast povprečnih plač. Letos je s socialnimi partnerji dosegla soglasje o spremembah Zakona o delovnih razmerjih, ki pomenijo korak k uvajanju sistema varne prožnosti. Najpomembnejše spremembe so večja notranja prilagodljivost zaposlitve, širitev pravnih podlag za uporabo prilagodljivih oblik zaposlovanja, učinkovitejša ureditev odpovedi pogodbe o zaposlitvi, vključno s skrajšanjem odpovednih rokov. Hkrati je vlada posodobila programe aktivne politike zaposlovanja in izboljšala delovanje zavoda za zaposlovanje, ki vse bolj sodeluje tudi z zasebnimi agencijami. Izboljšala je tudi pravne podlage za preprečevanje dela na črno in uvedla možnost tako imenovanih malih del. Z

ureditvijo sistema poklicnih kvalifikacijah in štipendiranja se krepi povezanost med trgom dela in sistemom izobraževanja. Rezultat teh ukrepov je povečevanje stopnje zaposlenosti, ki je že nekaj let nad evropskim povprečjem, ter znižanje brezposelnosti na najnižjo raven do zdaj. Postopno se rešujejo tudi strukturni problemi na trgu dela, saj se zmanjšuje dolgotrajna brezposelnost, tudi mladih, povečevati pa se je začela tudi zaposlenost starejših.

Za državo na razvojni stopnji Slovenije je pomembno tudi povečevanje infrastrukturnih naložb. Vlada je okrepila naložbe v cestno in prvič tudi v železniško infrastrukturo na pomembnih evropskih koridorjih. Z Zakonom o javno-zasebnem partnerstvu je zagotovila možnosti za večjo vlogo zasebnega kapitala, tako da se na državni in lokalni ravni že pripravlja vrsta takih projektov.

Strukturne reforme potekajo v stabilnem makroekonomskem okviru, podprtem s fiskalno konsolidacijo. Ocenjen primanjkljaj za 2007 (0,6 % BDP) je precej pod vrednostjo, navedeno v programu stabilnosti (1,5 % BDP). Vlada uspešno uresničuje usmeritev k zniževanju javnofinančnih izdatkov v primerjavi z bruto domačim proizvodom, zaradi hkratnega izvajanja davčne reforme pa je zmanjševanje primanjkljaja počasnejše. Ob zniževanju izdatkov vlada postopno izboljšuje njihovo strukturo, saj povečuje izdatke za raziskave in razvoj, izobraževanje, aktivno politiko zaposlovanja in horizontalne državne pomoči. Sprejete usmeritve socialnega sporazuma, ki pomenijo decentralizacijo pogajanj o plačah, ter že sprejeti dogovori v zasebnem in javnem sektorju zagotavljajo, da rast plač ne bo presegla rasti produktivnosti dela in tako ne bo dejavnik zmanjševanja konkurenčnosti ali povečevanja inflacije. Uvedba evra je zaradi uspešnega usklajevanja ekonomskih politik ter sodelovanja z nevladnimi organizacijami in gospodarstvom minila brez večjega vpliva na inflacijo. V zadnjih mesecih se je inflacija nekoliko povečala predvsem zaradi rasti cen hrane, vendar je po mnenju vlade povišanje prehodne narave, saj vse ključne ekonomske politike ostajajo restriktivne in naravnane na ohranjanje makroekonomske stabilnosti.

Pri izvajanju programa reform vlada upošteva tudi priporočila, ki jih je ob obravnavi programov reform sprejel Svet EU. Tako je letos že izboljšala delovanje institucij na trgu dela, ki podpirajo uspešno uvajanje sistema varne prožnosti, kar se kaže pri vključevanju mladih na trg dela ter pri povezovanju izobraževanja in trga dela. Okrepila je delovanje Službe vlade za razvoj in Javne agencije za tehnološki razvoj ter drugih razvojnih institucij. Povečuje javna sredstva za raziskave in razvoj, vendar počasneje od predvidevanj, tako da bodo cilji na tem področju doseženi nekoliko pozneje. V pripravi je tudi nov zakon o intelektualni lastnini. Cilj skrajšanja časa za ustanovitev podjetja bo izpolnjen jeseni z uvedbo sistema »vse na enem mestu« za vse gospodarske družbe. Napredek je manj zadovoljiv pri izboljšanju kadrovske in pravne možnosti za delovanje Urada RS za varstvo konkurence. Okrepiti bo treba tudi izvajanje ukrepov na področju energetske učinkovitosti in podnebnih sprememb. Zlasti zaradi težavnosti doseganja političnega in družbenega soglasja letos tudi ni sprejela dodatnih ukrepov za povečevanje dolgoročne finančne vzdržnosti sistema pokojninskega zavarovanja.

Kljub doseženemu ostaja za zadnje leto izvajanja programa reform še nekaj pomembnih izzivov. Pri konkurenčnosti so to predvsem nadaljevanje zmanjševanja administrativnih ovir, vključno z določitvijo srednjeročnega cilja in uvedbo sistema merjenja administrativnih stroškov; povečevanje konkurence in izboljšanje delovanja regulatorjev zlasti na področjih mrežnih dejavnosti in svobodnih poklicev; povečevanje sredstev za raziskave in razvoj ter njihove učinkovitosti; prenova sistema visokošolskega izobraževanja. Pri zaposlovanju bo treba še naprej izvajati ukrepe za zmanjševanje strukturnih problemov, zlasti dolgotrajne brezposelnosti ter zaposlenosti starejših in visoko izobraženih mladih. Dodatno bo treba povečati tudi preglednost in aktivacijsko naravnost sistema socialnih transferjev. Na področju makroekonomske stabilnosti si bo treba še naprej prizadevati za postopno fiskalno konsolidacijo ter s tem okrepiti njeno dolgoročno vzdržnost in proticiklično vlogo.

KAZALO

I POVZETEK POROČILA	1
II STRATEŠKI OKVIR	4
III UKREPI ZA URESNIČEVANJE LIZBONSKE STRATEGIJE V SLOVENIJI	5
III.A PRVA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: KONKURENČNO GOSPODARSTVO IN HITREJŠA GOSPODARSKA RAST	5
III.A.1 USMERITVE IN UKREPI NA MAKROEKONOMSKEM PODROČJU	5
III.A.2 ODPRT NOTRANJI TRG IN KONKURENČNOST GOSPODARSTVA	8
III.A.2.1 Razširiti in poglobiti notranji trg	8
III.A.2.2 Spodbujanje internacionalizacije podjetij in tujih neposrednih naložb	9
III.A.2.3 Zagotoviti odprte in konkurenčne trge	11
III.A.2.3.1 Politika konkurence	11
III.A.2.3.2 Privatizacija	12
III.A.2.3.3 Javne gospodarske službe in mrežne industrije	13
III.A.2.3.3.1 Elektronske komunikacije in pošta	13
III.A.2.3.3.2 Električna energija in zemeljski plin	14
III.A.2.3.3.4 Prometna politika	16
III.A.2.3.5 Razširiti in izboljšati infrastrukturo	16
III.A.3 POSLOVNO OKOLJE IN RAZVOJ PODJETNIŠTVA	18
III.B. DRUGA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITO USTVARJANJE, DVOSMERNI PRETOK IN UPORABA ZNANJA ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN KAKOVOSTNA DELOVNA MESTA	20
III.B.1 RAZISKAVE, INOVACIJE IN TEHNOLOGIJA	20
III.B.1.1 Spodbujanje raziskovalno-razvojne dejavnosti in inovacij	20
III.B.1.2 Spodbujanje uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije in prehod v informacijsko družbo	22
III.B.2 ZNANJE ZA RAZVOJ IN RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV	23
III.B.2.1 Spodbujanje razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja	23
III.B.2.2 Prilagodljivi sistemi izobraževanja in usposabljanja	24
III.C TRETJA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITEJŠA IN CENEJŠA DRŽAVA	25
III.C.1 IZBOLJŠANJE INSTITUCIONALNE KONKURENČNOSTI DRŽAVE	25
III.C.1.1 Kakovost regulacije in poenostavitve zakonodaje	27
III.C.1.2 Povečanje učinkovitosti države in vodenja javne uprave	27
III.C.1.2.1 Cenejša država	27
III.C.1.3 Javno-zasebno partnerstvo	28
III.C.1.4 Boljše delovanje pravosodnega sistema	28
III.C.2 DRŽAVNE POMOČI	28
III.C.3 RAZVOJNO PRESTRUKTURIRANJE JAVNIH FINANC	29
III.D ČETRTA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: SODOBNA SOCIALNA DRŽAVA IN VEČJA ZAPOSLENOST	30
III.D.1 ZAPOSLOVANJE, POVEČANJE PONUDBE NA TRGU DELA IN POSODOBITEV SISTEMOV SOCIALNE VARNOSTI	30
III.D.1.1 Horizontalni cilji in ukrepi	30
III.D.1.2 Spodbujanje pristopa k delu kot pristopa življenjskega cikla	31
III.D.1.2.1 Spodbujanje zaposlovanja mladih	31

III.D.1.2.2 Aktivno staranje in ukrepi za reševanje problematike zaposlovanja starejših	32
III.D.1.2.3 Posodobitev sistemov socialne zaščite	33
III.D.1.2.4 Enake možnosti spolov	34
III.D.1.2.5 Usklajenost med poklicnim in zasebnim življenjem	34
III.D.1.3 Zagotavljanje vključujočih trgov dela	35
III.D.1.3.1 Aktivni in zaščitni ukrepi za nezaposlene in neaktivne ter ustvarjanje novih delovnih mest	35
III.D.1.3.2 Preprečevanje diskriminacije na trgu dela	35
III.D.1.3.3 Položaj invalidov na trgu dela	36
III.D.1.4 Ugotavljanje potreb na trgu dela	36
III.D.1.4.1 Posredovanje na trgu dela, delovanje in posodabljanje ZRSZ in agencije	36
III.D.1.4.2 Odpravljanje ovir za mobilnost delavcev po Evropi	37
III.D.1.4.3 Delo na črno	37
III.D.2 SPODBUJANJE PRILAGODLJIVOSTI IN MOBILNOSTI NA TRGU DELA	37
III.D.2.1 Spodbujanje prožnosti, prilagodljivosti in mobilnosti na trgu dela	37
III.D.2.2 Zdravje in varnost pri delu	38
III.E. PETA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UKREPI ZA DOSEGANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA	38
III.E.1 BOLJŠE GOSPODARJENJE S PROSTOROM IN STANOVANJSKA POLITIKA	38
III.E.2 POLITIKA VARSTVA OKOLJA	39
III.E.3 REGIONALNI RAZVOJ	42
IV. POVEZAVA PROGRAMA REFORM S KOHEZIJSKO POLITIKO	43
PRILOGE	48
PRILOGA 1 – Odzivi na priporočila in opozorila Sveta	48
PRILOGA 2 – Podrobnejše razlage posameznih področij	50
POLITIKA KONKURENCE	50
POSLOVNO OKOLJE IN RAZVOJ PODJETNIŠTVA	51
RAZISKAVE, RAZVOJ IN INOVACIJE	53
ZAPOSLOVANJE	55
POLITIKA VARSTVA OKOLJA	63
PRILOGA 3 – Javna razprava v letu 2007	67
PRILOGA 4 – Pregled strukturnih kazalnikov	70

I POVZETEK POROČILA

Poročilo o uresničevanju Programa reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji je drugi letni pregled spremljanja uresničevanja prednostnih nalog, ukrepov in ciljev programa reform, sprejetega oktobra 2005. Poročilo je strukturirano po prednostnih nalogah, določenih v Strategiji razvoja Slovenije in povzetih v Programu reform za izvajanje lizbonske strategije. Ukrepi so podprti tudi z ustreznim sofinanciranjem s sredstvi EU. Junija 2007 je Evropska komisija potrdila Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013, ki opredeljuje generalno strategijo države za doseganje hitrejša konvergence, vključuje prednostne naloge, okvirno letno dodelitev sredstev in seznam operativnih programov.

Ukrepi, vsebovani v programu reform, vključujejo vse integrirane smernice za rast in zaposlovanje ter odgovarjajo tudi na dosedanja priporočila in opozorila Evropske komisije.

Prva prednostna razvojna naloga: konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast

Po dvoletnem sodelovanju v mehanizmu deviznih tečajev ERM II je Slovenija sredi leta 2006 formalno izpolnila vseh pet maastrichtskih konvergenčnih meril za vstop v ekonomsko in monetarno unijo (EMU) ter s 1. januarjem 2007 kot prva od novih članic EU prevzela evro. S tem je bil uresničen ključni kratkoročni cilj makroekonomskih politik vlade in Banke Slovenije. V septembru 2006 je Vlada RS sprejela sedem novih davčnih zakonov, ki bodo v povezavi z ukrepi na trgu dela (zlasti za spodbujanje aktivnosti) in postopno ukinitvijo davka na izplačane plače tudi v prihodnjih letih pozitivno vplivali na rast podjetniških naložb, zlasti v raziskave in razvoj, ter na zaposlovanje.

Na podlagi predhodne ocene izvrševanja proračuna za leto 2007 lahko sklepamo, da se bo okrepila fiskalna konsolidacija. Zaradi restriktivne drže pri porabi in dobrega delovanja gospodarstva se bodo precej zmanjšali izdatki sektorja država in primanjkljaj. Skupno zmanjšanje izdatkov v BDP v obdobju 2005–2007 znaša 3 odstotne točke. Zaradi tega se bo primanjkljaj v letu 2007 precej zmanjšal in bo predvidoma znašal 0,6 % BDP. Ob zniževanju javnofinančnih izdatkov je cilj tudi razvojno prestrukturiranje izdatkov oziroma preusmerjanje dela javnih izdatkov s sedanjih namenov na prednostne razvojne naloge.

Slovenija je del notranjega trga EU, zato so bile uvedene številne dobre prakse, ki so pripomogle k pravilnemu in pravočasnemu prenosu direktiv EU v notranjepravni red. Do 30. aprila 2007 Sloveniji ni uspelo notificirati 17 od skupno 1628 direktiv, kar je 1,0-odstotni primanjkljaj pri njihovem prenosu v slovenski pravni red. V preteklem letu je bila razširjena mreža za varstvo potrošnikov, saj je bil v nevladnem sektorju ustanovljen Evropski potrošniški center, katerega delovanje finančno podpira tudi EU. Urejeno je tudi področje varstva intelektualne lastnine, na katerem je bila v letih 2005 in 2006 sprejeta zakonodaja, ki je izboljšala ureditev tega področja in ga uskladila z direktivami EU, poleg tega pa je v pripravi nov zakon o varstvu intelektualne lastnine.

V letu 2006 se je nadaljevalo povečevanje stopnje internacionalizacije slovenskega gospodarstva. Ta poteka predvsem prek zunanjetrgovinskih tokov, manj pa prek tujih neposrednih naložb. V okviru Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije se gradi mreža predstavništva slovenskega gospodarstva v tujini, ki predstavljajo Slovenijo tudi kot lokacijo za tuje naložbe. Dejavnosti na tem področju potekajo tudi prek gospodarskih zbornic, predvsem v obliki poslovnih srečanj in stikov. Za spodbujanje tujih naložb so pomembna predvsem večja vlaganja v izboljšanje ponudbe industrijskih con ter sistematično odpravljanje administrativnih ovir za poslovanje in vlaganje.

Sprejeti ukrepi, kot sta ustanovitev Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije ter sprejetje osnovne metodologije za pripravo izjave o odpravi administrativnih ovir, omogočajo oblikovanje prijaznejšega poslovnega okolja in spodbujanje hitrejšega razvoja podjetništva.

Po uvedbi sistema VEM za samostojne podjetnike bo v začetku naslednjega leta uveden tudi VEM za gospodarske družbe, ki bo precej zmanjšal čas in stroške ustanovitve podjetij. Zaradi izboljšanja dostopa do začetnega kapitala so bile izvedene številne aktivnosti, sprejet pa je bil tudi Predlog zakona o družbah tveganega kapitala, ki naj bi to področje tudi zakonsko uredil in omogočil povečanje ponudbe tveganega kapitala.

Varstvo konkurence je normativno in vsebinsko v večjem delu usklajeno s pravnim redom EU. Glede reševanja problemov konkurence v posameznih sektorjih Urad RS za varstvo konkurence sodeluje s pristojnimi sektorskimi regulatorji, ki imajo v okviru pristojnosti ex-ante nadzora možnost urejanja trga z določenimi ukrepi, namenjenimi uvajanju konkurence v konkretnem sektorju ter odpravi nesorazmerij. S tem je uradu omogočeno učinkovito nadziranje omejevalnih sporazumov, zlorabe prevladujočega položaja in koncentracij podjetij.

Na konkurenčnost gospodarstva so ugodno vplivali tudi učinki liberalizacije mrežnih dejavnosti, ki poteka postopno. Učinki so bili vidni zlasti pri telekomunikacijah, pri katerih je prišlo do premika pri fiksni telefoniji in širokopasovnem dostopu do interneta. Področje električne energije je bilo v skladu z evropskimi direktivami dokončno liberalizirano 1. julija 2007, prav tako pa je bila izvedena pravna in funkcionalna ločitev na področju distribucije električne energije. Z dokončno sprostitevjo čezmejnih prenosnih zmogljivosti po 1. juliju 2007 pa se začneja prihod tujih ponudnikov na trgu na debelo na slovenski trg.

Glede na stopnjo razvitosti Slovenije pa so za povečanje gospodarske rasti pomembna tudi visoka vlaganja v infrastrukturo na področju prometa, zlasti železnic in avtocestnega omrežja, pa tudi vlaganja v izobraževalno in informacijsko infrastrukturo.

Druga prednostna razvojna naloga: učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta

Slovenija še naprej krepi dejavnike na znanju temelječe družbe. Izvajajo se ukrepi, navedeni v osrednjem razvojnem dokumentu za raziskave in razvoj. Predvideni znesek javnih sredstev za raziskave in razvoj se v državnem proračunu do leta 2008 povečuje, trenutno se v Sloveniji po predhodni oceni vlaga v raziskave in razvoj iz javnih sredstev že 0,71 % BDP. Znesek vključuje tudi sredstva EU, kljub temu pa bo za doseg zastavljenega cilja v prihodnjih proračunih treba nameniti več sredstev.

Izobrazbena struktura prebivalstva se še naprej izboljšuje, k čemur pomembno prispeva visoka vključenost mladih v izobraževanje, ki je višja kot v povprečju EU. Tudi vključenost v vseživljenjsko učenje se povečuje in je razmeroma visoka, vendar bo treba povečati vključenost starejših in manj izobraženih. V začetku leta 2007 je bila v javno obravnavo predložena celovita strategija vseživljenjskega učenja, ki daje podlage za načrtovanje konkretnih politik s tega področja.

Pri prenosu znanja v gospodarstvo je pomemben Program mladih raziskovalcev, ki je pomembno prispeval k znižanju povprečne starosti raziskovalcev v državi. Ta primer dobre prakse smo v Sloveniji v zadnjih treh letih prenesli na področje usposabljanja mladih raziskovalcev v gospodarstvu za gospodarstvo in ga še tesneje povezali s potrebami podjetij ter nadgradili z obveznim usposabljanjem mladih raziskovalcev v tujini. Ta ukrep dopolnjuje tudi ukrep povečanja mobilnosti strokovnjakov, ki ga že izvaja Ministrstvo za gospodarstvo, ter spodbuja zaposlovanje domačih in tujih strokovnjakov v gospodarstvu in še zlasti v malih in srednjih podjetjih. Ukrepi za boljše sodelovanje visokošolskega in poslovnega sektorja pa so predvideni tudi v že sprejetem Zakonu o štipendiranju in predlogu nove resolucije o nacionalnem programu visokega šolstva 2007–2010.

V Sloveniji kot sredstvo povezovanja gospodarstva z raziskovalno dejavnostjo deluje mreža tehnoloških platform, znotraj katerih poteka izmenjava informacij in dobrih praks med znanostjo in gospodarstvom.

Tretja prednostna razvojna naloga: učinkovita in cenejša država

V preteklem letu so se izvajali številni ukrepi v zvezi s povečanjem učinkovitosti države. Z imenovanjem ministra brez listnice sta se močno povečali vloga in razpoznavnost službe. Služba za razvoj je prevzela nalogo spremljanja izvajanja razvojnih politik vlade in usklajenost njihovega izvajanja ter nalogo skrbnika enotne evidence razvojnih politik vlade.

Na področju kakovosti regulacije in poenostavitve zakonodaje pa sta bila sprejeta Program ukrepov za odpravo administrativnih ovir ter osnovna metodologija za pripravo izjave o odpravi administrativnih ovir in sodelovanju zainteresirane javnosti. Vzpostavljen je bil tudi portal elektronskih storitev javne uprave, ki na enem mestu združuje obrazce ustanov javne uprave. Tehnološko sta združena poslovni in sodni register. Izdelane so bile tudi metodološke podlage za prvo vzpostavitev registra nepremičnin. Ukrepi so omogočili prihranke tako na strani države kot na strani potrošnikov. K izboljšanju poslovnega okolja je pripomoglo tudi nadaljnje zmanjšanje sodnih zaostankov in trajanja postopkov, še vedno pa se ne izboljšujejo razmere na področju izvršbe, ki je pomembno za gospodarstvo in na katerem se napredek pričakuje po informatizaciji postopkov.

Četrta prednostna razvojna naloga: sodobna socialna država in večja zaposlenost

Gibanja na trgu dela so pozitivna. Stopnja zaposlenosti se je v letu 2006 povečala na 66,6 % in se približuje ciljni 70-odstotni stopnji zaposlenosti, stopnja brezposelnosti pa ostaja sorazmerno nizka. Programi povečevanja zaposljivosti brezposelnih in zaposlenih so pomemben del ukrepov zviševanja zaposlenosti. Učinke davčne reforme na zaposlovanje so podprle v preteklem letu sprejete zakonodajne spremembe, ki pravico do prejemanja nadomestila za brezposelnost in denarnih socialnih pomoči strožje kot do zdaj vežejo na pripravljenost za sprejemanje ponujenega dela.

Za povečanje zaposljivosti mladih in spodbujanje lažjega prehoda iz izobraževanja na trg dela so bili v preteklih letih sprejeti pomembni ukrepi, kot so med drugim tudi prenova visokega šolstva s poudarkom na bolonjski deklaraciji, ustanovitev Sklada za razvoj kadrov in štipendiranje ter sprejetje Zakona o štipendiranju.

Zaradi povečanja učinkovitosti Zavoda za zaposlovanje kot osrednje institucije za posredovanje zaposlitev so bili sprejeti dodatni ukrepi za posodobitev storitev zavoda in izobraževanje zaposlenih za delo s strankami. Poleg tega zavod skladno s pogoji in navodili, ki jih je sprejelo pristojno ministrstvo, sodeluje tudi z zasebnimi agencijami za posredovanje zaposlitev. V letu 2006 je zavod v ta namen sklenil posebne pogodbe z 21 agencijami.

Na področju spodbujanja prožnosti in prilagodljivosti dela je bil s socialnimi partnerji usklajen in sprejet predlog novele Zakona o delovnih razmerjih. V noveli so izoblikovane učinkovitejše rešitve, ki naj bi uravnoteženo zagotavljale ustrezno varnost zaposlitve in motivirale notranjo prožnost zaposlenih ter prožnost in prilagodljivost na trgu dela.

Peta prednostna razvojna naloga: povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja

Napredek je bil dosežen na področju gospodarjenja s prostorom. Sprejet je bil nov Zakon o prostorskem načrtovanju, ki poenostavlja nekatere postopke priprave prostorskih aktov. Kot podlaga za izvedbo ukrepov aktivne zemljiške politike bo lahko uporabljen tudi register nepremičnin, ki bo predvidoma vzpostavljen v letu 2008.

Sprejeti so bili številni ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti s pomočjo subvencij gospodinjstvom za uporabo energetske učinkovitih naprav za ogrevanje in posojil za spodbujanje energetske učinkovitosti. V pripravi so spremembe Zakona o varstvu okolja, med katerimi bo tudi uvedba sklada tveganega kapitala za tovrstne naložbe. V okoljske tehnologije se vlaga tudi prek Eko-sklada (ugodna posojila) in sofinanciranja dejavnosti učinkovite rabe energije ter pospeševanja uporabe obnovljivih virov energije.

II STRATEŠKI OKVIR

Izvajanje reform je v Sloveniji vpeto v celovit strateški okvir. V letu 2005 sprejeta Strategija razvoja Slovenije je krovni razvojni dokument, ki opredeljuje vizijo in cilje razvoja Slovenije ter pomeni temeljne usmeritve za delovanje Slovenije v naslednjem desetletnem obdobju. Cilji razvoja niso samo ekonomski, saj je cilj tudi celovito povečevanje blaginje oziroma izboljšanje kakovosti življenja ljudi ob spoštovanju načel trajnostnega razvoja.

Konkretne predloge ukrepov za uresničevanje Strategije razvoja Slovenije je Vlada RS v jeseni 2005 sprejela v okviru reform na podlagi predloga zasnov gospodarskih in socialnih reform za povečanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva ter v Programu reform za izvajanje lizbonske strategije. Usklajen je tudi Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013, ki opredeljuje strategijo za hitrejšo doseganje konvergence s pomočjo sredstev EU, potrdila pa ga je tudi Evropska komisija. Skladno s tem je Vlada RS novembra 2006 sprejela Resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023, ki je ključnega pomena za hitrejši gospodarski zagon in uresničenje gospodarskih razvojnih ciljev, saj pomeni ambiciozno in povezano načrtovanje naložb z več področnimi učinki in daje posebno težo t. i. velikim osrednjim projektom.

O posameznih ukrepih potekajo dogovarjanja s socialnimi partnerji (v Ekonomsko-socialnem svetu) in drugo zainteresirano javnostjo (npr. v Svetu za trajnostni razvoj). Socialni partnerji so tako v juliju 2007 parafirali predlog novega socialnega sporazuma za obdobje 2007–2009. Za doseganje soglasja pri uveljavljanju reform na politični ravni pa je bil v aprilu 2006 med večino parlamentarnih strank sprejet sporazum Partnerstvo za razvoj, v okviru katerega se ključni reformni ukrepi usklajujejo tudi z nevladnimi strankami.

Poleg osrednjih strateških dokumentov je bila v Sloveniji pripravljena vrsta državnih programov, ki natančneje opredeljujejo cilje in konkretizirajo ukrepe za njihovo uresničevanje. Vključujejo različne dolgoročne naloge države, nekateri od ključnih programov za izvajanje lizbonske strategije pa so Program za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti 2007–2013, Resolucija o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu 2006–2010, Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005–2012, Program aktivne politike zaposlovanja 2007–2013 idr.

Služba Vlade RS za razvoj je januarja 2006 prevzela nalogo usklajevanja celovitega načrtovanja razvoja Slovenije ter usklajevanja in spremljanja izvajanja Strategije razvoja Slovenije ter gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Sloveniji. Poleg tega služba pomaga pri pripravi konkretnih zakonskih sprememb in drugih ukrepov za uresničevanje reform. Njeno vlogo je še okrepila v maju 2007 sprejeta Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna in proračunov samoupravnih lokalnih skupnosti. Služba vlada za razvoj je prevzela tudi usklajevanje na področju trajnostnega razvoja, s čimer se povečuje povezanost razvojnih politik, kar je ena od petih prednostnih nalog Strategije razvoja Slovenije. Minister za razvoj je bil imenovan za nacionalnega lizbonskega koordinatorja, s čimer se je povečala politična podpora za izvajanja lizbonske strategije v Sloveniji.

III UKREPI ZA URESNIČEVANJE LIZBONSKE STRATEGIJE V SLOVENIJI

III.A PRVA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: KONKURENČNO GOSPODARSTVO IN HITREJŠA GOSPODARSKA RAST

III.A.1 USMERITVE IN UKREPI NA MAKROEKONOMSKEM PODROČJU

S 1. januarjem 2007 je Slovenija kot prva od novih članic EU prevzela evro. S tem je bil uresničen ključni kratkoročni cilj makroekonomskih politik vlade in Banke Slovenije, potem ko je Slovenija po dvoletnem sodelovanju v mehanizmu deviznih tečajev ERM II sredi leta 2006 formalno izpolnila vseh pet maastrichtskih konvergenčnih meril za vstop v ekonomsko in monetarno unijo (EMU). Ob ohranjanju stabilnega tečaja tolarja na ravni, ki ni povzročila poslabšanja cenovne konkurenčnosti ali večjega zunanjega neravnotežja, je njihovo usklajeno delovanje v zadnjih treh letih omogočilo vzdržno znižanje inflacije in izboljšanje javnofinančnih kazalnikov.

Uvedba evra je potekala uspešno in ni povzročila pomembnejšega dviga splošne ravni cen, kar je predvsem rezultat usklajenega delovanja makroekonomskih politik in sprejetih ukrepov na področju dvojnega označevanja cen, neformalnega nadzora nad cenami ter obveščanja potrošnikov o mogočih tveganjih ob menjavi valute. Skupni učinek prevzema evra na cene v Sloveniji je tako po oceni UMAR-ja in Eurostata znašal med 0,25 in 0,3 odstotne točke in je bil med manjšimi v primerjavi z drugimi državami evrskega območja. Do povišanja cen, ki ga lahko povežemo z uvedbo evra, je prišlo predvsem pri storitvah, zlasti gostinskih, kar je bilo tudi skladno s pričakovanji na podlagi izkušenj drugih držav.

Ohranjanje cenovne stabilnosti ostaja pomemben cilj ekonomskih politik, saj je ključnega pomena za ohranjanje in izboljševanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. V prvih sedmih mesecih 2007 je bila povprečna inflacija 2,7-odstotna, kar je za 0,2 odstotne točke več kot v letu 2006, medletna inflacija pa se je povišala z 2,8 % decembra 2006 na 3,8 % julija 2007. Letošnje povišanje rasti cen življenjskih potrebščin je povezano predvsem z zunanjimi dejavniki, ki pa imajo v Sloveniji razmeroma močnejši vpliv kot v drugih državah evrskega območja. Ključni razlog za sorazmerno hitrejšo rast cen v Sloveniji v primerjavi s povprečjem evrskega območja, ki smo ji priča v zadnjih letih, so učinki procesa realne konvergence slovenskega gospodarstva. Dodaten pospešek rasti cen življenjskih potrebščin v zadnjih štirih mesecih pa pripisujemo predvsem zunanjim dejavnikom, višjim cenam hrane in nafte, ki so se zaradi posebne strukture potrošnje in razmeroma bolj togega trga v Sloveniji izrazili močneje kot v drugih državah evrskega območja. Ne moremo pa pospeška inflacije na podlagi razpoložljivih podatkov z zadostno mero gotovosti pripisati visoki gospodarski rasti (v prvi polovici leta 2007 je bila na medletni ravni 6,5-odstotna), saj so odstopanja od lanske rasti v večini skupin indeksa cen majhna, pomembneje odstopata le skupini hrane in v manjši meri rekreacije. Glede na to, da ekonomske politike vključno s fiskalno ohranjajo svojo protiinflacijsko naravnost ter da gibanja plač tudi letos ne ustvarjajo inflacijskih pritiskov, razlogov za hitrejšo rast cen prav tako ni mogoče pripisati posledicam sprememb ekonomskih politik. Kljub temu pa je ključnega pomena, da usklajeno delovanje dohodkovne, fiskalne in cenovne politike zagotovi stabilen makroekonomski okvir, ki bo preprečeval prenos višje rasti cen v nekaterih skupinah na druge cene ter bo ključno prispeval k umritvi inflacijskih pričakovanj. Na področju fiskalne politike bo ključno nadaljnje zniževanje deleža odhodkov in strukturnega primanjkljaja na raven zastavljenega srednjeročnega cilja, kar bo omogočilo tudi več manevrskega prostora za proticiklično delovanje fiskalne politike v okvirih določil Pakta stabilnosti in rasti. Na področju plačne politike bo za zagotavljanje makroekonomske stabilnosti nujno treba zagotoviti, da se nihaj cen navzgor ne prenese v celoti v rast plač. Dodatno pa bi protiinflacijske ukrepe fiskalne in dohodkovne politike morala podpreti tudi cenovna politika z nadaljevanjem dosedanjih usmeritev politike reguliranih cen. To bo

omogočilo vračanje inflacije na ravnotežno raven med 2,5 in 3 % že v prihodnjem letu, kar bo tudi ključnega pomena za ohranjanje oziroma izboljšanje cenovne in stroškovne konkurenčnosti menjalnega sektorja.

Poenostavitev davčnega sistema in povečanje privlačnosti dela

V skladu s ciljem povečevanja konkurenčnosti gospodarstva in gospodarske rasti ter spodbujanjem podjetništva je pomemben ukrep na področju javnofinančne politike postopna ukinitev davka na izplačane plače, ki se je začela z letom 2006 in pozitivno učinkuje predvsem na rast podjetniških naložb in zaposlovanje. V letu 2006 je bila stopnja davka na izplačane plače znižana za 20 %, v letu 2007 za 40 %, v letu 2008 bo nižja za 70 %, v letu 2009 pa bo davek povsem ukinjen.

V septembru 2006 je Vlada RS sprejela sedem novih davčnih zakonov, ki bodo v povezavi z ukrepi na trgu dela (zlasti za spodbujanje aktivnosti) tudi v prihodnjih letih pozitivno vplivali na rast podjetniških naložb, zlasti v raziskave in razvoj, ter na zaposlovanje. Zakoni poleg poenostavitve davčnega postopka omogočajo predvsem: (i) zmanjšanje števila davčnih razredov pri dohodnini s petih na tri in znižanje mejne stopnje s 50 na 41 %; (ii) ohranitev leta 2006 uvedene cedularne obdavčitve pasivnih dohodkov (dohodkov iz premoženja) z enotno in dokončno stopnjo 20 %; (iii) postopno znižanje stopnje davka na dohodek pravnih oseb s 25 % na 20 %, odpravo splošne investicijske olajšave, razširitev olajšave za vlaganje v raziskave in razvoj ter dodatne spodbude za naložbe v manj razvite regije. Sprememba dohodninske zakonodaje, ki je bila uveljavljena januarja 2007, je vplivala na hitrejšo rast netoplače od rasti brutoplače, ki pa ostaja na podobni ravni kot lani. Zmanjšana progresivnost nove dohodninske zakonodaje je vplivala predvsem na višjo rast netoplač pri zaposlenih z višjo izobrazbo, v povprečju pa se je s spremembo davčne lestvice in novo višino splošne olajšave davčna razbremenitev po naši oceni znižala za 8,8 %. Nominalna rast povprečne netoplače je v prvih štirih mesecih znašala 7,8 % in je bila od rasti povprečne brutoplače višja za 2,3 odstotne točke. Spremembe na področju dohodnine bodo v letu 2007 pomenile dodatno davčno razbremenitev dela za približno 0,5 % BDP in pospešile gospodarsko rast za približno 0,3 odstotne točke. Nižje stopnje davka na dohodek pravnih oseb naj bi kljub širitvi osnove zmanjšale obremenitev za 0,3 % BDP do leta 2008, pomemben pa bo tudi učinek uveljavitve razširjene olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj.

Povečanje prilagodljivosti javnih izdatkov in postopna odprava primanjkljaja

Zniževanje obsega izdatkov sektorja država v primerjavi z BDP se bo v letu 2007 občutno okrepilo (1,9 odstotne točke) in bo večje, kot je bilo predvideno v sprejetem proračunu. Potem ko se je delež odhodkov sektorja država v obdobju upočasnjene gospodarske rasti (2001–2003) ohranjal na ravni 48 % BDP, se je ob okrepljeni gospodarski rasti (2004–2006) začel jasen padajoč trend, ki se je v letu 2007 še okrepil. Tako je bil leta 2006 za 2 odstotni točki nižji kot leta 2003, leta 2007 pa se je dodatno znižal za 1,9 odstotne točke. V letih 2008 in 2009 naj bi se dodatno znižal še za okoli 3,1 odstotne točke glede na ocene v predlogu sprememb proračuna za leto 2008 in predlogu proračuna za leto 2009, ki ju je vlada sprejela septembra 2007. Delež odhodkov sektorja država v BDP bo v letu 2007 tako znašal 43,3 % BDP. Delež prihodkov sektorja država v BDP pa bo glede na ocene, ki so bile izhodišče za pripravo predloga sprememb proračuna za leto 2008 in predloga proračuna za leto 2009, v letu 2007 predvidoma znašal 42,8 % BDP. Tako se bo saldo sektorja država v letu 2007 glede na leto 2006 (1,2 % BDP) znatno znižal na 0,6 % BDP.

K zniževanju deleža izdatkov najbolj prispevajo izdatki za socialne transferje posameznikom in gospodinjstvom (zaradi postopnega uveljavljanja pokojninske reforme in spremenjenega načina usklajevanja socialnih transferjev), izdatki za obresti ter stroški delovanja države (vmesna poraba in sredstva za zaposlene). Vlada bo nadaljevala z restriktivno politiko zaposlovanja v javnem sektorju. V javnem sektorju bo ob uveljavitvi poenostavitve postopkov

poslovanja, odpravi administrativnih ovir in z uporabo sodobnih oblik vodenja zagotovljeno racionalnejše zaposlovanje, s čimer bo omogočeno tudi zaostajanje rasti sredstev za plače za rastjo bruto domačega proizvoda. Vlada pa bo zaradi povečanja učinkovitosti uvajala tudi spodbudnejše oblike nagrajevanja zaposlenih v javnem sektorju (delovna uspešnost, povečan obseg dela, tržna dejavnost), večjo odvisnost od doseženih ciljev oziroma rezultatov dela in predlagala potrebne spremembe zakonske ureditve. Ob zniževanju skupnih odhodkov se nekoliko znižuje tudi delež javno financiranih naložb, kar bo treba nadomestiti z večjo vlogo javno-zasebnega partnerstva. Letos je bil oblikovan zakonodajni okvir, ki to omogoča, večjih tovrstnih projektov pa še ni bilo (glej tudi III.C.3 Razvojno prestrukturiranje javnih financ, str. 29).

Sprejetje novega socialnega sporazuma

Socialni partnerji so po letu dni in pol pogajanj 26. julija 2007 parafirali Socialni sporazum za obdobje 2007–2009, ki je bil podpisan 2. oktobra 2007. Predlagane usmeritve plačne politike, ki so pomembne za zagotavljanje makroekonomske stabilnosti in krepitev konkurenčnosti, predvidevajo, da se v zasebnem sektorju zagotavlja stabilna in realna rast plač z možnostjo upoštevanja inflacije ter produktivnosti. Ob tej splošni usmeritvi se oblikovanje plač pomembno decentralizira, saj sporazum določa, da bo o dejanskih povišanjih plač dogovorjeno v kolektivnih pogodbah dejavnosti, Kolektivni pogodbi o načinu usklajevanja plač, povračil stroškov v zvezi z delom in regresu za letni dopust in v kolektivnih pogodbah podjetij. Usklajevanje plač na ravni posameznega delodajalca pa zaradi njegovega posebnega položaja lahko tudi odstopa od določil kolektivnih pogodb. Socialni sporazum predvideva tudi ohranjanje zakonske pravice do minimalne plače. V Zakonu o minimalni plači, ki je bil sprejet konec leta 2006, se za vsakoletno avgustovsko uskladitev upošteva pričakovana rast cen življenjskih potrebščin, ki jo kot podlago za pripravo državnega proračuna sprejme vlada. Če je rast cen hitrejša od pričakovane, sistem nima vgrajene varovalke, kot jo imajo usklajevalni mehanizmi za plače v zasebnem in javnem sektorju. Ravno tako ni več dodatne uskladitve za realno rast bruto domačega proizvoda. Razlog za njeno odpravo je bil hitrejšo povečevanje minimalne plače v primerjavi z drugimi plačami, zaradi česar je prihajalo do zgoščevanja nizkih plač okoli minimalne plače. Socialni sporazum predvideva tudi pospešitev priprave Zakona o udeležbi zaposlenih pridobičku družb, o katerem naj bi že letos razpravljali Ekonomsko-socialni svet.

Po skoraj petih letih pogajanj je bila julija parafirana tudi Kolektivna pogodba za javni sektor. V pogodbo je vključen tudi Dogovor o višini in načinu splošne uskladitve osnovnih plač in višini sredstev za odpravo plačnih nesorazmerij za obdobje 2007–2009, ki za to obdobje določa usklajevalni mehanizem, pri katerem se upošteva predvidena rast cen življenjskih potrebščin. Pri usklajevalnem mehanizmu za leto 2007 je dogovorjeno, da se bo za splošno uskladitev plač namenilo 1,3 %, za odpravo nesorazmerij pa 0,8 %. V letih 2008 in 2009 se bo za splošno uskladitev namenila polovica ocenjene rasti cen življenjskih potrebščin, druga polovica pa za odpravo nesorazmerij. Za odpravo nesorazmerij bodo v vseh treh letih namenjena tudi dodatna sredstva, določena v odstotku od ocenjene splošne rasti produktivnosti dela. V letu 2007 bodo ta sredstva v višini 14 %, v letu 2008 30 % in v letu 2009 50 % ocenjene rasti splošne produktivnosti. Septembra se bodo začela pogajanja za kolektivne pogodbe dejavnosti in poklicev v javnem sektorju, s tem pa pogajanja o novem sistemu plač v javnem sektorju prehajajo v sklepno fazo. Na podlagi novega sistema se bodo plače začele izplačevati predvidoma z začetkom leta 2008, odpravljanje nesorazmerij pa bo potekalo postopno po četrtinah in se bo končalo leta 2010. V dogovor je vključena tudi dvojna varovalka, ki predvideva, da se bo časovno odpravljanje plačnih nesorazmerij ob morebitnem ugodnejšem gospodarskem okolju lahko pospešilo, ob morebitnem resnem poslabšanju makroekonomskega ravnotežja pa se bo lahko zadnja četrtina odprave plačnih nesorazmerij prenesla na september 2010. Dogovorjena postopnost omogoča, da odprava nesorazmerij kljub hitrejši rasti plač v javnem sektorju v prihodnjih letih ne bo povzročila makroekonomskih neravnotežij, hkrati pa bo omogočila vzpostavitev ustrežnejših notranjih

razmerij med plačami v javnem sektorju ter ustrezno ravnotežje ravni in rasti plač v javnem sektorju v primerjavi z zasebnim sektorjem.

Srednjeročno taka plačna politika v zasebnem in javnem sektorju omogoča zagotavljanje makroekonomske stabilnosti in ravnotežja tako, da uravnava rast povprečne nominalne plače na zaposlenega skladno z rastjo cen in produktivnosti dela ob upoštevanju strukturnih sprememb pri zaposlovanju po strokovni usposobljenosti in drugih pogojev zaposlovanja. Taka opredelitev je skladna z integriranimi smernicami za rast in zaposlovanje (integrirani smernici št. 4 in 22).

Spodbujanje daljšega ostajanja v aktivnosti in individualnega pokojninskega zavarovanja

Po oceni Evropske komisije je Slovenija v skupini z visokim tveganjem dolgoročne fiskalne vzdržnosti predvsem zaradi izrazitega poslabšanje fiskalne perspektive po približno desetletnem obdobju, računanim od leta 2005.

Reforma pokojninskega sistema iz leta 1999 je uvedla spremembe, ki blažijo pritisk na javne finance, saj bi bil sedanji in prihodnji fiskalni položaj brez teh učinkov bistveno slabši. Od leta 2006 se najnižja pokojninska osnova usklajuje s celotnim količnikom rasti plač v preteklem obdobju,¹ kar je podobna indeksacija kot pred letom 2000. Dolgoročno bo to povečalo izdatke za pokojnine, medtem ko se bo v srednjeročnem obdobju postavka za izdatke Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ) ustalila na 13,2 % BDP,² pri čemer bo raven pokojnin v BDP v obdobju 2005–2010 ostala nespremenjena na 11,2 %. Ob upoštevanju demografskih projekcij je končni rezultat pokojninske reforme sicer sorazmerno zmanjšanje starostno vezanih odhodkov proračuna do leta 2010, nato pa naj bi se začeli povečevati, še posebej po letu 2020. Ukrepanje za zmanjšanje teh tveganj mora biti zato usmerjeno v zagotavljanje pogojev za daljšo aktivnost in spodbujanje posameznikov, da ostanejo aktivni dalj časa ter da se v aktivnost vključijo čim prej, da bolj skrbijo za svoje zdravje in da s spremembo življenjskega sloga manj obremenjujejo javna sredstva, namenjena za zdravstvo (glej tudi III.D.1.2.2 Aktivno staranje in ukrepi za reševanje problematike zaposlovanja starejših, str. 32).

III.A.2 ODPRT NOTRANJI TRG IN KONKUREČNOST GOSPODARSTVA

III.A.2.1 Razširiti in poglobiti notranji trg

S članstvom Slovenije v EU je slovenski trg postal del skupnega trga EU brez notranjih meja. Za učinkovito delovanje notranjega trga sta ključnega pomena pravočasen in pravilen prevzem zakonodaje EU v slovenski pravni red ter dosledna in pravilna uporaba te zakonodaje v praksi. Slovenija je že uvedla številne dobre prakse, ki prispevajo k pravilnemu prenosu direktiv v notranjepravni red. Do 30. aprila 2007 Sloveniji ni uspelo notificirati 17 od skupno 1628 direktiv, kar je 1,0-odstotni primanjkljaj pri njihovem prenosu v slovenski pravni red. Tako je Slovenija že dosegla nov cilj, sprejet na zasedanju Evropskega sveta marca 2007 v Bruslju. Ta rezultat uvršča Slovenijo skupaj z Nemčijo, Estonijo, Ciprom in Malto na 6. mesto v EU.³

V preteklem letu je bila razširjena mreža za varstvo potrošnikov. V letu 2006 je bil v nevladnem sektorju ustanovljen Evropski potrošniški center, katerega delovanje finančno podpira tudi EU. S tem se Slovenija vključuje v mrežo 25 delujočih evropskih potrošniških

¹ Do leta 2005 se je najnižja pokojninska osnova usklajevala s količnikom, ki je bil nižji od količnika rasti plač v preteklem obdobju, vendar nikoli manj, kot je bil količnik rasti cen življenjskih potrebščin v istem preteklem obdobju.

² Ta delež vključuje vse izdatke ZPIZ (pokojnine, nadomestila in dodatki) neodvisno od njihove narave (povezani in nepovezani z zasluzki). Samo izdatki za dobrobiti, ki so povezani z zasluzki, trenutno dosegajo 11,2 % BDP.

³ Internal Market Scoreboard No. 16 – July 2007.

centrov po državah članicah EU. Naloga evropskih potrošniških centrov je predvsem pomoč potrošnikom pri uveljavljanju potrošniških pravic pri ponudnikih blaga ali storitev iz druge države članice EU ter dajanje splošnih informacij v zvezi z nakupovanjem blaga in storitev na notranjem trgu EU, da bi tako notranji trg potrošnikom čim bolj približali oz. ga naredili čim dostopnejšega. Poleg tega je bil v letu 2006 vpeljan sistem ICSMS glede zagotovitve varstva potrošnikov pred nevarnimi izdelki na celotnem notranjem trgu EU. Slovenija pa sodeluje tudi pri projektu EMARS (Market Surveillance through Best Practice), v katerega je vključenih 14 držav članic EU in Norveška. To je projekt spodbujanja izmenjave izkušenj in mnenj pri uveljavitvi direktive o splošni varnosti proizvodov in tržnega nadzora.

Okrepitev konkurenčnih prednosti industrijske baze

Slovenija se zaveda potrebe po krepitvi konkurenčnosti lastne industrije, kar je vidno tudi v osrednjih razvojnih dokumentih. V Nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu 2006–2010 ter Programu ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti 2007–2013 so poudarjena področja, ki so za Slovenijo posebej perspektivna: (i) informacijsko-komunikacijske tehnologije; (ii) napredni (novi) sintetični kovinski in nekovinski materiali in nanotehnologije; (iii) kompleksni sistemi in inovativne tehnologije; (iv) tehnologije za trajnostno gospodarstvo; (v) zdravje in znanost o življenju. Na teh področjih se že vzpostavljajo nove oblike povezovanja za razvoj in strateško načrtovanje (grozdi, tehnološke mreže, raziskovalni centri odličnosti in tehnološke platforme), ki združujejo najvplivnejše akterje iz akademskega in poslovnega okolja. V Sloveniji trenutno deluje 24 tehnoloških platform, 4 tehnološke mreže in 13 industrijskih grozdov.

Varstvo intelektualne lastnine

Na področju varstva intelektualne lastnine je bila v letih 2005 in 2006 sprejeta zakonodaja,⁴ ki je izboljšala ureditev tega področja in ga uskladila z direktivami EU. Sprejeti podzakonski predpisi so še natančneje uredili postopke izvajanja uredb EU o dodatnih varstvenih certifikatih, modelu Skupnosti in znamki Skupnosti ter postopke v zvezi z mednarodno registracijo znamk. Z novo uredbo so bili določeni tudi novi zneski nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje avtorskih in drugih varovanih del. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino je zaradi izboljšanja stanja na področju intelektualne lastnine zelo okrepil delovanje na področju ozaveščanja javnosti o pomenu intelektualne lastnine, pri čemer je želel doseči predvsem obrtnike, mala podjetja, pa tudi študente in dijake, kjer je treba poudariti vlogo univerzitetnih inkubatorjev.

III.A.2.2 Spodbujanje internacionalizacije podjetij in tujih neposrednih naložb

Internationalizacija slovenskega gospodarstva poteka v prvi vrsti prek zunanjetrgovinskih tokov, manj pa prek tujih neposrednih naložb. V primerjavi z drugimi državami EU ima Slovenija v povprečju tako višjo izvozno-uvožno intenzivnost gospodarstva ter nižjo intenzivnost vhodnih in izhodnih tujih neposrednih naložb. V obdobju 2000–2005 je delež teh naložb v BDP zaostajal za povprečjem EU-25 za več kot 10 odstotnih točk pri vhodnih in več kot 30 odstotnih točk pri izhodnih tujih neposrednih naložbah.⁵

⁴ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o industrijski lastnini, dva Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o avtorski in sorodnih pravicah, Zakon o spremembah zakona o topografiji polprevodniških vezij ter Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o pravicah industrijske lastnine iz delovnega razmerja.

⁵ Skupne vhodne tuje neposredne naložbe so konec leta 2005 znašale 5980,1 milijona EUR (21,9 % BDP), po ocenah Banke Slovenije pa naj bi konec leta 2006 znašale 6128,00 milijona EUR. Vrednost neposrednih naložb slovenskih podjetij v tujino je konec leta 2005 znašala 2969,9 milijona EUR, po ocenah Banke Slovenije pa naj bi se njihova vrednost konec leta 2006 povečala na 3241,5 milijona EUR. Konec leta 2005 je bilo od vseh tujih neposrednih naložb v Slovenijo (2988) 65,3 % (1951) novih naložb,⁵ 30,5 % (910) pa je bilo naložb v obstoječa podjetja. Vrednostno gledano prevladujejo naložbe v obstoječa podjetja, saj je konec 2005 nanje odpadlo kar 58,5 % vrednosti lastniškega kapitala tujcev. V letu 2005 je število slovenskih gospodarskih družb s tujimi neposrednimi naložbami znašalo 2484.

Spodbujanje internacionalizacije podjetij

Vlada RS je avgusta 2005 sprejela Program Vlade RS za spodbujanje internacionalizacije podjetij za obdobje 2005–2009, ki se že izvaja. Konkretizacijo izvajanja programa pa pomeni soglasje vlade k programu dela in finančnemu načrtu Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije za leto 2006 (glej tudi III.A.3 Poslovno okolje in razvoj podjetništva, str. 18). Ponudbene možnosti za tuje kupce se predstavljajo prek portala Slovenia partner, ki je bil v letu 2006 obnovljen, nadgrajena pa je tudi zbirka podatkov slovenskih izvoznikov SloExport. Dejavnosti na tem področju potekajo tudi v sodelovanju z gospodarskimi zbornicami, predvsem v obliki poslovnih srečanj in stikov. Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije pri teh dejavnostih zagotavlja tudi individualne storitve mogočim tujim kupcem, obseg teh storitev pa se povečuje.⁶ V letu 2006 je agencija začel ustanavljati mrežo predstavništev slovenskega gospodarstva v tujini,⁷ katere namen je predvsem pomagati malim in srednjim podjetjem pri vstopanju na nove trge, širjenju izvoza in pri vlaganju z zagotavljanjem kakovostnih in učinkovitih storitev za podjetja. Na področju tujih neposrednih naložb predstavništva predstavljajo Slovenijo kot lokacijo za tuje naložbe predvsem s svetovanjem in zagotavljanjem zelenih informacij mogočim tujim vlagateljem.

Priprava splošnih pregledov posameznih tujih trgov ter zagotavljanje splošnih informacij o tujih trgih in poslovnih priložnostih v tujini poteka prek portala Izvozno okno. Portal je bil v letu 2006 funkcionalno in vsebinsko prenovljen ter nadgrajen, tako da omogoča dostop do večjega števila najnovejših informacij in aktivno komuniciranje z uporabniki. Informacije, ki se posodablja dvakrat letno, so pripravljene za 42 držav. Dejavnosti se nadaljujejo tudi v letu 2007, saj zanimanje slovenskih podjetij za tovrstne storitve narašča. Od leta 2006 se izvaja tudi program Izobraževanje za mednarodno poslovanje, ki je namenjen mladim diplomantom iz malih in srednjih podjetij. Organizirale se bodo tudi delegacije v državah, v katerih delujejo predstavništva slovenskega gospodarstva v tujini, ki jih je ustanovila Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije.

Povečanje prilivov razvojno spodbudnih domačih in tujih naložb

Vlada RS je avgusta 2005 sprejela Program Vlade RS za spodbujanje tujih neposrednih investicij za obdobje 2005–2009, v februarju 2007 pa je bila sprejeta Uredba o finančnih spodbudah za tuje neposredne investicije, ki je bila kot shema državnih pomoči notificirana pri Evropski komisiji, in sicer za obdobje 2007–2013.

Ukrepi in dejavnosti so bili usmerjeni predvsem v: (i) izboljšanje ponudbe stavbnih zemljišč in industrijskih con; (ii) sistematično odpravljanje administrativnih ovir za investiranje (iii) zniževanje vstopnih stroškov za začetne naložbe v povezavi s prenosom visoke/srednje visoke tehnologije in ustvarjanjem kakovostnih delovnih mest; (iv) ofenzivno trženje Slovenije kot primerne lokacije za tuje neposredne naložbe.

Položaj pri ponudbi industrijskih lokacij se v zadnjih letih izboljšuje. Največji vlagatelji v razvoj industrijskih lokacij so občine. V obdobju od 2004 do 2007 je bilo uresničenih 21 projektov s skupno vrednostjo 54,92 mio EUR, od tega so sredstva strukturnih skladov znašala 23,66 mio EUR.⁸ Poleg tega je v letu 2006 Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije začela pripravljati virtualne mape GIS o mogočih slovenskih lokacij, ki bodo v naslednjih letih nadgrajene. V Resoluciji o nacionalnih projektih 2007–2023 je predviden

⁶ V letu 2007 se načrtuje posodobitev obeh portalov.

⁷ Odprta so bila prva štiri predstavništva slovenskega gospodarstva v tujini, in sicer v Milanu, Düsseldorfu, Carigradu in Bukarešti. V letu 2007 je predvideno odprtje novih štirih predstavništev v državah, ki niso članice Evropske unije.

⁸ Na podlagi sprejetih sklepov programskih svetov je bilo dodeljenih 23,24 mio EUR, kar je 98,24 % predvidenih sredstev pri instrumentu 1.4.1 Enotnega programskega dokumenta za obdobje 2004–2006.

razvoj 9 gospodarskih središč z usmeritvijo v podporno infrastrukturo in koncentracijo za gospodarski preboj posameznih področij in Slovenije kot celote v skupni vrednosti naložb 1200 mio EUR.⁹

Administrativne ovire za poslovanje in investiranje se postopoma zmanjšujejo v skladu s Programom ukrepov za odpravo administrativnih ovir. V letu 2005 je bil vzpostavljen sistem e-VEM¹⁰ za samostojne podjetnike, letos pa se predvideva njegova vzpostavitev še za gospodarske družbe. V juliju 2006 je bil pripravljen tudi Pravilnik o postopkih in dokazilih za odločanje o izdaji dovoljenja za zaposlitev v primerih, ko zaposlitev tujca zaradi narave dela ni vezana na trg dela, s katerim se je zmanjšalo število dokazil in skrajšal čas za pridobitev delovnih dovoljenj. Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje je bilo povprečno število veljavnih dovoljenj v letu 2006 za 16,1 % višje kot v letu 2005, med letom izdanih delovnih dovoljenj pa je bilo 38,2 % več kot leto prej.¹¹

S pomočjo ukrepa finančnih spodbud za tuje naložbe, ki se dodeljujejo na podlagi javnega razpisa, se znižujejo vstopni stroški za začetne naložbe. Razpis za spodbujanje tujih neposrednih naložb je v preteklih letih objavljalo Ministrstvo za gospodarstvo, v letu 2007 pa ga je v skladu z navedeno novo uredbo objavila Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije. Za to je v letu 2007 namenjenih 5,60 mio EUR. Na podlagi dosedanjih odpiranj je odziv mogočih tujih vlagateljev večji kot v letu 2006.¹²

Dejavnosti ofenzivnega trženja Slovenije kot lokacije za tuje neposredne naložbe so bile osredotočene na pritegnitev projektov višje tehnološke zahtevnosti, servisnih storitev za multinacionalke in regionalnih upravnih centrov multinacionalk. V letu 2006 so bile pripravljene nova posodobljena publikacije o Sloveniji kot lokaciji za tuje neposredne naložbe in področne publikacije v angleškem jeziku, sproti se posodablja tudi podatkovne zbirke za tuje vlagatelje in spletni portal. Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije¹³ organizira obiske mogočih vlagateljev v Sloveniji, jim svetuje ter pripravlja zanje informacije o poslovnem okolju v Sloveniji, mogočih lokacijah in partnerjih v Sloveniji.

III.A.2.3 Zagotoviti odprte in konkurenčne trge

III.A.2.3.1 Politika konkurence

(opozorilo Sveta, glej priložo, str. 50)

Področje varstva konkurence je normativno in vsebinsko v večjem delu usklajeno s pravnim redom EU, Urad RS za varstvo konkurence pa je v skladu z zakonom opredeljen kot funkcionalno neodvisna institucija z ustreznimi pooblastili. Zakonske pristojnosti urada so opredeljene kot ex-post nadzor nad trgom, ki se opravlja na področju nadzora nad omejevalnimi sporazumi, zlorabami prevladujočega položaja in koncentracijami podjetij.

⁹ Za razvoj 9 gospodarskih središč je v višini 659 mio EUR (54,9 %) predvideno financiranje iz zasebnih virov (možnost javnozasebnih partnerstev), 306 mio EUR (25,5 %) iz sredstev EU, 235 mio EUR (19,6 %) pa iz proračuna države, občin in pokrajin.

¹⁰ Vse na enem mestu.

¹¹ V letih 2005 in 2006 je znašalo povprečno letno število veljavnih delovnih dovoljenj 41.598 oz. 48.280. Do 31. julij 2007 se je število veljavnih delovnih dovoljenj povečalo na 61.698.

¹² V letu 2006 so bile finančne spodbude na podlagi omenjenega razpisa dodeljene 9 podjetjem, ki so skupno prejela 5,08 mio EUR ter se zavezala, da bodo v naslednjih 3 letih ustvarila 1155 novih delovnih mest. Na podlagi dosedanjih odpiranj v letu 2007 je bilo skupno podpisanih pogodb v višini 4,7 mio EUR in iz tega naslova naj bi bilo v naslednjih treh letih ustvarjenih 849 delovnih mest.

¹³ V začetku leta 2007 je Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije začela z neposrednim trženjem Slovenije kot lokacije za tuje neposredne naložbe v Veliki Britaniji. To je dolgoročen projekt, katerega rezultate bo mogoče oceniti šele v daljšem časovnem obdobju. Začenja tudi z dejavnostmi neposrednega trženja v ZDA in Kanadi. Poleg tega spremlja in analizira konkurenčni položaj Slovenije kot lokacije za tuje neposredne naložbe.

Glede reševanja problemov konkurence v posameznih sektorjih Urad RS za varstvo konkurence sodeluje s pristojnimi sektorskimi regulatorji, ki imajo v okviru pristojnosti ex-ante nadzora možnost urejanja trga z določenimi ukrepi, namenjenimi uvajanju konkurence v konkretnem sektorju ter odpravi nesorazmerij. V telekomunikacijah urejanje poteka prek neodvisnega regulatornega organa Agencije za pošto in elektronske komunikacije. Agencija z analizo upoštevni trgov in nalaganjem dodatnih obveznosti operaterjem s pomembno tržno močjo povečuje konkurenco in skrbi za ustrezna cenovna razmerja na posameznih trgih elektronskih komunikacij. Na področju energetike za uvajanje konkurence skrbi Agencija za energijo, ki soustvarja in nadzira primerne razmere za odpiranje trga z električno energijo in zemeljskim plinom. Poleg tega odloča o izdaji in odvzemu licenc ter v sporih, ki nastanejo zaradi dostopa do omrežij, kršitve splošnih dobavnih pogojev in sistemskih obratovalnih navodil, statusa posebnega odjemalca.

Na področju ukrepov za reformo sektorja svobodnih poklicev je urad naredil prve korake pri projektu ustrežnejšega urejanja svobodnih poklicev, v katerih se opravljajo visoko specializirane storitve, ki so v skladu s širšim javnim interesom, v prihodnje pa je v okviru pristojnih ministrstev potrebna ustrezna ureditev področij (glej tudi prilogo Reforma sektorja svobodnih poklicev, str. 50).

III.A.2.3.2 Privatizacija

Za štiri velike gospodarske družbe (Telekom, Zavarovalnica Triglav, NLB in NKBM) so bile oblikovane svetovalne skupine, ki so pripravile strategije privatizacije, med večjimi transakcijami pa je treba omeniti prodajo državnega deleža Slovenske industrije jekla v 2007. V letu 2006 so bile delnice Telekoma prvič uvrščene na borzo. Konec avgusta 2007 je bil objavljen razpis za odprodajo 49,13-odstotnega deleža strateškemu lastniku. Po končani privatizaciji naj bi država obdržala 25-odstotni lastniški delež in eno delnico, kar ji bo omogočalo vpliv na določene strateške odločitve podjetja. Skladno s posamičnim programom prodaje poteka prodaja 49-odstotnega lastniškega deleža Republike Slovenije v NKBM, ki bo predvidoma izvedena v novembru 2007 kot prva javna ponudba delnic (IPO). Vlada RS je potrdila tudi stališče, da bo v Zavarovalnici Triglav obdržala najmanj 25 % + 1 delnico lastništva. Delnice Zavarovalnice Triglav, d. d., naj bi bile do konca januarja 2008 uvrščene na borzo.

Umikanje Kapitalske družbe in Slovenske odškodninske družbe iz lastništva gospodarskih družb poteka postopno in v skladu z načinom umika države iz gospodarskih družb, ki ga je sprejela Vlada RS. Določen je bil skrajni rok prodaje za posamezna podjetja,¹⁴ za 18 naložb strateškega pomena pa skrajni rok ni bil določen. Število gospodarskih družb, ki jih imata v svoji bilanci stanja, se je v obdobju 2004–2006 zmanjšalo z 265 na 123 pri Kapitalski družbi in s 179 na 84 pri Slovenski odškodninski družbi. Slovenska odškodninska družba ima trenutno v svojem portfelju 18 strateških, Kapitalska družba pa 16 strateških naložb. Umik iz netržnih naložb naj bi bil izveden do decembra 2008, iz tržnih do junija 2008, za strateške naložbe pa datum umika ni predviden.

Odprodaja lastniških deležev poteka aktivno, hkrati pa seveda tudi pregledno in po načelu maksimiranja prodajne cene. Pri prodaji lastniških deležev imajo vse zainteresirane stranke enake možnosti, saj prodaje potekajo prek javnih razpisov, pri večjem številu ponudb pa prek javnih dražb. Na dražbah lahko sodelujejo vse zainteresirane stranke, sicer pa so za javnost zaprte, ker na njih potekajo tudi dodatna pogajanja.¹⁵

¹⁴ Program je za naložbe v družbe, ki niso uvrščene na borzo, določil skrajni rok prodaje dve leti in pol, za deleže v družbah, ki so uvrščene na borzo, pa dve leti.

¹⁵ Slovenska odškodninska družba in Kapitalska družba kot skrbni upravljavki ves čas pozorno spremljata tržne razmere in se na podlagi analiz trga odločata za čas odprodaje posameznih naložb ter tako poskušata pri prodaji posameznih deležev doseči najvišje kupnine. Deleži so vedno prodani najboljšemu ponudniku.

V letu 2007 Slovenija načrtuje, da se bo končala prodaja vsaj ene strateške naložbe, Slovenska odškodninska družba naj bi odprodala 50 naložb, Kapitalska družba pa 43 naložb.

III.A.2.3.3 Javne gospodarske službe in mrežne industrije

III.A.2.3.3.1 Elektronske komunikacije in pošta

Na trgu elektronskih komunikacij je bilo mogoče v preteklem letu opaziti nadaljevanje trenda konvergence, ki pomeni zблиževanje obstoječih omrežij za prenos govora, omrežij za prenos podatkov in omrežij za prenos radiodifuznih vsebin. Spremlja jo tudi povezovanje storitev, oboje pa je ena od najpomembnejših usmeritev globalnega razvoja elektronskih komunikacij. V letu 2006 so tako štirje operaterji ponujali storitev, ki združuje fiksno telefonijo (nekateri VoIP), širokopasovni internet in televizijo.

Do premika pri krepitvi konkurence je prišlo v fiksni telefoniji (notranji klici), kjer so na do nedavno monopolnem trgu v letu 2006 storitve ponujali štirje operaterji. Kljub temu pa je bil tržni delež vodilnega operaterja konec leta 2006 še vedno približno 98-odstoten.¹⁶ V celoti storitve na fiksni lokaciji (lokalni in mednarodni promet) zagotavlja in ima omejen vpliv na trg 12 operaterjev. Pri mobilni telefoniji se tržni delež prevladujočega operaterja znižuje¹⁷ in je znašal konec leta 2006 70,30 %. Na tem trgu trenutno deluje 5 operaterjev,¹⁸ dodatno pa napoveduje vstop nov infrastrukturni operater. Konkurenca na področju širokopasovnega dostopa do interneta obstaja med kabelskimi operaterji in ponudniki tehnologije xDSL (kabelski operaterji 30-odstotni delež, ponudniki xDSL 70-odstotni delež). Pomemben korak naprej pri zagotavljanju konkurence je bil v letu 2005 izvedena razvezava lokalne zanke in odprava vezave ponudbe storitev ADSL na ISDN, s čimer se je delež vodilnega ponudnika xDSL v letu 2006 znižal z 89 na 76 %. Korak v smeri vzpostavljanja konkurence je bil v letu 2006 narejen tudi na trgu mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta, ko sta licenco UMTS poleg obstoječega ponudnika pridobila še dva operaterja.

Za uspešen razvoj operaterjev in povečanje konkurence je pomembno odpravljanje možnosti za morebitne zlorabe prevladujočega položaja skupine Telekoma Slovenije¹⁹ (glej tudi III.A.2.3.2 Privatizacija, str. 12). Z ex-ante urejanjem pa se krepi tržni delež operaterjev, ki ponujajo storitve klicev prek storitve predizbire operaterja, povečuje se širokopasovni dostop do interneta, IP-telefonije in televizije prek razvezane lokalne zanke. Dodaten ukrep za povečanje konkurence je tudi prenosljivost števil. Prenosljivost števil pri mobilnih operaterjih je bila uvedena z začetkom leta 2006, maja 2006 pa je bila uvedena tudi prenosljivost števil pri javno dostopnih telefonskih storitvah na fiksni lokaciji.

Učinki liberalizacije se postopno kažejo v nižjih cenah. Upadanje relativnih²⁰ cen telekomunikacijskih storitev, značilno po letu 2002, je bilo v letu 2006 sicer prekinjeno. Razlog je bil povišanje naročnine in cen notranjih klicev vodilnega operaterja v fiksni telefoniji, kar kaže na za zdaj še šibko tržno moč konkurentov na tem trgu, ki praviloma ponujajo cenejše storitve. Na drugih področjih telekomunikacijskih storitev, na katerih je stopnja konkurence višja (mobilna telefonija in mednarodni klici v fiksni telefoniji), pa so se tudi v letu 2006 cene zniževale.

¹⁶ Tržni delež alternativnih operaterjev se je v letu 2006 dvignil za 1,85 odstotne točke, vendar je tržni delež prevladujočega operaterja še vedno 97,8-odstoten.

¹⁷ Tržni delež prevladujočega operaterja se je v obdobju med koncem leta 2004 in koncem 2006 znižal za 3 odstotne točke.

¹⁸ Dva operaterja sta infrastrukturna (Mobitel in Simobil), eden je ponudnik storitev (Debitel), dva pa navidezna mobilna operaterja (Izibil, M-mobil).

¹⁹ Skupina Telekom vključuje Telekom Slovenija, d. d. (fiksni storitve telefonije, Siol internet), Mobitel, d. d. (mobilne storitve), DVO, d. o. o., in Avtento, d. o. o. (gradnja in vzdrževanje infrastrukture), ter druge hčerinske družbe na področju zagotavljanja elektronskih storitev.

²⁰ V primerjavi z indeksom cen življenjskih potrebščin (CPI).

Predpisi na področju elektronskih telekomunikacij so se posodobili s spremembami in dopolnitvami Zakona o elektronskih komunikacijah,²¹ ki je bil sprejet decembra 2006. S spremembami posega zakon tudi v delovanje Agencije za pošto in elektronske komunikacije, saj se povečujejo samostojnost in pristojnosti agencije pri nadzoru ter pristojnosti v upravni izvršbi in možnosti ukrepanja ob ugotovljenih nepravilnostih pri operaterjih na trgih elektronskih komunikacij in poštnih storitev.

Pomemben ukrep je tudi spodbujanje gradnje alternativnih omrežij. Podjetja v državni lasti (Družba za avtoceste RS, d. d., Slovenske železnice, d. o. o.) imajo zgrajena svoja hrbtenična optična omrežja ob trasah avtocest in železnic. Presežne zmogljivosti telekomunikacijskih vodov lahko ponudijo na trgu in s tem pripomorejo k povečevanju konkurence na trgu elektronskih komunikacij. Vlada RS je sprejela ukrepe za razvoj in trženje telekomunikacijske infrastrukture, ki bodo skupaj s potrjenimi poslovnimi načrti trženja telekomunikacijske infrastrukture posameznih podjetij pripomogli k ustrezni izrabi presežnih zmogljivosti, med drugim tudi s povezovanjem s strateškimi partnerji. Gradnja širokopasovnih elektronskih omrežij bo potekala na podlagi projekta Nacionalna širokopasovna mreža,²² katerega cilj je slovenskemu prebivalstvu omogočiti dostop do širokopasovnih storitev in interneta.

III.A.2.3.3.2 Električna energija in zemeljski plin

V energetiki se struktura trgov še ni bistveno spremenila. Tržni delež proizvodnje največjega proizvajalca električne energije se je v letu 2005 sicer znižal (za 2,2 odstotne točke na 50,8 %), vendar je na to vplivalo zmanjšanje proizvodnje hidroelektrarn, povezano z neugodnimi vremenskimi razmerami, in ni bilo posledica povečanja konkurence na trgu. Tako merjena koncentracija proizvajalcev električne energije pa je bila v Sloveniji nekoliko nižja od povprečne v EU.²³ Na veleprodajnem trgu z zemeljskim plinom je imel v letu 2005 domači dobavitelj še vedno skoraj popolno prevlado (99-odstotni delež). Na maloprodajnih trgih za električno energijo in zemeljski plin je konkurenca večja in noben ponudnik nima prevladujočega položaja na trgu.²⁴

Cene električne energije se za industrijo in gospodinjstva oblikujejo prosto. Za industrijske cene je po letu 1999 značilno zniževanje glede na povprečno ceno v EU,²⁵ kar lahko po juliju 2001, ko se je trg sprostil, deloma pripišemo tudi večji konkurenci na tem trgu, vse več odjemalcev pa se tudi že odloča za zamenjavo dobavitelja. Cene električne energije za gospodinjstva v primerjavi z indeksom cen življenjskih potrebščin po letu 2000 tendenčno

²¹ Namen prenovljenega akta je: (i) odprava določenih pomanjkljivosti, ki so se pokazale pri izvajanju tega zakona ali prenosu direktiv regulacijskega okvira 2002; (ii) omogočiti uvajanje novih elektronskih omrežij in storitev; (iii) prenos Direktive 2006/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2006 o hrambi podatkov, pridobljenih ali obdelanih v zvezi z zagotavljanjem javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev ali javnih komunikacijskih omrežij, in sprememb direktive 2002/58/ES.

²² Nacionalna širokopasovna mreža je eden od velikih projektov, vključenih v resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih. Projekt zajema predvsem gradnjo širokopasovnih omrežij v manj razvitih regijah, še posebej na podeželju, ter dopolnjevanje fiksne omrežja in prekrivanje z mobilnim omrežjem glede na ekonomsko upravičenost. Skladno s projektom mora biti do konca leta 2010 vsakemu prebivalcu omogočeno, da se poveže s svetovnim spletom s hitrostjo vsaj 512 kbit/s, najmanj 90 % prebivalcem pa s hitrostjo vsaj 2 Mbit/s. Dolgoročna cilja sta omogočiti 90 % prebivalcem dostop do storitev trojčka »triple play« in hitrost vsaj 20 Mbit/s do leta 2015 ter jim omogočiti optične povezave do doma do leta 2020. Širokopasovno omrežje naj bi se gradilo postopoma v obdobju 2007–2023.

²³ V EU (netehtano povprečje) je v letu 2004 delež največjega proizvajalca znašal 62,6 % (pri nas 53,0 %).

²⁴ Na maloprodajnem trgu z električno energijo je v letu 2005 delovalo 13 ponudnikov. Prvi trije so imeli deleže 34 %, 24 % in 13 %, pri zemeljskem plinu pa so bili v razredu srednje velikih odjemalcev deleži največjih ponudnikov 23 %, 17 % in 15 %.

²⁵ Cene električne energije so po dolgotemnem precejšnjem zaostajanju v letih 1998 in 1999 presegle povprečno ceno v EU, sredi leta 2006 pa je bila slovenska cena (za srednje velikega porabnika) za 21,3 % nižja od povprečja v EU (tehtano povprečje).

upadajo, v primerjavi s povprečjem EU pa se ohranjajo na ravni okoli 80 %. Po sprostitvi oblikovanja cen se te še niso spremenile.

Sektor je bil skladno z evropskima direktivama za elektriko in plin dokončno liberaliziran 1. julija 2007. Takrat je tudi zadnjih 25 % porabe elektrike, ki jo predstavlja okrog 700.000 gospodinjstev, dobilo pravico do izbire dobavitelja. Pri zemeljskem plinu porabi približno 150.000 gospodinjstev 10 % zemeljskega plina, tudi ti bodo imeli pravico do izbire dobavitelja. Zakonski roki so določeni tudi v Energetskem zakonu.

Pravna ločitev distribucijskih podjetij za električno energijo je bila izvedena 1. julija 2007. Podpisani sta bili koncesijska pogodba med Vlado RS in sistemskim operaterjem distribucijskega omrežja z električno energijo ter pogodba o najemu in storitvah med distribucijskimi podjetji in sistemskim operaterjem distribucijskega omrežja z električno energijo. Omenjeni sistemski operater je začel delovati 1. julija 2007. S tem je bila izvedena pravna in funkcionalna ločitev na področju distribucije električne energije.

Kot samostojni akter na trgu na debelo se je že vzpostavila Gen Energija.²⁶ Podjetje je skupaj z Istrabenzom – energetskimi sistemi ustanovilo podjetje GEN-I, ki nastopa na trgu v Sloveniji in tudi v drugih državah. Za zdaj samostojno prodaja okrog 20 % slovenske polovice elektrike iz jedrske elektrarne, preostalih 80 % je še vezanih na srednjeročne pogodbe s Holdingom slovenskih elektrarn. Vlada RS je poleg tega sprejela predlog programa privatizacije, v katerem predvideva še pripojitev Termoelektrarne Brestanica in celotne verige savskih elektrarn k stebru Gen Energije, ki bo tako postal bolj enak prvemu stebru, Holdingu slovenskih elektrarn, ki se mu pripoji tudi Termoelektrarna Trbovlje. Z dokončno sprostitvijo čezmejnih prenosnih zmogljivosti po 1. 7. 2007 se začne večji prodor tujih ponudnikov na trgu na debelo na slovenski trg.

ELES je skladno s svojimi zakonskimi nalogam izdal novi pravilnik o razdeljevanju čezmejnih prenosnih zmogljivosti, ki kot edini način razdelitve določa avkcije. Ta pravila iz razdeljevanja izločajo tudi Borzen kot izvajalca avkcij. Med sistemskimi operaterji in regulatorji Italije, Slovenije, Avstrije in Francije potekajo pogovori o načinu izvajanje skupnih regionalnih avkcij. Trenutno avkcije za slovenski del čezmejnih prenosnih zmogljivosti izvaja ELES sam, po končanih pogajanjih o skupnih avkcijah bo za samo izvedbo avkcij določena avkcijska hiša, ki jo bodo določili med operaterji v regiji.

Vlada RS je sprejela predlog optimalne trase 400-kilovoltnega daljnovoda Cikovce–Hevitz, kar bo omogočilo začetek postopka za sprejetje državnega lokacijskega načrta pri izpeljavi povezave z Madžarsko. Podeljenih je bilo več energetskih dovoljenj za gradnjo novih proizvodnih objektov v Sloveniji, njihova dejanska gradnja pa je predvsem odvisna od vlagateljev. Za zdaj posebni ukrepi za spodbujanje vlaganj v proizvodne objekte še niso predvideni, saj je trenutno za vlaganje precej zanimanja.

V Resoluciji o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023 je Vlada določila vrsto novih infrastrukturnih projektov, od katerih že potekajo gradnja novih zmogljivosti hidroelektrarn (spodnja Sava) in črpalnih elektrarn (Kozjak) v skupni vrednosti 518 mio EUR, posodobitev Termoelektrarne Šoštanj v vrednosti 602 mio EUR in vlaganje v obnovljive vire energije, učinkovito rabo energije in ekonomijo vodika v skupni vrednosti 3908 mio EUR.

²⁶ Vlada RS je podjetje ELES Gen, ki ima v lasti slovensko polovico krške jedrske elektrarne in je bilo v 100-odstotni lasti ELES-a, izločila iz ELES-a in ga prenesla v neposredno lastništvo države. Novo podjetje se imenuje Gen Energija in je na trgu že začelo samostojno delovati.

III.A.2.3.3.4 Prometna politika

Prometno politiko ureja v juniju 2006 sprejeta Resolucija o prometni politiki RS, katere poudarki so na mobilnosti, dostopnosti, varovanju okolja in varnosti, gospodarskem razvoju, optimalni izkoriščenosti virov, intermodalnosti, povezljivosti in uravnoteženosti med prometnimi sistemi. V javnem potniškem cestnem in železniškem prometu se izvajajo dejavnosti v zvezi z vzpostavitvijo integriranega sistema javnega potniškega prometa. Ta bo imel svojo polno funkcijo v povezavi s sistemom enotne vozovnice,²⁷ ki se pripravlja v postopnih fazah razvoja tega sistema in katere uvedba se načrtuje v začetku leta 2012.

V preteklih letih je bila na področju prometa sprejeta zakonodaja, ki je zagotovila določene spremembe in posodobitve. Novi Zakon o prevozih v cestnem prometu, ki je bil sprejet decembra 2006, je prilagojen evropski zakonodaji, s tem da zagotavlja izvajanje uredb, ki urejajo cestni promet potnikov in blaga, ter prevzema direktive s tega področja. V juliju 2007 je bil sprejet nov akcijski načrt za uvedbo elektronskega cestninskega sistema v prostem prometnem toku. Do sredine leta 2009 se predvideva uvedba zaprtega elektronskega cestninskega sistema v prostem prometnem toku na cestninskih cestah za tovorna vozila največje dovoljene mase nad 3,5 tone s satelitsko tehnologijo, pozneje pa še z mikrovalovno opremo za druga vozila.

V skladu z II. železniškim svežnjem sta bila v letu 2007 sprejeta Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o železniškem prometu in Zakon o varnosti v železniškem prometu. Z njunim sprejetjem je notranja zakonodaja na področju železniškega prometa usklajena z zakonodajo EU, tako so odstranjene ovire za čezmejne storitve, zagotovljena višja raven varnosti obratovanja ter nediskriminacijski dostop do infrastrukture z ustanovitvijo neodvisnih institucij.

V pripravi je tudi nov zakon o pristaniščih, ki bo celovito uredil vprašanja s tega področja. Namen nove organizacije je ločitev funkcije upravljanja od pristaniških storitev, določitev pristojnosti, pogojev in načina upravljanja pristanišč, določitev pogojev za izvajanje pristaniških storitev ter ureditev razmerij med državo in obstoječimi izvajalci pristaniških storitev. V zračnem prometu potekajo dejavnosti v zvezi z uskladitvijo notranje zakonodaje z zakonodajo EU zaradi uvajanja liberalnejših postopkov v zvezi s komercialnimi vidiki prometa ter poenotenjem prometnotehnoloških, tehničnih in varnostnih predpisov.

III.A.2.3.5 Razširiti in izboljšati infrastrukturo

Na področju infrastrukture potekajo dejavnosti v zvezi z dograditvijo in posodobitvijo železniškega, avtocestnega in preostalega cestnega omrežja, kar bo pripomoglo k skrajšanju potovalnih časov in zmanjšanju zastojev v prometu, boljši medregijski povezavi in navezavi na glavne evropske koridorje ter s tem zmanjšalo negativne vplive na okolje.

Železniška infrastruktura

V pripravi je nov nacionalni program razvoja javne železniške infrastrukture, s katerim bodo opredeljena vsa vlaganja v železniško infrastrukturo za obdobje 2007–2023. Nacionalni program časovno opredeljuje prednostne naloge izvajanja naložb in vrednosti posameznih naložb.²⁸ V nacionalni program so vključene tudi naložbe, za katere so bila zagotovljena sredstva z Zakonom o poroštvu za obdobje od 2006 do 2009.

²⁷ Pripravljene so bile strokovne podlage za izvedbo javnega razpisa enotne vozovnice. Izdelava conskega modela enotne vozovnice naj bi bila dokončana do februarja 2008, pripravlja se javni razpis za izdelavo ekonomske analize conskega modela in modela tarif, ki bo objavljen najpozneje v novembru 2007. Podatkovna zbirka vozno rednega sistema naj bi bila vzpostavljena do decembra 2008.

²⁸ Predlagana posodobitev železniškega omrežja je zasnovana na temeljnih usmeritvah evropske prometne politike, katere cilji so: učinkovita železniška infrastruktura in povezanost EU ter uspešen prenos tovora s cest na železnico.

V oktobru leta 2006 je Vlada Republike Slovenije sprejela Resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023, v katero je vključen tudi projekt posodobitve železniškega omrežja. Cilj projekta je zagotoviti obstanek med konkurenčnimi državami, saj bi slabšanje tehničnih parametrov in pogojev obratovanja zmanjšalo konkurenčne možnosti ter tudi možnosti zaposlovanja prebivalstva v prometni storitveni dejavnosti, s tem pa bi se zmanjšala tudi konkurenčnost drugih dejavnosti, ki te storitve uporabljajo. Projekt posodobitve železniškega omrežja se nanaša na posodobitve in novogradnje na poteku železniške povezave na V. koridorju (Koper/Sežana–Hodoš) in X. koridorju (Jesenice–Ljubljana–Dobova).

Železniško infrastrukturo, za katero znaša delež iz kohezijskega sklada 449,57 milijona EUR (kar pomeni 65-odstotno sofinanciranje vseh sredstev, dodeljenih za promet), vključuje 1. prednostna razvojna naloga Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013. Glavni projekti so gradnja nove železniške povezave Divača–Koper in posodobitev obstoječe železniške proge, uvedba sistema GSM-R na slovenskem železniškem omrežju, prenova, elektrifikacija in nadgradnja proge Pragersko–Hodoš za 160 km/h ter posodobitev nivojskih prehodov in izvedba podhodov na postajah.

Cestna infrastruktura

Državno cestno omrežje je v letu 2006 obsegalo 5823 km državnih cest, na katerih so se izvajale dejavnosti v zvezi z rednim vzdrževanjem, upravljanjem in varstvom cest ter ureditvijo prometa skozi naselja in zunaj njih, sanacijo in prenovo objektov ter gradnjo nadomestnih cest. V letu 2006 se je uspešno nadaljevala gradnja slovenskih avtocest, da bi se dokončal osnovni avtocestni križ na V. in X. evropskem koridorju do konca leta 2008. Prometu je bilo predanih 11,5 km avtocest in drugih cest, gradnja se je nadaljevala na 73,4 km avtocest in drugih cest, izvedla pa so se tudi številna pripravljala dela pred začetkom gradnje ter zaključna dela na zgrajenih avtocestah.

V okviru 2. prednostne razvojne naloge Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013 bo iz kohezijskega sklada v obdobju 2007–2013 sofinanciranih več avtocestnih projektov, medtem ko bodo v okviru 3. prednostne razvojne naloge omenjenega operativnega programa za sofinanciranje iz Evropskega sklada za regionalni razvoj prijavljeni številni projekti, vključno s cestno povezavo 3. razvojne osi (Avstrija–Novo mesto–Hrvaška).

Pomorska infrastruktura

V zadnjih letih se tovorni in potniški pristaniški promet povečuje. Poteka postopek priprave državnega lokacijskega načrta za celotno območje pristanišča, ki bo omogočil širitev pristaniških zmogljivosti. Za povečanje zmogljivosti v koprskem tovornem pristanišču se pripravlja potrebna dokumentacija za zgraditev operativne obale v skupni dolžini 1800 metrov (podaljšanje I. pomola in II. pomola oziroma gradnja III. pomola). Poleg tega pa bo za sofinanciranje iz kohezijskega sklada prijavljen projekt gradnje operativnih obal v skupni vrednosti 95,60 mio EUR.

Infrastruktura zračnega prometa

Glavne dejavnosti na področju infrastrukture zračnega prometa so potekale v zvezi s posodobitvijo in nadgradnjo obstoječih letaliških infrastruktur ter izpolnjevanjem določil Schengenskega sporazuma. Pri prenovi letališča Ljubljana se je končala gradnja 1. faze novega potniškega terminala, urejen pa je bil tudi Center splošnega letalstva. Začeli so se postopki v zvezi s prenovo starega potniškega terminala in gradnjo novega potniškega terminala. Nadaljevalo se je tudi posodabljanje infrastrukture na letališču Maribor.

V okviru 3. razvojne prednostne naloge Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013 bosta za sofinanciranje iz Evropskega sklada za regionalni razvoj prijavljena projekta posodobitve letališke infrastrukture na letališču Maribor v višini 9,48 mio EUR (celotna naložba znaša 17 mio EUR) in posodobitve sistemov kontrole zračnega prometa v višini 21,20 mio EUR (celotna naložba znaša 52 mio EUR).

III.A.3 POSLOVNO OKOLJE IN RAZVOJ PODJETNIŠTVA

(opozorilo Sveta, glej prilogo, str. 51)

Za Slovenijo je značilna nizka stopnja podjetniške aktivnosti. V 2006 se je stopnja zgodnje podjetniške aktivnosti zvišala drugo leto zapored, s tem pa se je Slovenija vrnila na že doseženo raven v letu 2002.²⁹ V Evropi se Slovenija uvršča v drugo polovico, na 15. mesto po zgodnji podjetniški aktivnosti in na 16. mesto po celotni aktivnosti. Med pomembnejšimi dejavniki, ki vplivajo na podjetniško aktivnost, sta v Sloveniji zlasti dostopnost do alternativnih virov financiranja in regulatorno okolje za poslovanje podjetij, ki pa se postopoma izboljšuje. Največja ovira, s katero se pri svojem delovanju srečujejo podjetniki, ostaja plačilna nedisciplina.

Učinkovitost in kakovost zgodnjih faz podjetniškega procesa se postopno izboljšujeta. Na to kažeta tudi zmanjševanje stopnje smrtnosti slovenskih podjetij in izboljšanje razmerja med prebivalstvom, ki se v podjetništvo vključuje zaradi zaznane poslovne priložnosti, ter prebivalstvom, ki se podjetništva loteva zaradi pomanjkanja primerne ponudbe na trgu dela. Stopnja smrtnosti je v letu 2006 z 1,6 dosegla najnižjo vrednost do zdaj in je bila za 0,5 odstotne točke nižja kot leto prej. Razmerje med podjetniki iz priložnosti in podjetniki iz nuje pa se je tudi povečalo za desetino na 8,6, kar je prav tako najvišja ugotovljena vrednost. Število podjetij v poslovnem sektorju se je v obdobju 2005–2006 povečalo za 3,2 %.³⁰

Program za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007–2013,³¹ ki ga je Vlada RS potrdila julija 2006, navaja jasne usmeritve za celovito in pregledno oblikovanje in izvajanje ukrepov za rast podjetništva in dvig konkurenčnosti ter s tem povezano usmerjeno porabo proračunskih sredstev in sredstev strukturnih skladov.³² Dokument je bil v letu 2007 dopolnjen, da bi omogočil preglednejše in enostavnejše izvajanje mehanizmov ob upoštevanju vseh pravil državnih pomoči za dodeljevanje sredstev. Glede dodeljevanja sredstev strukturnih skladov v obdobju 2007–2013 sta pripravljena Operativni program krepitve razvojnih potencialov (konkurenčnost podjetij in raziskovalna odličnost, spodbujanje podjetništva in gospodarskorazvojna infrastruktura v skupni vrednosti 558,71 mio EUR) in Operativni program razvoja človeških virov (spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti – strokovnjaki in raziskovalci za konkurenčnost podjetij v vrednosti 39,54 mio EUR). Poleg teh je Evropska komisija že potrdila Program razvoja podeželja RS za obdobje 2007–2013, v katerem je poudarek tudi na spodbujanju podjetništva na podeželju. Operativna programa sta skupaj s programom ukrepov podlaga za učinkovito izvajanje politike podjetništva in konkurenčnosti ter za smotrno in učinkovito uporabo sredstev strukturnih skladov.

²⁹ GEM 2006; v letu 2006 se je v primerjavi z letom 2005 število prebivalcev Slovenije, ki so vključeni v zgodnje faze podjetništva, rahlo povečalo in zajema 4,63 % delovno aktivnega prebivalstva med 18. in 64. letom starosti, kar je nekaj nad 62.000 odraslih prebivalcev Slovenije.

³⁰ SURS, maj 2007, začasni podatki; v Sloveniji je bilo v letu 2006 evidentiranih na področjih dejavnosti C–K 98.440 podjetij.

³¹ Program ukrepov 2007–2013 zajema štiri ključna področja: (i) spodbujanje podjetništva in podjetništvu prijaznega okolja; (ii) znanje za gospodarstvo; (iii) razvoj in inovacije v gospodarstvu; (iv) spodbujanje malih in srednjih podjetij z lastniškimi in dolžniškimi viri.

³² V letu 2006 je bilo v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj prek javnega razpisa za razvojne investicijske projekte v podjetjih v obdobju 2006–2007 podprtih 10 projektov v skupni vrednosti 10,59 mio EUR, vrednost podobnega razpisa v letu 2007 pa bo znašala 40 mio EUR. S sredstvi omenjenega sklada sta bila v 2006 podprta tudi dva tehnološka parka (Tehnopolis Celje in Primorski tehnološki park v Novi Gorici) v skupni vrednosti 3 mio EUR.

Zaradi zagotovitve boljšega delovanja podpornih institucij za podjetništvo je v letu 2006 začela delovati Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije, ki je osrednja izvajalska institucija za podjetništvo. Z združitvijo delovanja sta bili zagotovljeni racionalizacija delovanja in pomoč gospodarstvu v smislu podpore »vse na enem mestu«. Ukrepi agencije so usmerjeni v razvoj znanja in sistema svetovanja in usposabljanja za podjetnike in mogoče podjetnike ter vzpostavitev Slovenskega centra za inovativnost in konkurenčnost pri agenciji, ki bo od začetka 2008 usmerjeno usklajeval dejavnosti agencije pri podpornem okolju za podjetništvo ter razvijal manjkajoče podporne storitve in jih opravljal. V postopku sprejemanja je tudi nov zakon o podpornem okolju za podjetništvo, ki bo celovito in pregledno urejal podporno okolje za še dejavnejše podjetništvo in rast na področju malih in srednjih podjetij. Javna agencija za tehnološki razvoj bo nadgrajena z izvedbo programov na področju razvoja, raziskav in inovacij. Vrednost vseh programov, ki jih bo Javna agencija za tehnološki razvoj izvajala v letu 2007, znaša 13 mio EUR, v letu 2008 pa 44,6 mio EUR. Za uvedbo mehanizmov za področje znanja in razvoja človeških virov je pomembna ustanovitev Sklada RS za razvoj kadrov in štipendiranje (glej poglavje III. B.2.2 Prilagodljivi sistemi izobraževanja in usposabljanja, str. 24). V letu 2007 je bil v sklopu pobude Evropske komisije v okviru CIP vzpostavljen slovenski konzorcij³³ za oblikovanje mreže za zagotavljanje in opravljanje celovitih storitev za podporo podjetništvu in inovativnosti.

Sistem e-VEM (vse na enem mestu) za samostojne podjetnike je bil vzpostavljen v letu 2005, deluje pa prek 222 vstopnih točk in spletne vstopne točke. Vsi postopki, ki jih lahko uporabniki opravijo na spletu ali na vstopni točki VEM, so brezplačni. Projekt VEM za gospodarske družbe je v sklepni fazi, vzpostavitev pa je predvidena v začetku leta 2008. Predvideni čas za ustanovitev podjetja bo skrajšan na 4 dni.

Zaradi izboljšanja dostopa do začetnega kapitala so bile izvedene številne dejavnosti, sprejeta pa je bila tudi ustrezna zakonodaja. V podporo malim in srednjim podjetjem so bili nadgrajeni finančni mehanizmi Slovenskega podjetniškega sklada, ki je tudi v letu 2006 odobral posojila podjetnikom začetnikom, uvedel pa je tudi dodeljevanje subvencij za zagon novih inovativnih podjetij, vključenih v univerzitetne in podjetniške inkubatorje in tehnološke parke. V letu 2007 je Vlada RS sprejela Predlog zakona o družbah tveganega kapitala, poleg tega pa so bile v Zakonu od dohodkov pravnih oseb sprejete davčne olajšave za naložbe tveganega kapitala prek družb tveganega kapitala³⁴ v hitro rastoča in inovativna mala in srednja podjetja. V letu 2008 bodo tako uveljavljene statusne in davčne rešitve za spodbujanje lastniškega financiranja podjetij v Sloveniji, kar naj bi pripomoglo k povečanju ponudbe tveganega kapitala in povpraševanja po njem. Hkrati z zakonodajnimi rešitvami bo ustanovljena tudi javna družba tveganega kapitala, ki bo delovala po načelu javno-zasebnega partnerstva in spodbujala zasebne družbe tveganega kapitala, da bodo vstopale v mlada rastoča in inovativna podjetja.

³³ V konzorciju delujejo: dva obstoječa evropska informacijska centra, Inovacijski relni center Slovenije, Obrtna zbornica in Gospodarska zbornica Slovenije.

³⁴ Družbe tveganega kapitala s sedežem v RS.

III.B. DRUGA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITO USTVARJANJE, DVOSMERNI PRETOK IN UPORABA ZNANJA ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN KAKOVOSTNA DELOVNA MESTA

III.B.1 RAZISKAVE, INOVACIJE IN TEHNOLOGIJA

III.B.1.1 Spodbujanje raziskovalno-razvojne dejavnosti in inovacij (opozorilo Sveta, glej priložilo, str. 53)

Osrednji razvojni dokument Slovenije za raziskave in razvoj je Nacionalni raziskovalni in razvojni program,³⁵ ki najširše cilje in usmeritve v zvezi s tem področjem iz nacionalnih strateških dokumentov operacionalizira v celovit nabor podciljev in ukrepov za njihovo izvedbo. Med skupno 60 ukrepi tega programa se jih 41 oziroma dve tretjini nanašata na podporo tehnološkemu razvoju in gospodarstvu, od tega 14 oziroma skoraj četrtina neposredno na krepitev sodelovanja med javnim raziskovalnim področjem in podjetji. Za vse cilje, pri katerih je to smiselno oziroma mogoče, so v programu opredeljene konkretne ciljne vrednosti, za vse ukrepe pa odgovorni izvajalci in roki za izvedbo.

Pomembni sklopi iz Nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa so vključeni v načrte in dokumente za črpanje sredstev iz strukturnih skladov EU v novi finančni perspektivi. Pri davčni reformi (Zakon od dohodka pravnih oseb, Uredba o davčni regijski olajšavi za raziskave in razvoj) so bile sprejete davčne olajšave za vlaganje podjetij v raziskave in razvoj. V postopku sprejemanja je Zakon o družbah tveganega kapitala, ki bo zagotovil nujne zakonske podlage za sklade tveganega kapitala in javno-zasebna partnerstva na področju financiranja z lastniškimi vlaganji. Konec leta 2006 je bil spremenjen in dopolnjen Zakon o pravicah industrijske lastnine iz delovnega razmerja, ki ureja tudi izume, ustvarjene v javnih visokošolskih zavodih in javnih raziskovalnih zavodih.

Po podatkih Evropskega patentnega urada³⁶ so slovenski prijavitelji pri Evropskem patentnem uradu v letu 2006 vložili 91 evropskih patentnih prijav (45,5 na milijon prebivalcev). Slovenija je tako med novimi državami članicami prijavila največ evropskih patentov na milijon prebivalcev. Tudi po skupnem številu vseh vloženi patentnih prijav (mednarodne, evropske in nacionalne prijave) v letu 2005 na milijon prebivalcev (185 prijav na milijon prebivalcev) je Slovenija na vrhu med novimi državami članicami.

Omeniti je treba še Program mladih raziskovalcev, ki je med svojim trajanjem od leta 1985 dal številne doktorje znanosti in pomembno pripomogel k znižanju povprečne starosti raziskovalcev v državi. Ta primer dobre prakse smo v Sloveniji v zadnjih treh letih prenesli na področje usposabljanja mladih raziskovalcev v gospodarstvu za gospodarstvo in ga še tesneje povezali s potrebami podjetij ter nadgradili z obveznim usposabljanjem mladih raziskovalcev v tujini.

Kot sredstvo povezovanja gospodarstva z raziskovalno dejavnostjo deluje v Sloveniji mreža tehnoloških platform, znotraj katerih se dejavno izmenjavajo informacije in dobre prakse med znanostjo in gospodarstvom. Delujejo prek Gospodarske zbornice Slovenije ob podpori Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Tehnološke platforme so mehanizem razvojne politike, ki ga je vzpostavila EU. Na njih se je mogoče spoprijeti z izzivi ter se ugotavljajo strateške prednosti in priložnosti posameznih tehnoloških področij. Vanje so vključeni vsi ključni deležniki od gospodarstva do inštitutov, univerz, javnih zavodov, vključno z državo.

³⁵ Resolucija o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu je bila sprejeta v Državnem zboru RS decembra 2005.

³⁶ Vir je Letno poročilo 2006, Evropski patentni urad.

Povečanje javnih sredstev za raziskave in razvoj za približno 0,1 % BDP letno

Izdatki za raziskovalno-razvojno dejavnost (RRD) so se do leta 2005 glede na zastavljene cilje povečevali prepočasi. V letih 2002 in 2003, ko se je Slovenija odločala za cilj 3 % BDP za raziskave in razvoj do leta 2010, so bili uradni podatki o doseženih deležih izdatkov za raziskave in razvoj v BDP precej višji od objave zadnjih uradnih statističnih podatkov, objavljenih v letu 2006. V letih 2004 in 2005 so se izdatki za raziskave in razvoj v primerjavi z BDP sicer nekoliko povečali (na 1,49 % BDP v letu 2005), vendar so bili še vedno nižji kot pred letom 2003 (2002: 1,52 % BDP).

Javna sredstva³⁷ za financiranje raziskav in razvoja v državi so leta 2005 po zadnjih statističnih podatkih znašala 0,52 % BDP. Za sredstva iz strukturnih skladov na področju raziskav in razvoja načrtujemo v sedanji finančni perspektivi povečevanje, tako da bi do leta 2009 dosegla zneske v višini 0,20 % BDP. Predvideni znesek javnih sredstev za raziskave in razvoj v BDP (namenskih sredstev v državnem proračunu in sredstev EU) se do leta 2009 postopno povečuje.³⁸ Pomembna je tudi olajšava za raziskave in razvoj pri davku od dohodka pravnih oseb, ki pomeni posredno proračunsko financiranje zasebnih izdatkov za raziskave in razvoj. Ker je bila olajšava uspešno priglašena avgusta 2007, bodo podatki o njenih učinkih na voljo v letu 2008. Glede na predvidena sredstva v letu 2009 in sedanjo rast bo cilj 1-odstotni delež javnih sredstev za raziskave in razvoj dosežen nekoliko pozneje.

Ko je bil postavljen cilj vlaganj v raziskave in razvoj v višini 3 % BDP, so bile razmere v Sloveniji nekoliko drugačne, zato je mogoče, da tega cilja do leta 2010 ne bomo dosegli, vendar si bomo prizadevali za njegovo čimprejšnjo uresničitev. Podobno kot na ravni EU se sprejetje različnih političnih dokumentov in zavez za večja vlaganja v raziskave in razvoj v Sloveniji še ne kaže v dejanskem uresničevanju ciljev, saj gre za dolgoročen proces, ki zahteva usklajevanje in sodelovanje različnih politik in akterjev.

Postopno spreminjanje strukture javnih vlaganj v raziskave in razvoj

Izhodiščno stanje pri razporeditvi proračunskih sredstev za raziskave in razvoj med znanost in tehnologijo ni bilo ugodno, saj so bili deleži vlaganja v tehnologijo odločno premajhni. Leto 2006 kaže povečanje na 20 %, kar pomeni, da se struktura financiranja spreminja v začrtani smeri (2005: 12 %, 2004: 9 %).

Pri povečevanju deleža uporabnih in razvojnih raziskav (zlasti na prednostnih področjih raziskav in tehnološkega razvoja) v obstoječih javnih sredstvih je Javna agencija za raziskovalno dejavnost, ki deluje na področju znanstvenih raziskav, z že sprejetimi pogodbenimi obveznostmi precej omejena pri povečevanju deleža za področje tehnologije. Velik del proračuna je do leta 2008 fiksno zamejen v petletnih pogodbah. Pri projektnem financiranju pa je mogoče nove razpise hitreje prilagoditi usmeritvam iz Nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa, saj se obstoječa sredstva sproščajo vsako leto, zato je bilo tukaj v zadnjih treh letih izvedenih precej aktivnosti.

Spremembe v davčni in industrijski politiki ter v sistemu financiranja raziskovalne dejavnosti

Z novelo Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb je bila za podjetja na področju raziskav in razvoja³⁹ uvedena davčna olajšava za vlaganja podjetij v raziskave in razvoj, s katero je davčnim zavezancem dana možnost, da lahko uveljavljajo zmanjšanje davčne osnove v višini

³⁷ Gre za proračunska sredstva v širšem pomenu besede, ki zajemajo poleg državnega proračuna tudi proračune občin, regij in EU.

³⁸ V deležih od leta 2006 je všteti približno 0,1 % sredstev EU.

³⁹ Od 1. januarja 2005 veljajo olajšave za vlaganja v raziskovalno opremo in olajšave za plače na novo zaposlenih doktorjev znanosti v prvem letu njihove zaposlitve.

20 % od zneska, ki pomeni vlaganja v raziskave in razvoj⁴⁰ v davčnem obdobju, vendar največ v višini davčne osnove. Ta olajšava je nadgrajena z regijsko sestavino, to je t. i. regijsko olajšavo, ki je bila uspešno priglašena Evropski komisiji avgusta 2007. Učinki izvajanja teh davčnih olajšav na vlaganja podjetij v raziskave in razvoj bodo znani šele po dovolj dolgem obdobju po odobritvi. Pričakujemo, da bodo davčne olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj, ki so zdaj edine davčne olajšave za podjetja, spodbudile nove raziskovalno-razvojne dejavnosti v zasebnem sektorju.

Vzpostavitev zakonodajnega in finančnega okolja, ki bo spodbudno za ustanavljanje in rast visokotehnoloških in drugih inovativnih podjetij, zlasti malih in srednjih

Ukrepe za spodbujanje malih in srednjih podjetij z lastniškimi in dolžniškimi viri (posojila, jamstva, dotacije) izvaja Slovenski podjetniški sklad z zagotavljanjem finančnih instrumentov ter pri tem upošteva trende, ki izhajajo iz makroekonomskega okolja in tržnih potreb (glej tudi III.A.3 Poslovno okolje in razvoj podjetništva, str. 18, ter prilogo Dostop do finančnih virov za mala in srednja podjetja, str. 52).

V preteklem letu so bili doseženi bistveni premiki pri delovanju nacionalnega sistema inovacij, zlasti z vzpostavitvijo učinkovitejšega delovanja Javne agencije za tehnološki razvoj. V tem letu bo večina dosedanjih razpisov pristojnega ministrstva (Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo) za področje tehnoloških raziskav in razvoja prenesena na omenjeno agencijo. V sodelovanju med agencijo in ministrstvom se tako oblikujejo razpisi in dokumentacija za njihovo izvedbo. Prva dva razpisa sta bila objavljena poleti, razpisi iz sredstev strukturnih skladov EU pa bodo predvidoma objavljeni v drugi polovici leta. Javna agencija za tehnološki razvoj hkrati letno objavi tudi javni razpis za raziskovalno-razvojne projekte Ministrstva za obrambo. V pripravi je tudi predlog razpisa za tehnološko-razvojne projekte iz sredstev Ministrstva za gospodarstvo, ki bi ga objavila omenjena agencija.

Na podlagi sodelovanja med Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Slovenskim podjetniškim skladom ter Javno agencijo za tehnološki razvoj je bil v začetku junija objavljen javni razpis sklada za posojila za razvojno-raziskovalno dejavnost podjetij. Javna agencija za tehnološki razvoj v okviru razpisa sodeluje pri tehnološki oceni projektov in njihovem spremljanju.

III.B.1.2 Spodbujanje uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije in prehod v informacijsko družbo

Na področju dostopa do informacijsko-komunikacijske tehnologije in njene uporabe dosega Slovenija v zadnji treh letih precejšen napredek. Po uporabi interneta med prebivalstvom v starosti od 16 do 74 let, ki je v prvem četrletju 2006 presegla polovico prebivalstva, je Slovenija za povprečjem EU zaostajala samo za 3 odstotne točke, medtem ko je EU-25 presegla po deležu gospodinjstev z dostopom do interneta. V preteklem letu je bilo tako izvedenih več projektov za vključitev prebivalstva v uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije in e-storitev.⁴¹ Močno se je povečal tudi delež gospodinjstev s širokopasovnim dostopom (34 % v prvem četrletju 2006: EU-25 32 %), kar povezujemo s povečanjem konkurence med ponudniki širokopasovnega dostopa, ki se je kazala v večji ponudbi teh storitev in njihovih nižjih cenah (glej tudi III.A.2.3.3.1 Elektronske komunikacije in pošta, str. 13). Poleg tega se je močno povečala tudi dostopnost e-uprave (65 % osnovnih javnih storitev je na voljo na popolnoma elektronski način; EU-25: 50 %). Pri zagotavljanju e-vsebin v slovenskem jeziku je bil v preteklem letu izveden projekt s področja digitalizacije kulturne

⁴⁰ Vlaganja, ki se opredelijo za olajšavo, so vlaganja v notranje raziskovalno-razvojne dejavnosti zavezanca in nakup raziskovalno-razvojnih storitev, ki jih opravljajo druge osebe, vključno s povezanimi osebami, oziroma druge javne ali zasebne raziskovalne organizacije.

⁴¹ V sodelovanju z Ministrstvom za kulturo je bila v letu 2007 sofinancirana vzpostavitev 12 novih e-knjižnic in 39 posameznih delovnih postaj za dostop uporabnikov do interneta.

dediščine, ki je del celovitega projekta vzpostavitve digitalne knjižnice Slovenije, zajemal pa je digitalizacijo in omogočanje dostopa do zbirk znanstvenih in kulturnih dokumentov.

Vlada RS je junija 2007 sprejela Strategijo razvoja informacijske družbe v Republiki Sloveniji – si2010.⁴² Namen strategije je s pomočjo učinkovite uporabe informacijsko-komunikacijskih tehnologij spodbuditi konkurenčnost in produktivnost, zagotoviti uravnotežen družbeni in regionalni razvoj ter izboljšati kakovost življenja celotne družbe in vsakega posameznika.

Uporabi informacijsko-komunikacijskih tehnologij bo tudi v prihodnje namenjena pomembna vloga,⁴³ kar kaže njihova vključenost v Državni razvojni program 2007–2013 in Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013. Eden od ključnih programov bo tudi gradnja širokopasovnih povezav v manj razvitih regijah in vzpostavitev hitrih povezav do izobraževalnih, znanstvenih in kulturnih ustanov. Razpis za postavitve javnih e-točk z brezplačnim dostopom je bil končan oktobra 2006 in bo pripomogel k enakomernejši pokritosti Slovenije (predvsem na podeželju) z dostopnimi točkami za internet.

III.B.2 ZNANJE ZA RAZVOJ IN RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV

III.B.2.1 Spodbujanje razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja

Izobrazbena sestava odraslega prebivalstva v Sloveniji se iz leta v leto postopno izboljšuje. Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo se je v obdobju 2003–2006 močno povečal in približal povprečju EU-25. Boljša izobrazba praviloma povečuje zaposlitvene možnosti posameznika, saj so stopnje zaposlenosti terciarno izobraženih višje kot pri nižje in srednje izobraženih. Kljub temu se kaže določeno neskladje med ponudbo in povpraševanjem po določenih kadrih, predvsem pri pomanjkanju terciarno izobraženih kadrov nekaterih profilov.

Vseživljenjsko učenje

Vključenost prebivalstva v vseživljenjsko učenje, ki je pomemben dejavnik izboljševanja kakovosti človeških virov in prilagodljivosti trga dela, je razmeroma visoka (SLO 2005: 15 %, EU-25 2005: 10,1 %). Kljub visoki vključenosti pa ostajata pomembna problema skromna vključenost starejših in manj izobraženih. V začetku leta 2007 je bila v javno obravnavo predložena celovita strategija vseživljenjskega učenja, s katero naj bi vsem zagotovili možnost za celovit razvoj njihovih zmožnosti. Glavni cilj strategije je povezovanje vseh področij vzgoje in izobraževanja v koherenten sistem s poudarkom na teh sklopih: (i) učenje vseh ter v vseh življenjskih obdobjih in okoliščinah; (ii) krepitev zavedanja o koristih učenja; (iii) krepitev zavedanja o pravici do učenja in soodgovornosti zanj; (iv) vsakemu človeku učenje po njegovi meri; (v) vključitev razumevanja pomena vseživljenjskega učenja v učne programe; (v) zvišanje ravni vseh vrst pismenosti.

Prenova višjega strokovnega in srednjega strokovnega ter poklicnega izobraževanja

Pomemben napredek pri spodbujanju razvoja človeških virov je bil dosežen z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju, sprejet v letu 2006. Zakon uvaja večjo povezanost splošnega, strokovnega in praktičnega znanja in kompetenčno (zmožnostno) naravnano izobraževanje. Pomembna novost je odprtost učnih programov, predpostavlja pa tudi nujno

⁴² Strategija si2010 si prizadeva zagotoviti upoštevanje splošnih načel delovanja, kot so varnost in zasebnost, povezanost in odprti standardi, avtorske pravice na internetu ter vključenost in dostopnost.

⁴³ Posebna pozornost bo pri programih namenjena spodbujanju razvoja in gradnji digitalizacijske infrastrukture za zajem, hranjenje, dostop in uporabo digitalnih vsebin predvsem s področja kulturne dediščine (digitalna knjižnica ipd.). Pospešeno se bo uvajalo tudi elektronsko poslovanje, razvijale e-storitve ter se spodbujalo povezovanje razvojnih možnosti v gospodarstvu in raziskovalne dejavnosti s podporo vzpostavitvi in delovanju tehnoloških platform s področja informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

izvajanje dela izobraževalnega programa v neposrednem delovnem procesu, torej pri delodajalcu ali v medpodjetniškem izobraževalnem centru.

Konkretni projekti so bili podprti s prednostnimi cilji Enotnega programskega dokumenta 2004–2006, v naslednjem obdobju pa z Operativnim programom krepitev razvoja človeških virov za 2007–2013. Med konkretnimi ukrepi so obsežna prenova učnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja,⁴⁴ priprava okvirnih nacionalnih učnih programov z jasno opredeljenimi učnimi izidi v smislu kompetenc, prenova kvalifikacijske strukture ter povečanje obsega praktičnega usposabljanja. V finančni perspektivi 2007–2013 je več sredstev kot do zdaj predvidenih za izboljšanje kakovosti in obsega praktičnega usposabljanja v podjetjih.

V letu 2007 se novi programi uvajajo na 60 šol, na katerih je bilo izvedeno usposabljanje učiteljev za razvijanje ključnih kompetenc učencev. Dodatno je bil izdelan model ugotavljanja in razvijanja kakovosti v poklicnem izobraževanju s poudarkom na spodbujanju samoevalvacije. Trenutno se razvijajo kazalniki spremljanja kakovosti. Eden od njih je tudi spremljanje zaposljivosti in uspešnosti dijakov po končanem šolanju. Izvedeni so bili številni projekti za zmanjševanje osipa in individualizacijo pouka (podprto s sredstvi Evropskega socialnega sklada). Dodatno se pripravljajo trije moduli, s katerimi bodo pri dijakih razvijali medkulturno kompetenco (modul za tiste, ki sodelujejo pri projektih mobilnosti, dodaten modul strokovnega jezika, modul nadgradnje prvega tujega jezika z medkulturno razsežnostjo), v letu 2008 pa se predvideva izvajanje ukrepa finančnih spodbud za gostovanje učiteljev v podjetjih.

Prenova visokega izobraževanja in univerze

V letu 2005 se je začela prenova visokega šolstva. Zajema predvsem ukrepe, ki se nanašajo na povečanje kakovosti študija, lažje zaposlovanje diplomantov in spremembe financiranja visokega šolstva. Razmerje med številom študentov in pedagoškim osebjem se rahlo izboljšuje, vendar je to število v primerjavi z drugimi državami EU še vedno precej visoko.⁴⁵ V letih 2005 in 2006 je bilo ustanovljenih tudi sedem novih samostojnih visokošolskih zavodov.

Vlada RS je maja 2007 sprejela Resolucijo o nacionalnem programu visokega šolstva 2007–2010, ki je bila predložena Državnemu zboru RS. Program predvideva deregulacijo ustanavljanja javnih in zasebnih visokošolskih zavodov in programov ter spodbujanje nastajanja novih univerz v regionalnih središčih, pri čemer lahko regionalna središča pomenijo zametek nove univerze. Predvidena je tudi prilagoditev financiranja visokega šolstva merilom akademske odličnosti, sodelovanja z gospodarstvom, uspešnosti diplomantov na trgu in mednarodnega sodelovanja, prav tako pa tudi predvideva preučitev možnosti uvedbe sistema vavčerjev in/ali sistema odloženih šolnin. Pomembno je tudi zagotavljanje kakovosti visokošolskih institucij in programov, za katere je nujna stalna evalvacija, pri kateri sodelujejo študenti, akademsko osebje (tj. visokošolski učitelji in sodelavci, raziskovalci in strokovni sodelavci) ter neodvisna strokovna telesa.

III.B.2.2 Prilagodljivi sistemi izobraževanja in usposabljanja

Junija 2007 je bil sprejet Zakon o štipendiranju, ki je prvi sistemski zakon na področju štipendiranja. Zakon celovito ureja področje štipendij, njegov namen pa je predvsem povečati število štipendistov in kadrovske štipendij, povezati potrebe gospodarstva in lokalnih

⁴⁴ Npr. odprti učni program, pri katerem 20 % vsebin določi šola v sodelovanju z lokalnim okoljem in socialnimi partnerji.

⁴⁵ V šolskem letu 2003/04 je bilo razmerje 21,5 študenta na 1 pedagoškega delavca, povprečje v EU-19 (podatki so na voljo le za države članice EU, ki so tudi članice OECD) pa je bilo 15,7.

skupnosti z izobraževanjem in usposabljanjem, učinkoviteje urediti državne štipendije (prenos na centre za socialno delo). Za povečanje števila kadrovske štipendij je predvideno njihovo sofinanciranje do določene višine iz posebnega sklada, tako delodajalcev neposredno kot prek enotnih regijskih štipendijskih shem ali samoupravne lokalne skupnosti. Povezanost izobraževanja z gospodarstvom se bo povečala s pritegnitvijo človeških virov s pomočjo štipendiranja tudi tako, da se zagotovijo gospodarstvu ustrezno kvalificirani kadri s spodbujanjem vpisa na področja izobraževanja, ki pospešujejo gospodarski razvoj in izboljšujejo zaposljivost. Zakon prinaša tudi poenotenje, večjo preglednost in enostavnejšo shemo socialnih transferjev. Za izvajanje politike razvoja človeških virov je Vlada RS konec leta 2006 preoblikovala obstoječ javnofinančni sklad v Sklad za razvoj kadrov in štipendije. Sklad bo tako izvajal novo politiko štipendiranja, povezano s podjetji, regijami, nagradami in izjemnimi dosežki. Za omogočanje sinergije med politikami za razvoj človeških virov je načrtovano, da bo sklad izvajal tudi usposabljanja in izobraževanja (praktično usposabljanje – glej prenova srednjega poklicnega izobraževanja; izobraževanje odraslih; usposabljanje zaposlenih – aktivna politika zaposlovanja). Javnofinančni sklad je pomemben del trikotnika varne prožnosti.

Z novim zakonom o štipendiranju se uvajajo tudi nagrade za prispevek k trajnostnemu razvoju družbe kot prispevek k razvoju na gospodarskem, družbenem ali okoljevarstvenem področju, ki zadovoljuje sedanje potrebe in ne ogroža potreb prihodnjih generacij.

V Sloveniji od maja 2005 deluje nacionalni center Europass, ki spada v okvir ustrežnejšega vrednotenja znanja in izkušenj. Poleg tega se gradi enotni sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij. V pripravi so poklicni standardi za vse ravni kvalifikacij znotraj strokovnega področja, pri njihovi pripravi in potrjevanju pa pomembno vlogo igra Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje.

Spremembe, ki se nanašajo na povezovanje trga dela in izobraževanja v letu 2006, se kažejo v novembra 2006 sprejetih spremembah in dopolnitvah Zakona o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah, kar bo pripomoglo k večji vlogi pridobivanja znanja zunaj formalnih institucij. Novosti, ki jih prinašajo dopolnitve zakona, so: (i) umestitev slovenskega ogrodja kvalifikacij, (ii) kreditno vrednotenje poklicnih katalogov (certifikatov) po Evropskem prenosnem kreditnem sistemu (ECTS) in njihovo priznavanje v izobraževalnem sistemu (moduli in priznavanje neformalnega in informalnega učenja, (iii) boljše povezovanje certifikatnega sistema in šolskega sistema, (iv) odpiranje možnosti za pridobivanje kvalifikacij na ravni VII. stopnje zahtevnosti, v) partnerstvo, ki pomeni, da partnerji niso več samo sindikati in zbornice, temveč lahko tudi združenja delodajalcev, poklicna združenja in nevladne organizacije, (vi) uvaja se sistematično spremljanje certifikatnega sistema ter (vii) uvaja se horizontalna ter vertikalna prehodnost.

III.C TRETJA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UČINKOVITEJŠA IN CENEJŠA DRŽAVA

III.C.1 IZBOLJŠANJE INSTITUCIONALNE KONKURENČNOSTI DRŽAVE

Vlada RS je januarja 2006 ustanovila Službo Vlade RS za razvoj. Pristojna je za usklajevanje in spremljanje izvajanja Strategije razvoja Slovenije ter opravlja naloge, ki se nanašajo na gospodarske in socialne reforme ter razvoj. Pri tem zagotavlja ministrstvu vso potrebno strokovno pomoč ter sodeluje pri pripravi zakonov, podzakonskih predpisov in drugih aktov, potrebnih za izvedbo Strategije razvoja Slovenije in reform. V aprilu 2007 je bil imenovan minister brez listnice, ki je tudi nacionalni lizbonski koordinator. S tem imenovanjem sta se tudi močno povečali vloga in razpoznavnost službe. Služba Vlade RS za razvoj je tudi prevzela vodenje Sveta za trajnostni razvoj, ki je posvetovalno telo za področje trajnostnega razvoja, tj. razvoja, ki uravnoteženo upošteva gospodarsko, socialno in okoljsko sestavino

razvoja. Svet je namenjen doseganju dialoga s civilno družbo o vseh temeljnih razvojnih vprašanjih. Njegova sestava omogoča zagotavljanje uresničevanja načela partnerstva med državo, socialnimi in regionalnimi partnerji, organizacijami civilne družbe in interesnimi skupinami.

Maja 2007 je Vlada RS sprejela Uredbo o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna in proračunov samoupravnih lokalnih skupnosti, ki določa nove naloge dela Službe Vlade RS za razvoj. Uredba ureja način priprave razvojnih dokumentov in spremljanja izvajanja razvojnih politik, ki jih predlaga, sprejema ali izvaja vlada, pripravo proračunskega memoranduma in določitev državnih razvojnih prednostnih nalog ter postopke za pripravo predloga, predloga sprememb, predloga rebalansa državnega proračuna in proračunov samoupravnih lokalnih skupnosti ter drugih posrednih uporabnikov proračuna. S sprejeto uredbo je služba prevzela nalogo spremljanja izvajanja razvojnih politik vlade in usklajenost njihovega izvajanja ter naloge skrbnice enotne evidence razvojnih politik vlade.

Uvedba obvezne predhodne ocene učinkov predpisov in razvoj metodologije ocenjevanja vplivov na gospodarstvo

V letu 2006 so bili narejeni prvi koraki pri oblikovanju celovite politike boljšega reguliranja. Vlada RS je s spremembo poslovnika naložila pripravo obvezne predhodne ocene učinkov predpisov. Sprejeta je bila tudi osnovna metodologija za pripravo izjave o odpravi administrativnih ovir in sodelovanju zainteresirane javnosti, ki dosledneje upošteva načela dobrega reguliranja. Poleg tega morajo predlagatelji predpisov oceniti tudi učinke na gospodarstvo, okolje, socialo in proračun. Pri gospodarskih učinkih je še posebej poudarjeno področje administrativnih bremen.⁴⁶ Napredek je bil dosežen tudi pri vključevanju zainteresirane javnosti v pripravo predpisov. Normativni program vlade je bil v začetku leta poslan vsem nevladnim organizacijam, združenjem in zbornicam z željo, da sporočijo, pri katerih predpisih želijo dejavno sodelovati. Resorna ministrstva morajo pri pripravi predpisov vključiti zainteresirano javnosti, ki je izrazila svoje zanimanje. Državljeni in predstavniki gospodarstva pa lahko sodelujejo pri pripravi predpisov tudi na spletnem portalu e-demokracija.

Za izvedbo projekta zmanjšanja administrativnih stroškov je bila sprejeta enotna metodologija za merjenje administrativnih stroškov po zgledu večine evropskih držav (SCM). Opravljene so bile že prve meritve pri izvedenih ukrepih (izračun prihrankov). Z uporabo omenjene metodologije se je že začel izvajati projekt zmanjševanja stroškov varstva pri delu. Poleg programa ukrepov za odpravo administrativnih ovir, ki ga bo vlada letos sprejela že tretje leto, bo prvič sprejet tudi akcijski program za sistematično zniževanje administrativnih stroškov na prednostnih področjih, in sicer za 25 %.

Vzpostavitev centralnih evidenc

Na področju e-uprave je od maja 2006 državljanom na razpolago nov portal elektronske storitve javne uprave, ki na enem mestu združuje obrazce ustanov javne uprave. Vsem institucijam javnega sektorja je na voljo brezplačna uporaba sistema za elektronsko vročanje dokumentov državljanom (prejem odločb, sklepov v e-obliki v varni poštni predal). Podprto je elektronsko plačevanje taks in drugih stroškov spletnih storitev, ki ga lahko uporabljajo vse institucije javnega sektorja in vsi državljani.

⁴⁶ Na Ministrstvu za javno upravo je posebni skupini naloženo, da preprečuje nastajanje novih administrativnih bremen. Tako je bilo v letu 2006 pregledanih 1000 in v prvih osmih mesecih leta 2007 (jan.–avg.) 800 predpisov in raznih navodil za izvajanje zakonodaje.

Elektronska izmenjava podatkov med centralnim registrom prebivalstva in drugimi ustanovami se je izredno povečala. Tehnološko bosta združena poslovni in sodni register. Izdelane so bile metodološke podlage za prvo vzpostavitev registra nepremičnin.

Vzpostavljena je povezava e-podaljšanja s spletno obnovo avtomobilskega zavarovanja oziroma registrom avtomobilskih zavarovanj. V letu 2007 je bila državljanom poslana predizpolnjena dohodninska napoved, ki bo v letu 2008 odpravljena.

III.C.1.1 Kakovost regulacije in poenostavitve zakonodaje

V letu 2007 je vlada nadaljevala z dejavnostmi, povezanimi z odpravo administrativnih ovir, in že drugo leto sprejela letni program ukrepov. Poleg 65 vladnih ukrepov, katerih izvajanje je za posamezne resorje obvezujoče, se tekoče izvajajo tudi drugi ukrepi, in sicer na podlagi sistematičnega zbiranja predlogov gospodarskih subjektov in državljanov. Izvedeni so bili pomembnejši ukrepi za poenostavitev pridobivanja različnih dovoljenj (delovna dovoljenja, obrtna dovoljenja), predvsem pa za poenostavitev postopkov z uporabo informacijske tehnologije. Pomembna razbremenitev je bila dosežena za gospodarske subjekte pri varstvu osebnih podatkov in javnih naročilih.

Načelo preglednosti zakonodaje se dosledno uresničuje z javnim in brezplačnim dostopom do vseh objavljenih predpisov ter doslednim objavljanjem čistopisov (kodifikacija predpisov) zakonskih in podzakonskih aktov.

III.C.1.2 Povečanje učinkovitosti države in vodenja javne uprave

V aprilu 2006 je bila sprejeta strategije e-uprave do leta 2010, katere poudarek je na zadovoljstvu uporabnikov, racionalizaciji poslovanja uprave in sodobnih elektronskih storitvah. Razvit je bil prototip informacijske podpore za spremljanje merjenja uspešnosti e-uprave. Izvajajo se meritve uspešnosti e-uprave. Izsledki meritev se analizirajo, na podlagi analiz se izvajajo različni ukrepi, občasno pa se ugotavlja tudi napredek na tem področju. V začetku 2007 je bila izvedena analiza izvajanja mesečnega barometra kakovosti v letu 2006; na tej podlagi so zasnovane spremembe izvajanja mesečnega barometra kakovosti, ki bodo dodatno pripomogle k njegovi izboljšani uporabi kot dejavnika večje naravnosti k strankam uprave.

V začetku leta 2007 je Ministrstvo za javno upravo skupaj z Uradom za meroslovje in Fakulteto za upravo začelo izvajati projekt Razvoj in vzpostavitev sistema ocenjevanja odličnosti v javni upravi 2007. Ključni cilj razvoja in vzpostavitve sistema ocenjevanja je izpeljati upravnim organom in organizacijam prilagojeno zunanje ocenjevanje odličnosti.

III.C.1.2.1 Cenejša država

Skupna javna naročila so pomemben del pri prihrankih v poslovanju državne uprave. Omogočajo doseganje boljših pogojev pri ponudnikih, racionalizacijo postopkov in nakupov ter povečanje preglednosti javnega naročanja državne uprave. Skupni nabavni organ in skupno javno naročanje poznajo tudi evropske direktive o javnem naročanju. Nakup osebnih računalnikov in zaslonov, nakup pisarniškega materiala, dobava električne energije in goriva, letalski prevozi, storitve zavarovanja, enotne spletne strani, nakup osebnih vozil in storitve mobilne telefonije pomenijo 4 do 6 mo EUR prihranka na letni ravni. Seveda je združevanje naročil smiselno le, kadar so zaradi enakih ali podobnih predmetov naročil ali zaradi enotnih pogajalskih izhodišč doseženi učinki ekonomije obsega in neposredni proračunski prihranki.

Z združevanjem sodnega in poslovnega registra Slovenije bo dosežena racionalizacija poslovanja in vzdrževanja zbirk, saj se namesto dveh vodi in vzdržuje zgolj ena, tehnološko naprednejša zbirka. Z uvajanjem e-uprave so uporabnikom (uslužbencem, državljanom in

pravnim osebam) prihranki vidni zaradi prenovljenih procesov, ki omogočajo hitrejšo odločanje ali hitrejši pretok podatkov zaradi izmenjave podatkov med ustanovami javne uprave. E-uprava ponuja ustanovam generična orodja za e-vročanje, e-plačevanje, enoten dokumentarni sistem, vodenje zakonodajnega postopka, s čimer se razvoj e-rešitev centralizira in s tem stroški razvoja nastajajo zgolj enkrat.

III.C.1.3 Javno-zasebno partnerstvo

Zakon o javno-zasebnem partnerstvu je bil sprejet konec leta 2006, veljati pa je začel marca 2007.⁴⁷ V prvi polovici leta 2007 je Vlada RS sprejela tudi Odlok o Svetu Vlade RS za javno-zasebno partnerstvo.

Pri Ministrstvu za finance je bil ustanovljen Sektor za javno-zasebno partnerstvo, katerega naloga je spremljanje, analiziranje in spodbujanje vseh oblik sodelovanja javnega in zasebnega sektorja. Za spodbujanje javno-zasebnega partnerstva je sektor že organiziral seminar za predstavnike lokalnih skupnosti. Novoustanovljena enota pripravlja celovit pregled sklenjenih koncesij kot najpogostejše oblike javno-zasebnega partnerstva na državni in lokalni ravni, pa tudi analizo podeljenih javnih pooblastil.

Prvi odzivi zlasti na lokalni ravni so spodbudni, ob primerni podpori in svetovanju pa lahko javno-zasebno partnerstvo postane prevladujoča oblika financiranja večjih projektov. Za uresničitev tega cilja bo treba tudi izboljšati kakovost investicijskih programov ter opraviti analizo stroškov in koristi.

III.C.1.4 Boljše delovanje pravosodnega sistema

V letih 2005 in 2006 se je postopno zmanjševanje števila nerešenih zadev nadaljevalo, krajšali pa so se tudi postopki. Precejšen napredek je bil dosežen pri zemljiškoknjižnih zadevah, saj se je število nerešenih zadev konec leta 2006 glede na 2005 zmanjšalo za kar 33,4 %, število rešenih zadev pa za 15,2 % presega število novih zadev. To kaže na uspešnost prenove zemljiške knjige.

Dodatno izboljšanje razmer bo odvisno od uspešnega izvajanja programa za zmanjševanje sodnih zaostankov. V prvem letu izvajanja projekta Lukenda je bil poudarek na pripravi novih ali spremenjenih zakonskih rešitev. Z letom 2007 je začel veljati Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, ki omogoča, da državljani odškodnino za predolge sodne postopke uveljavijo že v domačem pravnem sistemu. Na sprejetje čakata tudi dva pomembna procesna zakona (o kazenskem in pravnem postopku), ki bosta povečala učinkovitost postopkov na sodiščih.

Poleg informatizacije ter imenovanja novih sodnikov in zaposlovanja dodatnega sodnega osebja potekajo tudi dejavnosti za izboljšanje prostorskih in organizacijskih možnosti za delo sodišč. V okviru Resolucije o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023 je Vlada RS oblikovala projekt celovite posodobitve pravosodnega sistema z informatizacijo in reorganizacijo zalednih sistemov, pri čemer bo ključnega pomena zagotoviti povezovanje vseh podsistemov pravosodnega sistema in usklajeno delovanje vseh treh vej oblasti.

III.C.2 DRŽAVNE POMOČI

Državne pomoči v Sloveniji so v zadnjih dveh letih v primerjavi s preteklimi leti občutno nižje. Delež državnih pomoči v BDP se je tako v letu 2005 prvič znižal pod 1 %, v letu 2006

⁴⁷ Ministrstvo za finance je v prvi polovici leta 2007 pripravilo tudi vse ustrezne podzakonske predpise k omenjenemu zakonu – Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidenc projektov javno-zasebnega partnerstva in sklenjenih pogodb v okviru javno-zasebnega partnerstva ter Pravilnik o vsebini upravičenosti izvedbe projekta po modelu javno-zasebnega partnerstva.

pa se je še nekoliko znižal (0,93 % BDP). Pri državnih pomočeh, izraženih kot delež v BDP, je v daljšem časovnem obdobju opazno zmanjševanje, saj se je delež od leta 1997, ko je znašal 2,76 %, v primerjavi z letom 2006, ko je znašal 0,93 %, zmanjšal za trikrat. V skladu s smernicami EU se pomoči preusmerjajo iz posebnih sektorjev k horizontalnim ciljem, ki manj vplivajo na izkrivljanje konkurence in spodbujajo razvoj gospodarstva.

Med posameznimi vrstami državnih pomoči v Sloveniji so v obdobju 2004–2006 še vedno prevladovali državne pomoči, namenjene kmetijstvu in ribištvu (31,97 % vseh pomoči v letu 2006), ki pa so se v primerjavi z letom 2004 znižale za več kot 50 % in v primerjavi z letom 2005 še za nadaljnjih 13 %. Razlog za tako veliko znižanje je predvsem spremenjeno prikazovanje pomoči, ki so dodeljene v tem sektorju. Z vstopom v EU se namreč pomoči, dodeljene na podlagi skupne kmetijske politike, ne obravnavajo kot državne pomoči.

Povprečni delež državnih pomoči v BDP je pri vseh članicah EU (brez transporta, kmetijstva in ribištva) v letu 2005 znašal 0,42 %, v Sloveniji pa 0,46 % v letu 2005 in 0,48 % v letu 2006. Pri novih članicah EU-10 je ta delež za leto 2005 znašal 0,52 %.

V Sloveniji se postopno izboljšuje tudi struktura državnih pomoči. Delež državnih pomoči za horizontalne cilje se je v 2006 v primerjavi s predhodnim letom povečal za 14,93 % (na 46,71 %). V strukturi pomoči za horizontalne cilje imajo v letu 2006 tako kot v predhodnem letu še vedno največji delež regionalne pomoči (35,6 %). Te pomoči so se povečale za skoraj štirikrat in v strukturi celotnih državnih pomoči zajemajo 16,61 % vseh pomoči. V zadnjem letu so se najbolj povečale pomoči, namenjene malim in srednjim podjetjem (22,7 %). Taka rast pomoči pri obeh kategorijah je predvsem posledica bistveno večjega zagotavljanja pomoči po shemi spodbujanja podjetništva in konkurenčnosti, k čemur so pripomogli tudi evropski skladi ter individualna pomoč za izvajanje investicijskega programa podjetja Revoz. Sledijo pomoči za raziskave in razvoj (15,6 %) ter pomoči za zaposlovanje (12,8 %). V primerjavi z letom 2005 so narasle vse pomoči razen pomoči za raziskave in razvoj ter varstvo okolja.

Delež državnih pomoči pri posebnih sektorjih v strukturi vseh pomoči se je po večjem povečanju v letu 2004 spet znižal na predhodno raven, in sicer z 31,50 % vseh pomoči v letu 2004 na 19,64 % v letu 2005, v letu 2006 pa na 21,33 %. V letu 2004 je bil dosežen najvišji delež teh pomoči v zadnjih petih letih predvsem zaradi transportnega sektorja, v katerem je v letih 2003 in 2004 potekalo prestrukturiranje Slovenskih železnic.

III.C.3 RAZVOJNO PRESTRUKTURIRANJE JAVNIH FINANC

Ob zniževanju javnofinančnih izdatkov je cilj Vlade RS tudi razvojno prestrukturiranje izdatkov oziroma preusmerjanje dela javnih izdatkov s sedanjih namenov na razvojne prednostne naloge: (i) povišanje javnih izdatkov za raziskave in razvoj na ciljni 1 % BDP do leta 2010; (ii) povišanje skupnih izdatkov za terciarno izobraževanje na ciljna 2 % BDP do leta 2010, pri čemer naj bi javni sektor prispeval približno dve tretjini; (iii) povišanje javnih izdatkov za aktivno politiko zaposlovanja, usposabljanje oziroma vseživljenjsko učenje ter štipendiranje.

Na področju znanosti in tehnološkega razvoja se sredstva od leta 2004 povečujejo vsako leto za več kot 8 %. Tako se bodo sredstva, namenjena znanosti in tehnološkemu razvoju, povečala s 163 mio EUR v letu 2004 na 224 mio EUR v letu 2007 in nato v letu 2008 za več kot 61 % glede na leto 2004, ko so sredstva za ta namen predvidena v višini 263 mio EUR. Trenutno se v Sloveniji po predhodni oceni vlaga v raziskave in razvoj iz javnih sredstev že 0,7 % BDP.

Pri financiranju terciarnega izobraževanja proračuna za leti 2007 in 2008 ohranjata ugoden trend iz preteklih let. Ob ohranitvi dosedanjega trenda lahko namreč ob koncu leta 2010

dosežemo ciljno raven financiranja, to je 2 % BDP, od tega 1,3 % BDP iz javnih sredstev. Tako smo za terciarno izobraževanje v letu 2005 namenili 213 mio EUR, v letu 2006 že 231 mio EUR, v letih 2007 in 2008 pa bo za terciarno izobraževanje namenjenih 248 mio EUR oziroma 276 mio EUR.

Sredstva za program Aktivne politike zaposlovanja se iz leta v leto povečujejo, in sicer so za leto 2007 načrtovana v znesku 81 mio EUR in v letu 2008 v znesku 113 mio EUR, kar pomeni v letu 2007 10,1-odstotno povečanje in v letu 2008 53-odstotno povečanje glede na leto 2004.

Razvojne usmeritve upošteva tudi proračun za leti 2007 in 2008. Tako je rdeča nit sprememb proračuna za leto 2007 in predloga proračuna za leto 2008 povečanje vrednosti in ne samo prerazdeljevanje. To pomeni, da z nižanjem (davčnih) prihodkov in odhodkov proračuna, razbremenjevanjem dela in dodatnim obremenjevanjem potrošnje ter preusmerjanjem dela javnih izdatkov s sedanjih namenov na omenjene razvojne prednostne naloge Vlada RS omogoča hitrejšo rast in povečanje konkurenčnosti gospodarstva, povečuje možnosti zaposlovanja ob hkratnem ohranjanju potrebne ravni socialne zaščite, izboljšanju varstva okolja in kakovosti življenja.

Vlada je v letu 2005 imenovala medresorsko delovno skupino za proračun, ki je vzpostavila sistem k rezultatom usmerjenega proračuna. Vsi proračunski uporabniki so povzeli nov pristop k načrtovanju proračuna ter jasno določili dolgoročne in kratkoročne cilje, kar pomeni kakovostno podlago za poročanje. V avgusta 2007 je bila zato ustanovljena delovna skupina za pripravo sistema kazalnikov kakovosti porabe javnofinančnih sredstev in spremljanje doseganja zastavljenih ciljev proračunskih uporabnikov. Glavne naloge delovne skupine so: (i) priprava kazalnikov kakovosti porabe javnofinančnih sredstev in sodelovanje pri določanju ciljev proračunskih uporabnikov zaradi zagotavljanja povezave med političnimi prednostnimi nalogami in razporejanjem proračunskih sredstev; (ii) spremljanje doseganja ciljev in z njimi povezanih rezultatov proračunskih uporabnikov ter s tem tudi vpeljava programskega načrtovanja proračuna.

III.D ČETRTA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: SODOBNA SOCIALNA DRŽAVA IN VEČJA ZAPOSLENOST

III.D.1 ZAPOSLOVANJE, POVEČANJE PONUDBE NA TRGU DELA IN POSODOBITEV SISTEMOV SOCIALNE VARNOSTI

III.D.1.1 Horizontalni cilji in ukrepi

(glej prilogo, str. 55)

Razmere in gibanja na trgu dela so sorazmerno ugodni. Stopnja zaposlenosti prebivalstva 15-64 se je v letih 2005 in 2006 povečala, kar se nadaljuje tudi v prvi polovici leta 2007 in pomeni približevanje ciljni 70-odstotni stopnji zaposlenosti. V letu 2006 je stopnja zaposlenosti znašala 66,6 % in je bila že tretje leto zapored nad povprečjem EU-25. V primerjavi s povprečjem EU-25 je v Sloveniji visok delež zaposlenih žensk (2006: 61,8 %), ki že presega lizbonski cilj. Stopnja anketne brezposelnosti⁴⁸ je v letu 2006 znašala 6 % in je bila v primerjavi s predhodnim letom nižja za 0,5 odstotne točke. Stopnja brezposelnosti žensk v letu 2006 je rahlo narasla (s 7 % na 7,2 % v 2006), stopnja brezposelnosti moških se je v primerjavi z letom 2005 (6,1 %) zelo znižala (na 4,9 %), obe stopnji pa sta pod povprečjem

⁴⁸ Ugotovitve ankete SURS-a o poslovnih tendencah kažejo, da podjetjem naraščajočih potreb po zaposlenih vendarle ne uspe povsem zadovoljiti, saj vse pogosteje kot glavni omejitveni dejavnik pri proizvodnji navajajo pomanjkanje usposobljenih delavcev, narašča pa tudi opažanje o pomanjkanju delavcev na splošno. V anketah delodajalci poročajo, da imajo največ težav pri pridobivanju ustreznih delavcev v gradbeništvu ter za obdelovanje kovin, primanjkuje pa tudi mehanikov in strojnikov, delavcev elektrostroke ter delavcev v zdravstvu in gostinstvu. Podjetja potrebe po teh poklicih rešujejo tudi z zaposlovanjem tujcev.

EU-25. Čeprav se stanje izboljšuje, sta ključna problema na trgu dela še vedno nizka stopnja zaposlenosti starejših in visok delež dolgotrajno brezposelnih v skupni brezposelnosti, povečuje pa se tudi problem zaposlovanja terciarno izobraženih (predvsem družboslovnih usmeritev).

Programi povečevanja zaposljivosti brezposelnih in zaposlenih so pomemben del ukrepov zviševanja zaposlenosti. Program aktivne politike zaposlovanja vsebuje štiri ukrepe s posameznimi dejavnostmi, ki so osnovna področja za natančnejše programe poseganja na trg dela⁴⁹. Program APZ je v letu 2007 pripravljen za daljše obdobje – zajema ukrepe za obdobje 2007–2013 in izvedbeni načrt za leti 2007 in 2008.

V letu 2006 so bili sprejeti pomembni ukrepi na davčnem in socialnem področju, ki bodo povečali pripravljenost ljudi za sprejemanje dela in spodbudili podjetja k večjemu zaposlovanju. Že konec leta 2005 je bil sprejet zakon, s katerim se postopno odpravlja davek na izplačane plače (ukinjen bo leta 2009), ki omejuje zlasti zaposlovanje visoko kvalificiranih strokovnjakov. Z davčno reformo se je znižala progresivnost dohodnine, kar bo povečalo spodbude za aktivnost visoko kvalificiranih oseb (glej tudi III.A.1 Poenostavitev davčnega sistema in povečanje privlačnosti dela, str. 6). Učinke davčne reforme na zaposlovanje podpirajo lani sprejete zakonodajne spremembe, ki pravico do prejemanja nadomestila za brezposelnost in denarnih socialnih pomoči strožje kot do zdaj povezujejo s pripravljenostjo za sprejemanje ponujenega dela (spremembe Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti in Zakona o socialnem varstvu). Sprejet je bil tudi Zakon o usklajevanju transferjev, po katerem se bodo vsi socialni transferji usklajevali samo še z rastjo cen življenjskih potrebščin in ne več tudi z rastjo plač, kar bo ustvarilo dodatne spodbude za delovno aktivnost manj kvalificiranih oseb.

Glede na ključne strukturne probleme na trgu dela so ukrepi za povečanje zaposljivosti brezposelnih oseb in zaposlenih v letu 2007 med drugim usmerjeni v: (i) krepitev in razvoj strokovnosti ter usposobljenosti za doseganje večje zaposljivosti posameznikov; (ii) spodbujanje brezposelnih oseb za iskanje in sprejemanje dela z intenzivnejšim svetovanjem in spodbujanjem za doseganje kakovostnih kariernih usmeritev; (iii) programe izobraževanja in usposabljanja⁵⁰ brezposelnih oseb in zaposlenih, s čimer se bo zagotavljalo hitrejšo zmanjševanje vrzeli med povpraševanjem delodajalcev in ponudbo na trgu dela; (iv) uvajanje prenovljenega sistema štipendiranja za mlade; (v) spodbujanje novega zaposlovanja ter aktiviranja in spodbujanja strokovnjakov za iskanje in prepoznavanje podjetniških zmogljivosti; (vi) vzpostavitev prožnejšega trga dela ter uvajanje prožnih oblik zaposlitve; (vii) razvoj posebnih storitev za zaposlovanje in spodbude za zaposlitev v zasebnem in javnem sektorju ter (viii) spodbujanje regijske in področne mobilnosti.

III.D.1.2 Spodbujanje pristopa k delu kot pristopa življenjskega cikla

III.D.1.2.1 Spodbujanje zaposlovanja mladih

(opozorilo Sveta, glej prilogo, str. 56)

Stopnja zaposlenosti mladih (15–24) v Sloveniji se počasi povečuje, je pa še vedno nižja od povprečja EU. Stopnja, ki je bila v Sloveniji v obdobju 2001–2003 okrog 30 %, se je do leta 2006 povečala na 35 % (EU-25: 37,3 %). Stopnja brezposelnosti mladih do 25 let v Sloveniji v letu 2006 je znašala 13,9 % in je v primerjavi s povprečjem EU-25 (17,1 %) ter EU-15 (16 %) precej nižja.

⁴⁹ Glavni ukrepi so: (i) svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve; (ii) usposabljanje in izobraževanje, (iii) spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja ter (iv) programi za povečevanje socialne vključenosti, dodatno eksperimentalni program.

⁵⁰ Programi vključujejo formalno, neformalno in priložnostno izobraževanje, pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij, usposabljanje na delovnem mestu in druge krajše oblike usposabljanja.

Za povečanje zaposljivosti mladih in spodbujanje lažjega prehoda z izobraževalnega procesa na trg dela so bili v preteklih letih sprejeti pomembni ukrepi. Prenova visokega šolstva⁵¹ s poudarkom na bolonjski deklaraciji je pomemben korak naprej za povečanje zaposljivosti mladih, s prenovo pa naj bi se tudi skrajšal čas študija in povečala uspešnost študentov. Slovenija je v letu 2006 za izvajanje štipendijske politike in vsebine za razvoj kadrov ustanovila Sklad za razvoj kadrov in štipendiranje, ki bo pripomogel tudi k izvajanju nekaterih dokumentov povezovanja znanstvenoraziskovalnega področja in gospodarstva. Sklad bo sofinanciral štipendije in štipendijske sheme, posojila za izobraževanje, spodbude absolventom dodiplomskega in podiplomskega študija za pripravo diplomskih, magistrskih in doktorskih del. V juliju 2007 je bil sprejet Zakon o štipendiranju, s katerim želi Slovenija dodatno spodbujati zaposljivost glede na potrebe trga dela in gospodarstva, povečati število štipendistov, spodbujati socialno šibkejše otroke za šolanje in študij, zmanjšati obseg dela dijakov in študentov ter s tem vplivati na skrajšanje dobe šolanja oziroma študija, spodbujati vpise na vrste in področja izobraževanja, ki pospešujejo gospodarski razvoj in izboljšujejo zaposljivost.

V letu 2006 je Slovenija uvedla zakonske olajšave za delodajalce, ki zaposlijo mlade, in to za delodajalce, ki zaposlijo brezposelno osebo, mlajšo od 26 let, iskalca prve zaposlitve, ki ima suficitaren poklic, ali brezposelno osebo, mlajšo od 28 let. 24 mesecev je oproščen plačila prispevkov na plačo te osebe. Na Zavodu RS za zaposlovanje se je kot posledica ukrepa med registrirano brezposelnimi decembra 2006 v primerjavi z decembrom 2005 znižal odstotek starih do 25 let, ki so brezposelni šest mesecev ali več, z 8,8 % na 6,7 % (z 8143 na 5282 oseb).

Ukrepi za spodbujanje zaposljivosti in zaposlovanja mladih se izvajajo tudi prek strukturnih skladov in ukrepa Usposabljanje in izobraževanje, ob tem pa zelo pomembno vlogo igra tudi Zavod za zaposlovanje, ki si je na tem področju zastavil pomembne cilje (glej tudi prilogo Posredovanje dela na trgu dela, str. 60). V okviru programa Aktivna politika zaposlovanja in Operativnega programa človeških virov za obdobje 2007–2013 je Slovenija predvidela možnost za izvajanje posebnih ukrepov, ki bi mlade spodbudili k večji zaposlenosti in usposobljenosti. Velik poudarek je namenjen programom vključevanja na trg dela za mlade v skladu s smernicami Evropskega pakta za mlade. Problem zaposlovanja mladih zahteva celovit pristop in kombinacijo različnih ukrepov, zato se predvideva priprava projekta (strategije) za izboljšanje stanja na tem področju⁵² (glej tudi III.E.1 Boljše gospodarjenje s prostorom in stanovanjska politika, str. 38).

III.D.1.2.2 Aktivno staranje in ukrepi za reševanje problematike zaposlovanja starejših (priporočilo EK, glej prilogo, str. 58)

Dvigovanje stopnje zaposlenosti starejših (55–64 let) je v Sloveniji ena od prednostnih nalog trga dela. Gibanje zaposlenosti kaže počasno, a pozitivno zviševanje stopnje zaposlenosti starejših. V letu 2006 se je s 30,7 v 2005 povišala na 32,6 % v 2006, kar je manj od povprečja EU-25 (43,6 %) v letu 2006. Stopnja zaposlenosti starejših žensk se je dvignila v letu 2006 na 21 % (2005: 18,5 %). V pripravi je tudi strategija aktivnega staranja, ki naj bi bila dokončana do konca leta 2007. Najpomembnejši cilj strategije aktivnega staranja je približevanje lizbonskemu cilju 50-odstotne povprečne stopnje zaposlenosti starejših (55–64 let) do leta 2010.

⁵¹ Spremembe Zakona o visokem šolstvu predvidevajo postopno uvajanje novih prvostopenjskih in drugostopenjskih študijskih programov najpozneje do študijskega leta 2009/10, kar hkrati pomeni postopno opuščanje študijskih programov, sprejetih pred spremembo omenjenega zakona. Za skrajšanje časa študija je predvideno tudi ukinjanje absolventskega staža po prvi in drugi stopnji zaradi vključitve priprave diplomskega dela v redni del zadnjega semestra študija.

⁵² Pobuda Študentske organizacije Slovenije.

Slovenija tako kot večina razvitih evropskih držav zaradi nujnosti spreminjanja oziroma prilagajanja pokojninskega sistema nastalim demografskim razmeram pripravlja ukrepe, s katerimi bi bilo mogoče ohraniti finančno vzdržnost pokojninskega sistema tudi v prihajajočih desetletjih. Kot posledica pokojninske reforme iz leta 1999 se povprečna starost novih prejemnikov starostnih pokojnin povečuje⁵³, s 56 let in sedem mesecev v letu 1999 (zadnje leto pred reformo) na 58 let in 11 mesecev v letu 2006⁵⁴, kar pa je v primerjavi z EU-25 še vedno nizko (2005: 60 let in 11 mesecev). V primerjavi z zakonsko določeno polno upokojitveno starostjo 63 let za moške in 61 let za ženske so se moški v letu 2006 upokojevali v povprečju pri starosti 60 let in štiri mesece, ženske pa pri starosti 57 let in dva meseca. Po letu 2004 se je povprečna starost novih upokojujencev nekoliko povečevala le na račun manj upokojevanja po posebnih predpisih, pri moških pa se je celo znižala. Delež pokojnin v BDP se je v obdobju 2000–2006 zniževal (z 11,41 % na 10,62 %).

V pokojninskem sistemu se cilj dolgoročne finančne vzdržnosti in stabilnosti pokojninskega sistema uresničuje pri obveznem in dodatnem pokojninskem zavarovanju. Pri obveznem pokojninskem zavarovanju je prvi cilj povečati delež zaposlenih starejših oseb. Navedeni cilj se uresničuje z ukrepi, kot so povečanje spodbud za daljše ostajanje v aktivnosti (t. i. sistem bonusov in malusov), s finančnimi spodbudami naj bi se delodajalcem olajšalo zaposlovanje starejših delavcev ter uvedel sistem delne upokojitve. Slovenija bo tudi povečala vedenje posameznikov o pričakovanih pravicah iz pokojninskega zavarovanja.

V dodatnem pokojninskem zavarovanju so glavni cilji: povečati število vključenih, zvišati višino vplačanih premij ter na ta način omogočiti posameznikom, da z varčevanjem v drugem stebru (kapitalskem) nadomestijo izpad pokojnin iz prvega stebra. V ta namen Slovenija pripravlja poseben zakon o dodatnem pokojninskem zavarovanju, s katerim bo omogočila nadaljnjo rast in krepitev dodatnega pokojninskega zavarovanja.

Skladno z aktivno politiko zaposlovanja se izvajajo številni ukrepi, ki so sofinancirani z Evropskim socialnim skladom. Glavna cilja ukrepov sta povečanje stopnje zaposlenosti in povečanje zaposljivosti starejših oseb. Dejavnosti vsebujejo spodbujanje novega zaposlovanja starejših in povračilo prispevkov delodajalcem, ki zaposlijo brezposelno osebo, ki je starejša od 55 let in je več kot 12 mesecev prijavljena pri Zavodu RS za zaposlovanje, ali brezposelno osebo, prijavljeno na Zavodu RS za zaposlovanje, ki je starejša od 55 let in ima suficitarni poklic. Cilj ukrepa je povečati stopnjo zaposlenosti starejših oseb, drugi cilj je povečati zaposljivost oseb iz ciljne skupine.

III.D.1.2.3 Posodobitev sistemov socialne zaščite

Sistemi socialne zaščite so bili prilagojeni sodobnim izzivom. Spremembe v njihovem delovanju so nujne zaradi potrebe po večji prožnosti in večji razpršenosti ponudbe storitev in drugih pravic v sistemu socialne zaščite. Septembra 2006 je Vlada RS sprejela Nacionalno poročilo o strategijah socialne zaščite in socialnega vključevanja za obdobje 2006–2008, katerega namen je doseči večjo učinkovitost pri uresničevanju ciljev prenovljene lizbonske strategije o rasti in zaposlovanju.

Z novelo Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki je začela veljati julija 2006, se denarna pomoč ne uvršča več med pravice iz zavarovanja za primer brezposelnosti. To pomeni združitev pravice do denarne pomoči za brezposelne s pravico do denarne socialne pomoči in s tem za poenostavitev, saj sta bili prej dve podobni pravici, zdaj pa je samo ena. Brezposelne osebe, ki jim po poteku pravice do denarnega nadomestila ni uspelo najti nove zaposlitve, uveljavljajo pravico do denarne socialne pomoči samo pri

⁵³ Mesečni statistični pregled (ZPIZ), februar 2007.

⁵⁴ Podobno se je povečevala tudi starost prejemnikov invalidskih pokojnin, ki se je od leta 1999, ko je bila 49 let in devet mesecev, v letu 2005 povečala na 52 let in tri mesece.

centrih za socialno delo v skladu s predpisi o socialnem varstvu. Z novelo Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti in z novelo Zakona o socialnem varstvu, sprejeto v septembru 2006, je uveljavljena ureditev, v skladu s katero so prejemniki denarne socialne pomoči zavezani sprejeti vsako zaposlitev in primerno začasno ali občasno humanitarno ali drugo podobno delo, kot je opredeljeno v zaposlitvenem načrtu. Za učinkovito izvajanje in aktivno vključevanje prejemnikov v zaposlitev je bila vzpostavljena povezava podatkov med centri in zavodom.

Oktobra 2006 je bil sprejet Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom, ki je poenotil načine usklajevanja socialnih transferjev, ki se zdaj usklajujejo enkrat letno z rastjo cen življenjskih potrebščin, razen pokojnin, za katere še naprej velja sistem usklajevanja z rastjo plač. V pripravi je tudi zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, ki izhaja iz reforme sistema socialnih transferjev in naj bi omogočil vzpostavitev evidence pravic iz javnih sredstev, uveljavljanje in odločanje o socialnih pravicah ter poenotenje sestavin, ki vplivajo na odločitev o socialnih pravicah ter spremembo meril za upravičenost do nekaterih socialnih pravic.

III.D.1.2.4 Enake možnosti spolov

Slovenija je v letu 2005 sprejela Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013, za njeno izvedbo pa je bil v aprilu 2006 sprejet Periodični načrt za izvajanje resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških za obdobje 2006–2007. Periodični načrt opredeljuje potrebna sredstva za izvedbo nalog in dejavnosti, časovne roke ter način za njihovo izvedbo. Celovit pregled izvedenih ukrepov in dejavnosti na podlagi periodičnega načrta bo pripravljen konec leta 2007.

V okviru ukrepov za višjo zastopanost žensk v programih aktivne politike zaposlovanja in posebnih programov za spodbujanje zaposlovanja žensk se je v preteklem letu uresničeval Projekt pomoči pri zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih žensk, ki je največji odobreni projekt za to področje. Usmerjen je v zaposlovanje pri nepridobitnih delodajalcih, ki v večini primerov niso sposobni v celoti sami financirati novih zaposlitev, da bi bilo zadovoljeno povpraševanje po socialnih in drugih nepridobitnih (javnih) storitvah, ki jih na trgu ni moč dobiti in so značilne za t. i. socialna podjetja ter nevladne in nepridobitne organizacije. V prihodnje se predvidene nove dejavnosti za spodbujanje zaposlovanja mlajših brezposelnih žensk, saj se je delež brezposelnih žensk med starejšimi brezposelnimi znižala zelo pod povprečje, mladih brezposelnih žensk pa je okoli 75 %.

III.D.1.2.5 Usklajenost med poklicnim in zasebnim življenjem

K usklajevanju poklicnega in družinskega življenja največ prispevajo prožne oblike zaposlovanja in dela ter druge oblike pomoči mladim staršem (delo za krajši delovni čas, delitev delovnih mest, delo od doma, sodelovanje zaposlenih pri načrtovanju urnika, pomoč pri varstvu otrok itd.). Po podatkih SURS-a lahko 81 % delovno aktivnih prebivalcev zaradi družinskih obveznosti pride na delo vsaj uro pozneje oziroma odide z dela vsaj uro prej, kot je predvideno z delovnim časom (od teh je za 51,3 % ta možnost običajna, za 29,6 % pa izjemna).

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih omogoča usklajenost med poklicnim in zasebnim življenjem. Med novostmi je pomembna predvsem akcija Družini prijazno podjetje, sofinancirana s sredstvi EQUAL. K večji prožnosti zaposlovanja prispevajo nekatere nove pravice, ki so bile uveljavljene ob sprejetju zakona maja 2006, še zlasti pravice deljene porabe dopusta za nego in varstvo otroka med očetom in materjo otroka skladno z njunim dogovorom oziroma plačila prispevkov do sorazmernega dela minimalne plače do dopolnjenega šestega leta starosti mlajšega otroka. Lažje usklajevanje poklicnega in družinskega življenja omogoča

tudi predlog sprememb in dopolnitev Zakona o delovnih razmerjih, saj zagotavlja možnost porabe letnega dopusta med šolskimi počitnicami.

III.D.1.3 Zagotavljanje vključujočih trgov dela

III.D.1.3.1 Aktivni in zaščitni ukrepi za nezaposlene in neaktivne ter ustvarjanje novih delovnih mest

(opozorilo Sveta, glej prilogo, str. 60)

Stopnja dolgotrajne brezposelnosti v letu 2006 se je s 3,1 % v letu 2005 znižala na 2,9 %, kar je nedvomno posledica ustreznih ukrepov in je pod povprečjem EU-25 (2006: 3,6 %). Podobno kot v večini držav EU je tudi v Sloveniji stopnja dolgotrajne brezposelnosti žensk višja od stopnje dolgotrajne brezposelnosti moških. Stopnja dolgotrajne brezposelnosti žensk se je v letu 2006 v primerjavi z letom 2005 povišala za 0,2 odstotne točke (2006: 3,5 %), vendar je stopnja še vedno nižja od povprečja EU-25 (2006: 4,0 %). Med dolgotrajno brezposelnimi so predvsem ženske, starejši in manj izobraženi, pogostejša pa je tudi med osebami z večjimi zaposlitvenimi ovirami.

Težje zaposljive osebe se v okviru ukrepov aktivne politike zaposlovanja (APZ) vključujejo v dejavnosti splošnega svetovanja in obveščanja, poklicne usmeritve in pomoč pri zaposlitvi, ki so intenzivne oblike pomoči posamezniku pri iskanju zaposlitve. Pri neposrednem ustvarjanju novih delovnih mest se opravljajo tudi javna dela, namenjena socialni in delovni vključenosti najtežje zaposljivih oseb. Vlaganje v usposabljanje delavcev z nižjo izobrazbo je dodatni cilj Zavoda RS za zaposlovanje za leto 2007.

Za prilagajanje delovne sile aktualnim potrebam na trgu dela so dejavnosti usmerjene v usposabljanje in izobraževanje brezposelnih in zaposlenih, pri čemer se posebej spodbuja vključevanje v programe izobraževanja oziroma usposabljanja za deficitarne poklice. Osebe se vključujejo v preventivne programe poklicne usmeritve zaradi odpravljanja strukturnih neskladij na trgu dela ter preprečevanja (dolgotrajne) brezposelnosti.

V preteklem obdobju sta s sredstvi Evropskega socialnega sklada potekali tudi usposabljanje in izobraževanje zaposlenih. Delodajalci so lahko pridobili del sredstev za izobraževanje svojih zaposlenih in s tem za zviševanje ravni znanja in izobrazbe v podjetjih. V letu 2006 so brezposelne osebe sodelovale pri dejavnostih Formalno izobraževanje in Nacionalne poklicne kvalifikacije, katerih cilj je povečanje zaposljivosti brezposelnih oseb, dvig izobrazbene in kvalifikacijske ravni, zmanjšanje poklicnega strukturnega neskladja na trgu dela ter zajema javnoveljavne izobraževalne programe.

III.D.1.3.2 Preprečevanje diskriminacije na trgu dela

Pri Uradu za enake možnosti⁵⁵ od leta 2003 deluje zagovornica enakih možnosti žensk in moških, od leta 2005 pa še zagovornica načela enakosti. Namen je odkrivati diskriminacijo in ozaveščanje splošne javnosti, odkrivati potencialne žrtve in kršilce. V letu 2006 je bilo obravnavanih skupaj 43 primerov domnevne diskriminacije, do 1. julija 2007 pa 32 primerov (glej tudi III.D.1.2.4 Enake možnosti spolov, str. 34).

V novembru 2006 je bil tudi sprejet temeljni zakon o romski skupnosti, ki med drugim ureja zaposlovanje Romov. Zakon po načelu »pozitivne diskriminacije« zagotavlja Romom kot posebni etnični skupini posebno varstvo.

⁵⁵ Urad za enake možnosti je na podlagi Periodičnega načrta v letu 2006 izvedel oziroma še izvaja te dejavnosti: (i) svetovanje osebami, ki so neenako obravnavane na podlagi spola po brezplačni telefonski liniji; (ii) obravnava primere domnevne diskriminacije pri zagovornici enakih možnosti žensk in moških ter zagovornici načela enakosti ter (iii) organizira posvete, skrbi za obveščanje, ozaveščanje.

III.D.1.3.3 Položaj invalidov na trgu dela

Zaposlovanje invalidov se je v Sloveniji v zadnjih letih urejalo s programi aktivne politike zaposlovanja ter z zaposlovanjem invalidov v socialni ekonomiji (socialno podjetništvo), invalidskih podjetjih⁵⁶. Po oceni⁵⁷ je konec leta 2006 znašal delež delovno aktivnih invalidov v delovno aktivnem prebivalstvu 6,6 %, stopnja brezposelnosti invalidov pa je znašala 17 % (77 % vseh brezposelnih invalidov ima status delovnega invalida). V letu 2006 je začel veljati nov Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. Na njegovi podlagi so se začeli ustanovljati zaposlitveni centri za zaščitno zaposlovanje težjih invalidov in omogočilo se je podporno zaposlovanje invalidov v običajnem delovnem okolju. S tem so se odprle nove možnosti za zaposlovanje invalidov, ki so do zdaj ostajali zunaj sistema zaposlovanja zaradi velikih težav in ovir pri zaposlovanju.

Kvotni sistem zaposlovanja invalidov je začel veljati v letu 2006. Uvedel je redno spremljanje zaposlenih invalidov po dejavnostih in delodajalcih in na tem temelječih spodbudah/finančnih obremenitvah za delodajalce. Učinki so pozitivni, saj je bilo v letu 2006 zaposlenih kar 48 % več invalidov kot v letu 2005, podobno kaže tudi v prvih petih mesecih leta 2007.

III.D.1.4 Ugotavljanje potreb na trgu dela

III.D.1.4.1 Posredovanje na trgu dela, delovanje in posodabljanje ZRSZ in agencije (priporočilo EK, glej prilogo, str. 60)

Zavod RS za zaposlovanje zagotavlja individualno in skupinsko obravnavo (obveščanje, svetovanje) brezposelnih zaradi čim hitreje neposredne vključitve v zaposlitev oziroma dvig zaposlitvenih možnosti s pomočjo programov zaposlovanja. Pomemben pripomoček, ki hkrati omogoča spremljanje dejavnosti brezposelne osebe, je zaposlitveni načrt⁵⁸. Za povečevanje zaposljivosti brezposelnih oseb je Zavod RS za zaposlovanje pridobil certifikat kakovosti ISO za tri območje in centralno službo, ki je bil v prvi polovici leta 2006 znova potrjen.

Zelo pomembna podpora dejavnosti posredovanja zaposlitev in posodobitvi storitev zavoda so nove storitve, razvite v projektu Nove oblike posredovanja storitev zavoda. Zavod RS za zaposlovanje je aprila 2005 začel zagotavljati dodatne elektronske storitve⁵⁹ za brezposelne osebe, delodajalce ter izvajalce programov zaposlovanja. Posodobitev je zagotovila tudi druge elektronske storitve za učinkovitejšo posredovanje pri zaposlitvah (npr. uporaba SMS, elektronskih sporočil). Končujeta se tudi nova spletna programa za zbiranje življenjepisov iskalcev zaposlitve in potreb po delavcih, ki omogočata interaktivno povezavo. V tem okviru so razvite tudi ustrezne spletne storitve. Pri posredovanju zaposlitev zavod tudi zagotavlja in izpopolnjuje preglednost informacij o prostih delovnih mestih z njihovim vključevanjem v širše storitve za pomoč pri iskanju dela tudi z vključevanjem po sistemu EURES. Zavod je z usposabljanjem ter spodbujanjem svetovalcev za uspešno delo uvedel številne novosti pri obravnavi strank na podlagi prenovljene doktrine dela z brezposelnimi.⁶⁰

⁵⁶ Širši razvoj socialnega podjetništva se predvideva v Operativnem programu razvoja človeških virov 2007–2013. Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko je z javnim naročilom spodbudila pripravo projektov, s sofinanciranjem ESS pa bosta omogočena njihova izvedba in vključevanje v te projekte.

⁵⁷ Ocena MDDSZ na podlagi podatkov o prejemnikih invalidskih pokojnin, prejemnikih sredstev za invalidnost pred 18. letom starosti ter invalidih, ki so na trgu dela.

⁵⁸ Pripravo in sklenitev zaposlitvenega načrta zagotavlja zavod za več kot 90 % novoprijavljenih v dveh mesecih od dne prijave v evidenco brezposelnih, vsi novoprijavljeni pa so vključeni v posebne informacijske in motivacijske seminarje.

⁵⁹ Za brezposelne osebe (naročanje potrdil iz evidenc zavoda), delodajalce (posredovanje potreb po delavcih, posredovanje zakonsko predpisanih podatkov o avtorskih delih, letni načrti zaposlovanja, razpisi kadrovske študij), izvajalce programov zaposlovanja (izmenjava podatkov z izvajalci javnih del, izmenjava podatkov z vključenimi v program Izobraževanje in usposabljanje delavcev).

⁶⁰ Temelj je bila priprava in izvedba usposabljanja izvajalcev in računalniške podpore zaradi hitreje vključitve brezposelnih v aktivno iskanje zaposlitve in hitrejši prehod v zaposlitev ter zagotavljanje pomoči strankam glede

Za dvig učinkovitosti pri posredovanju zaposlitev zavod sodeluje tudi z zasebnimi agencijami za posredovanje zaposlitev skladno s pogoji in navodili, ki jih je sprejelo pristojno ministrstvo. V ta namen je v letu 2006 zavod sklenil posebne pogodbe z 21 agencijami. V letu 2007 se bo še naprej krepilo sodelovanje z agencijami, tako da bodo vsi novi koncesionarji seznanjeni z možnostjo in pogoji za sklenitev pogodbe z zavodom, dopolnjeni bodo informacije na spletni strani ter njihov pretok.

III.D.1.4.2 Odpravljanje ovir za mobilnost delavcev po Evropi

V preteklem obdobju so bili pri odpravljanju ovir za mobilnost delavcev po Evropi doseženi pomembni uspehi in sprejete naloge do konca leta 2007. S sprejetimi spremembami Zakona o zaposlovanju in delu tujcev so bile odpravljene nepotrebne administrativne ovire pri zaposlovanju tujcev ter dodano posebno poglavje, ki ureja zaposlovanje državljanov EU, EGP in Švice. Vlada RS je po posvetovanju s socialnimi partnerji in analizi stanja na slovenskem trgu dela maja 2006 sprejela sklep o ukinitvi uveljavljanja načela vzajemnosti pri prostem gibanju delavcev, kar pomeni, da je zaposlovanje državljanov EU v Sloveniji prosto. To velja tudi za Bolgarijo in Romunijo, ki sta 1. januarja 2007 vstopili v EU.

Ustrezni ukrepi za selektivno priseljevanje in spodbujanje vračanja izseljencev strokovnjakov bodo opredeljeni v Strategiji ekonomskih migracij, ki jo bodo pristojna ministrstva in vladne službe pripravile letos.

III.D.1.4.3 Delo na črno

V decembru leta 2006 je bil dopolnjen Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, ki ureja dejavnosti, ki jih je po naši zakonodaji mogoče opravljati zakonito, zakon pa ne posega na tista področja, ki jih pod nobenim pogojem ni mogoče zakonito opravljati oziroma izvajati. Zakonska sprememba omogoča kratkotrajno in brezplačno opravljanje dela družinskih članov podjetnika oziroma lastnika gospodarske družbe oziroma zasebnega zavoda. Pomembna zakonska novost je tudi institut malega dela, ki daje pravno podlago osebam, ki niso v delovnem razmerju s polnim delovnim časom, ki ne opravljajo samostojne dejavnosti in ne prejemajo pokojnine, da lahko opravljajo »malo delo«. Malo delo lahko traja največ 20 ur tedensko in ne več kot 40 ur mesečno, plačilo zanj pa ne presega polovice minimalne plače po zakonu.

Prizadevanja za zmanjševanje obsega dela in zaposlovanja na črno so podprta z ustreznimi zakonskimi spremembami (dopolnitve Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno ter leta 2005 sprejeti Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gostinstvu) ter v letu 2006 tudi z davčno reformo. Absolutno število vseh ugotovljenih kršitev Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja po letu 2003 pada, v strukturi vseh ugotovljenih kršitev padata delež kršitev zaradi ugotovljenega dela na črno in delež pravnih oseb in samostojnih podjetnikov, ki kršijo zakon.

III.D.2 SPODBUJANJE PRILAGODLJIVOSTI IN MOBILNOSTI NA TRGU DELA

III.D.2.1 Spodbujanje prožnosti, prilagodljivosti in mobilnosti na trgu dela (priporočilo EK, glej prilogo, str. 62)

Prilagodljivost trga dela, merjena z razširjenostjo začasnih in delnih zaposlitev v skupni zaposlenosti, se je v letu 2006 povečala, kar pomeni nadaljevanje gibanj v zadnjih desetih

na njihove potrebe. Pri delu z delodajalci je bil poudarek na kakovostnejšem posredovanju kandidatov na prosta delovna mesta, pri čemer igra pomembno vlogo tudi uporaba novih storitev.

letih. Delež začasnih zaposlitev v skupnem številu zaposlenih se v Sloveniji povečuje hitreje kot v povprečju EU-25 in je nad evropskim povprečjem⁶¹. V Sloveniji obstaja izrazito starostno ločevanje trga dela, ki je bistveno prilagodljivejši, ko gre za mlade.

Ob spremembah delovnih razmerij se uresničuje varna prožnost, ki ga kot model povzema evropska politika zaposlovanja. Za njeno uresničitev so bile nujne tudi spremembe v delovnopравни zakonodaji. V predlogu novele Zakona o delovnih razmerjih, ki jo je Vlada RS sprejela julija 2007, so predlagane učinkovitejše rešitve, ki bi uravnoteženo zagotavljale ustrezno varnost zaposlitve in spodbujale notranjo prožnost zaposlenih ter prožnost in prilagodljivost na trgu dela. Večja prožnost, uvedena s spremembami Zakona o delovnih razmerjih, je podprta z intenzivnejšimi vlaganji v usposabljanje ter izobraževanje kot temeljni pogoj za konkurenčnost in večjo storilnost posameznika na trgu dela (Javno finančni sklad za razvoj kadrov in štipendije). Najpomembnejše spremembe, ki bodo omogočile postopno reformo trga dela, so zagotavljanje večje notranje prilagodljivosti zaposlitve z možnostjo zaposlovanja za vrsto dela, širitev pravnih podlag za uporabo prilagodljivih oblik zaposlovanja, jasnejšo in učinkovitejšo ureditev izvedbe odpovedi pogodbe o zaposlitvi skupaj s skrajšanjem odpovednih rokov in ureditvijo pravice do odpravnine ob zagotovitvi nadaljevanja zaposlitve pri drugem delodajalcu ter dodatne spodbude za usklajevanje poklicnega in družinskega življenja.

Vključevanje v programe aktivne politike zaposlovanja spodbudi brezposelne osebe, jim omogoča, da se navdušijo za delo, nadomestijo manjkajoče znanje, veščine, izkušnje, pa tudi zaposlitev, ter prilagajanje večji prožnosti trga dela. Brezposelne osebe dobijo dodatek za dejavnost in dodatek za prevoz. Zato ob vključitvi v daljše programe osebe ne prejema denarnega nadomestila oziroma denarne pomoči. V letu 2007 se je začelo uresničevati tudi spodbujanje novega zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb – prejemnikov denarne socialne pomoči.

III.D.2.2 Zdravje in varnost pri delu

Nacionalni program varnosti in zdravja pri delu je bil sprejet decembra 2003, trenutno se pripravlja medresorsko usklajen program dejavnosti in ukrepov za njegovo izvajanje. Z ukrepi se želi doseči, da bosta varnost in zdravje pri delu postala sestavni del gospodarstva in prispevala k socialni pravičnosti in vključenosti. Pripravljene so bile praktične delavnice za ocenjevanje tveganja pri delu s kemikalijami, organizirane so bile predstavitvene kampanje za varno delo v gradbeništvu in hrupu na delovnih mestih. V letu 2007 potekata kampanja Naredite si breme lažje in natečaj za priznanje podjetjem dobra praksa na področju varnosti in zdravja pri delu 2007.

III.E. PETA PREDNOSTNA RAZVOJNA NALOGA: UKREPI ZA DOSEGANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

III.E.1 BOLJŠE GOSPODARJENJE S PROSTOROM IN STANOVANJSKA POLITIKA

Za zagotavljanje ustreznih zemljišč za gospodarstvo in stanovanjsko gradnjo so najbolj pristojne lokalne skupnosti. Skupna površina stavb, ki je bila predvidena z izdanimi gradbenimi dovoljenji, se je v letu 2006 že peto leto zapored povečala. Nov Zakon o prostorskem načrtovanju, ki je bil sprejet v letu 2007, poenostavlja postopke priprave prostorskih aktov in gradnjo usmerja v obstoječa naselja zaradi boljšega izkoriščanja slabo

⁶¹ V obdobju 1996–2006 se je podvojil, povečal se je celo po uveljavitvi novega Zakona o delovnih razmerjih (2003), ki je zmanjšal varovanje zaposlitve in delno zaostрил pogoje za uporabo zaposlitev za določen čas. Porazdelitev vseh oseb, zaposlenih za določen čas, po petih dohodkovnih razredih kaže, da delo za določen čas ni omejeno zgolj na slabo plačana dela. Tudi razširjenost delnih zaposlitev se je povečala, vendar še vedno močno zaostaja za povprečjem EU-25.

izkoriščenih ali neizkoriščenih stavbnih zemljišč. Za spodbujanje lokalnih skupnosti pri zagotavljanju zadostne količine opremljenih stavbnih zemljišč sta bila uvedena komunalni prispevek kot namenski vir za opremljanje stavbnih zemljišč in pogodba o opremljanju. Z novo finančno perspektivo je mogoče za opremljanje stavbnih zemljišč pridobiti sredstva na podlagi Operativnega programa za krepitev regionalnih razvojnih potencialov. V pripravi je tudi nov zakon o prostorskih ukrepih na stavbnih zemljiščih, ki bo odpravil pomanjkljivosti prostorskih ukrepov za uresničevanje prostorskih aktov iz Zakona o urejanju prostora in vzpostavil nove ukrepe.

Zagotavljanje ustreznih stanovanj⁶² je pomembno ne le z vidika stanovanjske politike v ožjem smislu, ampak tudi širše z vidika ustvarjanja možnosti za uresničevanje ciljev družinske in demografske politike države, pomembno pa vpliva tudi na gospodarstvo in mobilnost delovne sile. V letu 2006 je bil izveden prvi razpis za mlade družine, ki so lahko pridobile nepovratna sredstva kot pomoč pri njihovem lastnem reševanju stanovanjskega vprašanja z gradnjo stanovanjske hiše ali nakupom stanovanja na trgu. Na razpisu je bilo uspešnih 176 mladih družin. V letu 2007 so že bile sprejete spremembe in dopolnitve Zakona o nacionalni stanovanjski varčevalni shemi, da bi nepovratna sredstva lahko pridobilo še več mladih družin. Z zakonom so izpopolnjene sistemske rešitve za dostopnost stanovanj pri nakupu in tržnem najemu stanovanj. Za spremenjeni sistem subvencioniranja nakupa, gradnje, obnove ali spremembe namembnosti objekta so za leto 2007 in 2008 v proračunu predvidena sredstva v višini 6 mio EUR. Do subvencije naj bi bilo upravičenih 2250 družin v letu 2007 in 4500 v letu 2008.

Kot podlaga za izvedbo ukrepov aktivne zemljiške politike (evidentiranje in tržno aktivacijo zazidljivih zemljišč) se bo lahko uporabil tudi register nepremičnin⁶³, ki bo vzpostavljen v letu 2008. S celovitimi ukrepi več politik, stanovanjske, davčne in politike prostorskega razvoja bo mogoče začeti tudi aktivacijo zazidljivih zemljišč oziroma parcel. Podatki v zemljiškem katastru, katastru stavb in zemljiški knjigi se počasi urejajo, še vedno so v vseh evidencah nekajmesečni zaostanki, končal se je popis nepremičnin, ki bo izboljšal podatke o stavbah, stanovanjih ter poslovnih in industrijskih nepremičninah. Podatki osnovnih nepremičninskih registrov so na voljo na spletu, pripravljati se bodo začele informacijske rešitve za dostopnost podatkov na enem mestu.

III.E.2 POLITIKA VARSTVA OKOLJA

(opozorilo Sveta, glej priložo, str. 6)

Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja⁶⁴ je bila sprejeta v državnem zboru novembra 2005. Temeljna cilja programa do vključno leta 2012 sta splošno izboljšanje okolja in kakovosti življenja ter varstvo naravnih virov.

Že v letu 2004 je bila sprejeta Resolucija o nacionalnem energetskega programu, v kateri je ena dolgoročnih usmeritev večja učinkovitost rabe energije in večja uporaba obnovljivih virov energije. Glavni ukrepi, ki se izvajajo, so: (i) obveščanje, ozaveščanje in usposabljanje porabnikov energije, vlagateljev in drugih ciljnih skupin; (ii) energetske svetovanje za občane; (iii) spodbujanje izvajanja svetovalnih storitev v javnem sektorju in gospodarstvu; (iv) spodbujanje investiranja v učinkovitejšo rabo in obnovljive vire energije.

⁶² Razne dejavnosti so bile izvedene tudi zaradi pospešene gradnje nedonosnih najemnih stanovanj ter cenovno dostopnih tržnih stanovanj za mlade družine. Tako je bil Stanovanjski sklad RS po večletnem zatišju ponovno dokapitaliziran s sredstvi v višini 12,5 mio EUR, kar zadošča za pridobitev okoli 200 novih nedonosnih stanovanj.

⁶³ Zajeti bodo podatki o namenski rabi zemljišč, ki jih bodo dale samoupravne lokalne skupnosti, skupaj s podatki o zemljiščih, namenjenih za graditev.

⁶⁴ Okolje je urejeno v treh sistemskih zakonih, in sicer Zakonu o varstvu okolja, Zakonu o vodah in Zakonu o ohranjanju narave.

Učinkovita raba in obnovljivi viri energije

Slovenija ima relativno visoko energetske intenzivnost; po zadnjem mednarodno primerljivem podatku je v letu 2004 za enako ustvarjeno vrednost BDP porabila za 60,7 % več energije, kot je v povprečju porabijo države članice EU, vendar manj od EU-10 (razen Cipra in Malte). Med dejavniki visoke energetske intenzivnosti je tudi struktura slovenskega gospodarstva, ki ima glede na preostale države članice EU visok delež energetske intenzivnih panog. Po močnem poslabšanju v letu 2001 se energetska intenzivnost še vedno povečuje, vendar z upočasnjeno dinamiko (v letu 2005 za 1,3 %); v zadnjih petih letih v povprečju letno le za 0,6 %.

Delež obnovljivih virov energije v primarni energetske bilanci se v povprečju zmanjšuje tako kot tudi delež električne energije, pridobljene iz obnovljivih virov.⁶⁵ Osnovna ovira za počasen razvoj proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov so prenizke odkupne cene. Druga ovira je prekratek zajamčen rok odkupa, ki ga omogoča trenutna zakonodaja (10 let), na tretjem mestu pa so administrativne ovire⁶⁶. Na delež obnovljivih virov energije sicer vplivajo podnebne razmere oziroma proizvodnja hidroelektrarn⁶⁷, cilj njegovega povečanja pa otežuje tudi to, da v daljšem obdobju predvidena rast porabe energije močno presega rast proizvodnje energije iz obnovljivih virov energije.

Izvajanje ukrepov za uresničevanje okoljskih ciljev energetske politike se spodbuja z: (i) dodeljevanjem nepovratnih sredstev iz državnega proračuna oziroma ponudbo posojil s subvencionirano obrestno mero za naložbe; (ii) zagotavljanjem ugodnih odkupnih cen za električno energijo, ki je proizvedena iz obnovljivih virov energije oziroma v soproizvodnji električne energije in toplote iz fosilnih goriv z visokim izkoristkom; (iii) oprostitvijo plačila takse CO₂ pri izvajanju posameznih ukrepov; (iv) oprostitvijo trošarin za biogorivo.

V obdobju od leta 2002 do leta 2006 je ves čas postopoma naraščala višina dodeljenih finančnih spodbud gospodinjstvom⁶⁸ za naložbe v učinkovito rabo energije in izrabo obnovljivih virov energije iz državnega proračuna. V letu 2006 se je na Ministrstvu za okolje in prostor izvajal program dodeljevanja finančnih spodbud za učinkovito rabo energije v stanovanjskih stavbah in za obnovljive vire energije vključno z lesno biomaso v ocenjeni vrednosti 8,3 mio EUR, od tega iz sredstev proračuna RS 1,9 mio EUR. Prihranki končne energije in povečanje proizvodnje toplote iz obnovljivih virov energije se ocenjujejo na 28.693 MWh na leto, znižanje emisij CO₂ pa na 8915 ton na leto. Pomemben dodatni ukrep je tudi energetske svetovanje za občane⁶⁹, ki prispeva k dvigu obveščenosti in ozaveščenosti občanov za smotrno ravnanje z energijo in izrabo obnovljivih virov energije.

Drugi ukrepi za uresničevanje okoljskih ciljev energetske politike se financirajo: (i) z dodeljevanjem nepovratnih sredstev iz državnega proračuna oziroma ponudbo posojil s subvencionirano obrestno mero za naložbe; (ii) zagotavljanjem ugodnejših odkupnih cen za električno energijo, ki je proizvedena iz obnovljivih virov energije oziroma v soproizvodnji

⁶⁵ V letu 2005, ko je znašal 10,7 %, je bil nižji kot v letu prej, prav tako je opazno zniževanje glede na leto 2000, saj je v tem obdobju ob 2,9-odstotni povprečni rasti porabe primarne energije rast rabe obnovljivih virov energije dosegla le 0,6 %. Z 31,7 % leta 2000 je padel na 24,2 % v letu 2005: visoka rast porabe električne energije (3,8 % v povprečju) je močno presejala rast proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije (1,8 %). V letu 2005 se je rast porabe električne energije sicer upočasnila (1,6 %), pri čemer pa se je po letu 2003 ponovno močno povečala v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu.

⁶⁶ Poročilo RS Evropski komisiji o izvajanju Direktive 2001/77/ES (Ministrstvo za gospodarstvo), 2006.

⁶⁷ Trenutno je v gradnji HE Blanca na Savi, prenavlja pa se tudi največja dravska hidroelektrarna HE Zlatoličje.

⁶⁸ Samo v letih 2005 in 2006 je bilo v obnovo sistemov ogrevanja na ta način vključenih že 1500 gospodinjstev, kar je 0,2 % vseh gospodinjstev v Sloveniji.

⁶⁹ Začelo se je v letu 1993 in poteka po mreži svetovalnih pisarn. Ob koncu leta 2006 je bilo v Sloveniji 35 svetovalnih pisarn, v katerih deluje okoli 65 energetskih svetovalcev. Svetovanje je za občane brezplačno. Mreža svetovalnih pisarn je bila vključena tudi v druge dejavnosti, kot so npr. pomoč občanom pri pripravi naložb v skladu z razpisi za pridobitev subvencij oziroma posojil za investicijske ukrepe za učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije. Svetovalne pisarne zagotavljajo občine na podlagi pogodbe s pristojnim ministrstvom.

električne energije in toplote iz fosilnih goriv z visokim izkoristkom; (iii) oprostitvijo plačila takse CO₂ pri izvajanju posameznih ukrepov; (iv) oprostitvijo trošarin za biogorivo.

V okviru projekta Svetovnega sklada za okolje (GEF) je bilo v obdobju od junija 2004 do decembra 2006 financiranih osem projektov daljinskega ogrevanja z lesno biomaso. Družbe, ki so projekte izvedle, so dobile 1,98 mio EUR kapitalskih vložkov Republike Slovenije ter 1,98 mio EUR nepovratnih sredstev Ministrstva za okolje in prostor. Večina projektov je prejela tudi ugodna posojila Ekološkega sklada RS.

Ekološki sklad RS dodeljuje sredstva za financiranje okoljskih naložb, namenjenih pretežno zmanjševanju emisij toplogrednih plinov⁷⁰. Poleg drugih nalog namerava razvijati tudi bolj tvegane oblike naložb, da podpre razvoj in trženje okoljskih tehnologij; v pripravi je predlog sprememb Zakona o varstvu okolja, ki bo to omogočal. Sklad bo v skladu s tem zakonom lahko vlagal svoja sredstva kot kapitalске deleže tudi v gospodarske družbe, s čimer bo pridobil poslovni delež ali delnice in s tem usmerjal dejavnost podjetja v uresničevanje ciljev varstva okolja. Te kapitalске naložbe naj bi prispevale k uresničevanju nalog iz Akcijskega načrta za okoljske tehnologije pri izboljšanju tržnih razmer. Po njegovi uvedbi so že predvidena vlaganja (pribl. 21 milijonov EUR) v projekte na nekaterih prednostnih področjih⁷¹, ki so bistvena za trajnostni razvoj ter uresničevanje ciljev okoljske in energetske politike Slovenije ter zlasti okoljske in energetske politike.

Izpusti toplogrednih plinov ter ohranjanje in izboljševanje kakovosti zunanjega zraka

Izpusti toplogrednih plinov so se v letu 2005 znova povečali. Slovenija se je s kjotskim sporazumom zavezala za osemodstotno zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov v obdobju 2008–2012 (glede na 1986), vendar pa so se izpusti po zmanjšanju v letu 2003 znova povečali (v 2004 za 1,6 %, v letu 2005 za 2 %). V strukturi izpustov so se v celotnem obdobju po letu 1986 najbolj povečali izpusti iz prometa (več kot podvojili; promet tudi prispeva največ tovrstnih izpustov⁷²), zmanjšali pa izpusti iz industrije.

Vlada je v decembru 2006 sprejela Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov do leta 2012⁷³, katerega temeljna usmeritev je vključevanje v trg s pravicami do izpustov toplogrednih plinov in dosledno izvajanje pravnega reda EU na vseh delih, ki imajo vpliv na izpuste toplogrednih plinov. Ugotovljeno je bilo, da pri porabi fosilnega goriva v javnem sektorju, spodbujanju javnega potniškega prometa in nakupu zmanjšanja izpustov zunaj Slovenije ni razvitih pravnih in proračunskih načinov za uresničevanje kjotskih ciljev. Ena ključnih dejavnosti programa bo tudi redno spremljanje in usklajevanje izvajanja programa. Oktobra 2006 je bil sprejet tudi Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012, na podlagi katerega so bile upravljavcem naprav, ki so pridobili

⁷⁰ V letu 2006 je bilo dodeljenih 10 mio EUR za kreditiranje sodobnih okoljskih tehnologij (pridobivanje bioplina na prašičji farmi, postavitev sončne elektrarne na strehi stanovanjske hiše, gradnja oziroma prenova manjših sistemov daljinskega ogrevanja in podobno).

⁷¹ Prednostna področja so: (i) daljinski sistemi ogrevanja z lesno biomaso, (ii) proizvodnja bioplina na živalskih farmah in iz drugih organskih odpadkov ter njeno uporaba za proizvodnjo elektrike in drugo energetske rabo; (iii) fotovoltni sistemi za proizvodnjo elektrike; (iv) izboljšanje energetske učinkovitosti v gradbeništvu; (v) vlaganja v inovativne okoljske tehnologije.

⁷² Rast tovrstnega prometa močno prehitava gospodarsko rast, predvsem po vstopu v EU, tako da je delež cestnega blagovnega prometa v vsem blagovnem prometu v letu 2005 že presegal povprečje EU. Podatki o cestnem blagovnem prometu pa ne zajemajo prevozov tujih cestnih prevoznikov na naših cestah (tranzitni promet), ki se po vstopu v EU tudi močno povečuje. Poleg tovrstnega pa se povečuje tudi cestni osebni promet, kar je sicer značilno za vso EU. V Sloveniji pa je to še bolj izrazito zaradi prometne politike, ki večino svojih vlaganj usmerja v gradnjo avtocestnega križa, zapostavlja pa železniško in drugo cestno infrastrukturo ter razvoj javnega potniškega prometa. Na drugi strani pa je v Sloveniji, ki leži na križišču pomembnih prometnih poti, tudi intenziven tranzitni promet, zlasti tovorni.

⁷³ Glavni ukrepi se dotikajo: (i) proizvodnje električne energije in toplote; (ii) industrije in gradbeništvu; (iii) prometa; (iv) kmetijstva; (v) široke rabe energije; (vi) odpadkov ter (vii) industrijskih procesov, rabe topil in premazov.

dovoljenja za izpuščanje toplogrednih plinov, podeljeni emisijski kuponi za dovoljene izpuste. Vsi emisijski kuponi so bili razdeljeni na podlagi preteklih izpustov (70 %) in primerjanja (30 %).

S sprejetjem Operativnega programa doseganja nacionalnih zgornjih mej emisij onesnaževanja zunanjega zraka v januarju 2007 je Slovenija izpolnila obveznosti za uresničevanje okoljskih ciljev Direktive 2001/81/ES.

Sodelovanje javnosti pri odločanju ter okoljsko ozaveščanje in izobraževanje

Vlada je junija 2007 vodenje Sveta za trajnostni razvoj poverila Službi vlade za razvoj in s tem uveljavila učinkovitejše organiziranje dela, povezanega z vprašanji trajnostnega razvoja. Svet sproti obravnava izvedbene programe kohezijske politike, prispevek Slovenije k poročilu Evropske komisije o napredku pri uresničevanju prenovljene strategije EU na področju trajnostnega razvoja, pobude zainteresirane javnosti (npr. Plan B za Slovenijo) ter pomembnejše sektorske strateške in programske dokumente.

Javnost je z javnimi objavami povabljena k sodelovanju pri odločanju o okoljskih zadevah, ko gre za pripravo prostorskih aktov, predpisov o varstvu okolja, gozdnogospodarskih načrtov in vseh preostalih programov, načrtov in planov, za katere se vodi postopek celovite presoje vplivov na okolje.

Pri okoljskem ozaveščanju in izobraževanju imajo nevladne organizacije pomembno vlogo, zato je Ministrstvo za okolje in prostor v obdobju 2006–2007 za sofinanciranje njihovih programov namenilo 175.000 EUR. Za učinkovito rabo in obnovljive vire energije je bilo za sofinanciranje informacijskih, izobraževalnih, ozaveščevalnih in oglaševalskih dejavnosti odobrenih 27 projektov v višini 70.000 EUR.

Ministrstvo za šolstvo in šport je na podlagi predlogov Programske skupine za trajnostni razvoj vzgoje sprejelo Smernice vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj od predšolske vzgoje do douniverzitetnega izobraževanja, ki poudarjajo pomen vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj, njihov cilj pa je tudi pokazati možnosti za uresničevanja trajnostnega razvoja pri formalnem, neformalnem in priložnostnem učenju.

III.E.3 REGIONALNI RAZVOJ

Skladnejši regionalni razvoj naj bi se uresničeval na širokem področju – od oblikovanja pokrajin, krepitev policentričnega sistema, regionalnega razvojnega programiranja do ohranjanja poseljenosti, prometne povezanosti in krepitev lokalnih gospodarstev.

Ustanavljanje pokrajin, ki bodo imele pristojnosti in sredstva (po načelu proračunske decentralizacije) za spodbujanje lastnega razvoja

Ustavne spremembe so v juniju 2006 omogočile začetek postopkov za ustanovitev pokrajin v Sloveniji, junija 2007 pa se je začel zakonodajni postopek za sprejetje ustrezne zakonodaje na tem področju (Zakon o pokrajinah, Zakon o financiranju pokrajin in Zakon o volitvah v pokrajinah). Predlagani zakoni so podlaga za namensko in davčno decentralizacijo, ustanovitev pokrajin, izvolitev njihovih organov ter konstituiranje in začetek dela pokrajin s 1. januarjem 2009. Ustanovljene bodo hkrati, imele pa bodo enak pravni položaj in enake naloge v vsej državi. Na podlagi sprememb ustave so pokrajine dobile pravni položaj samoupravnih lokalnih skupnosti. Jeseni 2007 se bo začel postopek določitve pokrajin.

Konec leta 2006 je bil sprejet nov Zakon o financiranju občin, ki omogoča državljanom enakopravnejše možnosti za zadovoljevanje njihovih skupnih potreb in interesov v občinah. Sistem decentralizacije javnih prihodkov iz dohodnine in drugih davkov zagotavlja občinam

vnaprej določen stabilen vir financiranja, ki je skladen z gibanjem stroškov opravljanja njihovih nalog. Zakon zagotavlja popolno finančno avtonomijo občin pri financiranju tistih nalog, programov in projektov, ki jih avtonomno določajo s svojimi predpisi in odločitvami.

Krepitev razvoja policentričnega urbanega sistema, razvoja regionalnih središč in spodbujanje regionalne ekonomije s tehnološkimi parki in podjetniškimi inkubatorji

Na podlagi Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (2005) so bile vzpostavljene t. i. razvojne regije, zasnovane na razvojnem povezovanju občin. V 12 razvojnih regijah so bili sprejeti regionalni razvojni programi za obdobje 2007–2013 in njihovi izvedbeni načrti 2007–2009. Cilj je doseganje trajnostnega razvoja z vključevanjem partnerjev ter določitev prednostnih regionalnih projektov, s katerimi bodo regije odgovorile na izzive prihodnosti.

Izvajanje regionalnih razvojnih programov je bilo v obdobju 2005–2006 podprto s sredstvi državnega proračuna (t. i. neposredne regionalne spodbude), ki so bila namenjena prednostnim regionalnim projektom, kot so gradnja poslovno-industrijskih con in podjetniških inkubatorjev ter oblikovanje tehnoloških parkov v regionalnih središčih (Ljubljana, Celje, Nova Gorica, Koper), kjer imajo visokošolske programe ter ustrezne inovacijske zmogljivosti. Poslovno-industrijske cone so se gradile tudi s sredstvi EU v okviru izvajanja Enotnega programskega dokumenta 2004–2006. Z izvajanjem kohezijske politike so se že v tem obdobju uspešno dopolnjevali cilji za razvoj podjetništva in konkurenčnosti s cilji regionalnega razvoja.

Nova finančna perspektiva 2007–2013 je priložnost za izpopolnitev obstoječih ukrepov, saj bo na voljo več sredstev, oblikovan pa je bil Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov. Del sredstev v okviru prednostne naloge Razvoj regij je bilo dodeljenih končnim prejemnikom neposredno na podlagi odločitve svetov regij, torej po načelu subsidiarnosti. Skupaj je to 586 milijonov EUR v sedmih letih, ki bodo namenjeni izvedbi regionalnih razvojnih programov, upoštevaje indeks razvojne ogroženosti posameznih regij. 75 % teh sredstev je namenjenih osmim razvojnim regijam v okviru kohezijske regije Vzhodna Slovenija, preostalih 25 % pa štirim razvojnim regijam v okviru kohezijske regije Zahodna Slovenija.

Dosedanji slovenski policentrizem in razvoj lokalne samouprave sta najugodneje vplivala na razvoj občinskih središč, regionalna raven pa je ostala podrejena tako, da nekatere regije nimajo izrazitih središč. Ob pripravljanju Državnega razvojnega programa 2007–2013 in vladne Resolucije o nacionalnih razvojnih projektih do leta 2023 je bil začet projekt Razvojna mreža Slovenije. To je mreža regionalnih gospodarskih središč, sestavljena iz inkubatorjev, tehnoloških parkov in poslovnih con, ki bodo skupaj ter v povezavi z znanjem in razvojem lahko ponudili storitve gospodarstvu. Ta razvojna infrastruktura vključuje tudi ustanavljanje visokošolskih središč, ki bodo sledila razvojnim možnostim Slovenije in gospodarstva v regionalnih razvojnih središčih. Pozornost je namenjena tudi storitvam, povezanim z vseživljenjskim učenjem in trgom dela, s katerimi lahko ljudje ustvarijo višjo dodano vrednost in se prilagajajo trgu.

IV. POVEZAVA PROGRAMA REFORM S KOHEZIJSKO POLITIKO

Konceptualni okvir za razvoj države v obdobju naslednje finančne perspektive EU 2007–2013 je Strategija razvoja Slovenije (2005). Razvojne prednostne naloge in cilji se uresničujejo tudi z izvajanjem kohezijske politike, to je Nacionalnega strateškega referenčnega okvira 2007–2013, ki ga je Slovenija uskladila z EU, in posameznih operativnih programov na tej podlagi.

Kohezijsko politiko v Sloveniji usklajuje Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko⁷⁴, ki bo tudi v naslednjem programskem obdobju 2007–2013 organ upravljanja za vse operativne programe. Skrbi tudi za skladnost posameznih ukrepov z usmeritvami lizbonske strategije in programa reform.

Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013

Junija 2007 je Evropska komisija potrdila Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013, ki opredeljuje splošno strategijo države za doseganje hitrejše konvergence, vključuje prednostne naloge, okvirno letno dodelitev sredstev in seznam operativnih programov. Njegova splošna usmeritev je izboljšanje blaginje prebivalcev Republike Slovenije s spodbujanjem gospodarske rasti, ustvarjanjem delovnih mest in krepitvijo človeškega kapitala ter zagotavljanjem uravnoteženega in skladnega razvoja, še posebej med regijami. Navedena usmeritev po eni strani opredeljuje blaginjo kot svetovni cilj, po drugi strani pa posebej poudarja spodbujanje rasti in ustvarjanje delovnih mest, torej ključna cilja lizbonske strategije, ter skladni razvoj. Pri tem se bodo sofinancirane dejavnosti izvajale skladno z načelom medgeneracijske in sonaravne trajnosti, torej po načelu, da se potrebe današnjih generacij zadovoljujejo tako, da se ne omejujejo možnosti prihodnjih rodov za vsaj enako uspešno zadovoljevanje njihovih potreb.

V njem Slovenija opredeljuje porabo 4,2 mld EUR (vključujejo tudi sredstva za izvajanje cilja 3 – Evropsko teritorialno sodelovanje), ki jih bo od EU prejela v sedemletnem obdobju. S temi sredstvi si Slovenija zagotavlja tisti manjkajoči obseg razvojnih spodbud, ki ji bo omogočil razvojni preboj med razvitejše evropske države. Cilje bo Slovenija dosegla predvsem z izvedbo treh operativnih programov: Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013, Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013 in Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013. Slovenija bo lizbonskim izdatkom namenila več kot 60 % vseh razpoložljivih sredstev, kar ne pomeni samo dodatno okrepljenih prizadevanj v smeri lizbonskih ciljev, ampak pomeni enega višjih deležev med prejemnicami sredstev kohezijske politike.

Operativni programi za obdobje 2007–2013

*Operativni program za krepitev regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013*⁷⁵: njegov cilj je inovativna, dinamična in odprta Slovenija z razvitimi regijami in konkurenčnim, na znanju temelječim gospodarstvu. V prvi vrsti je usmerjen v povečevanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva v smislu uresničevanja lizbonskih ciljev, spodbujanje podjetništva, inovativnosti in tehnološkega razvoja. Financirane bodo dejavnosti, določene na podlagi odličnosti (nacionalna industrijska politika), kakor tudi od spodaj navzgor, torej na podlagi regionalne pobude in usmeritve k zmanjševanju regionalnih razlik. Eden ključnih ciljev operativnega programa bo ustvarjanje delovnih mest še posebej s povečevanjem inovativnosti in s tem uspešnosti podjetij, z izkoriščanjem naravnih in kulturnih danosti ter razvojem turizma, ki lahko delovna mesta ustvarja tudi na bolj odročnih območjih Slovenije. V nadaljevanju so predstavljene štiri razvojne prednostne naloge, v okviru katerih bodo poleg tehnične pomoči financirane predvidene dejavnosti, preglednica pa prikazuje tudi delitev sredstev med njimi.

⁷⁴ To je organ upravljanja Enotnega programskega dokumenta 2004–2006, organ upravljanja izvajanja kohezijskega sklada, nacionalni koordinator pobude Interreg ter organ upravljanja Sosedskega programa Slovenija/Madžarska/Hrvaška.

⁷⁵ 27. avgusta 2007 sta ga podpisali Evropska komisija in Republika Slovenija.

Tabela 1: Struktura razvojnih prednostnih nalog OP RR

Operativni program Evropskega sklada za regionalni razvoj (OP ESSR) <i>Raven razvojnih prednostnih nalog</i>	Sredstva ESRR; EUR	%
SKUPAJ	1.709.749.522	100
1. Konkurenčnost podjetij in raziskovalna odličnost	402.133.645	23,5
2. Gospodarskorazvojna infrastruktura	396.934.393	23,2
3. Povezovanje naravnih in kulturnih zmožnosti	263.235.116	15,4
4. Razvoj regij	619.442.634	36,2
5. Tehnična pomoč	28.003.734	1,6

Vir: Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013, 18. 6. 2007.

ESRR – Evropski sklad za regionalni razvoj.

Operativni program neposredno podpira prednostne ukrepe Programa reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji. Kot lizbonski programi so bili upoštevani: (i) celotna razvojna prednostna naloga Konkurenčnost podjetij in raziskovalna odličnost, (ii) celotna razvojna prednostna naloga Gospodarsko razvojna infrastruktura, (iii) okvirno 50 % sredstev razvojne prednostne naloge Povezovanje naravnih in kulturnih zmožnosti, torej tisti del, ki se nanaša na ustvarjanje delovnih mest s spodbujanjem podjetništva v zasebnem sektorju; (iv) okvirno 40 % sredstev razvojne prednostne naloge Razvoj regij.

*Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013:*⁷⁶ financiral ga bo Kohezijski sklad, delno pa tudi Evropski sklad za regionalni razvoj. Cilj operativnega programa je zagotoviti infrastrukturo okolja in prometa, kar je povezano s spodbujanjem gospodarskega razvoja in ustvarjanjem delovnih mest, spodbujanjem trajnostnega razvoja in zagotavljanjem visoke kakovosti življenja za prebivalce RS. Upoštevajoč navedeno, program vsebuje tudi dejavnosti za trajnostno rabo energije. V preglednici so razvojne prednostne naloge s predvideno delitvijo sredstev.

Tabela 2; Struktura razvojnih prednostnih nalog OP ROPI

Operativni program Evropskega kohezijskega sklada (OP KS) <i>Raven razvojnih prednostnih nalog</i>	Sredstva ESRR; EUR	Sredstva KS; EUR	Sredstva SKUPAJ; EUR	%
SKUPAJ	224.029.886	1.411.569.858	1.635.599.744	100,0
1. Železniška infrastruktura		449.567.581	449.567.581	27,5
2. Cestna in pomorska infrastruktura – KS		241.370.738	241.370.738	14,8
<i>ceste</i>		206.840.911	206.840.911	
<i>pomorstvo</i>		34.529.827	34.529.827	
3. Prometna infrastruktura – ESRR	224.029.886		224.029.886	13,7
4. Ravnanje s komunalnimi odpadki		205.568.426	205.568.426	12,6
5. Varstvo okolja – področje voda		325.483.339	325.483.339	19,9
<i>Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih vod</i>		102.784.212	102.784.212	
<i>Oskrba s pitno vodo</i>		148.466.085	148.466.085	
<i>Zmanjšanje škodljivega delovanja voda</i>		74.233.042	74.233.042	
6. Trajnostna raba energije		159.886.553	159.886.553	9,8
7. Tehnična pomoč		29.693.221	29.693.221	1,8

Vir: Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013, 18. 6. 2007.

ESRR – Evropski sklad za regionalni razvoj; KS – Kohezijski sklad.

Operativni program neposredno podpira prednostne ukrepe Programa reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji. Kot lizbonska programa so bile v celoti upoštevane razvojne prednostne naloge ena Železniška infrastruktura, dva Cestna in pomorska infrastruktura – KS

⁷⁶ 27. avgusta 2007 sta ga podpisali Evropska komisija in Republika Slovenija.

ter šest Trajnostna raba energije. V okviru tretje razvojne prednostne naloge je bil upoštevan le del, ki se nanaša na letalstvo.

Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013 je usmerjen h krepitvi človeškega kapitala, ustvarjanju delovnih mest, spodbujanju zaposlenosti in zaposljivosti, krepitvi inovativnosti in s tem konkurenčnosti gospodarstva z vlaganji v razvoj ustreznega raziskovalnega in drugega osebja, vseživljenjskemu učenju, zagotavljanju socialne vključenosti in spodbujanju enakih možnosti, posebej pa je poudarjena večja učinkovitost delovanja javnega sektorja. Pri zagotavljanju navedenih ciljev bo posebna pozornost namenjena zagotavljanju lokalnim in regionalnim potrebam prilagojenih ukrepov in intervencij in seveda tudi izvedba. Že narava dejavnosti tega programa zahteva, da se sredstva usmerjajo na območja z največjimi potrebami, še posebej z visoko stopnjo brezposelnosti, kar pomeni, da bo program neposredno prispeval tudi k zmanjševanju regionalnih razlik. Ustrezen poudarek bo treba ohraniti tudi na izkoriščanju možnosti na območjih, v ciljnih skupinah in vrstah ukrepov, ki spodbujajo konkurenčnost med bolj uspešnimi oziroma tistimi z veliko zmožnostjo.

Tabela 3: Struktura razvojnih prednostnih nalog OP ESS

Operativni program Evropskega socialnega sklada (OP ESS) <i>Raven razvojnih prednostnih nalog</i>	Sredstva ESS; EUR	%
SKUPAJ	755.699.370	100,0
1. Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti	262.114.965	34,7
2. Spodbujanje zaposljivosti iskalcev dela in neaktivnih	140.018.678	18,5
3. Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja	164.661.965	21,8
4. Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti	63.848.517	8,4
5. Institucionalna in administrativna usposobljenost	97.051.506	12,8
6. Tehnična pomoč	28.003.739	3,7

Vir: Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013, 18. 6. 2007.

ESS – Evropski socialni sklad.

Operativni program neposredno podpira ukrepe Programa reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji. Kot lizbonski programi so bile v celoti upoštevane razvojne prednostne naloge ena do štiri, pri peti razvojni prednostni nalogi Institucionalna in administrativna usposobljenost pa le tisti del, ki se nanaša na posodabljanje in krepitev trga dela.

Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023

Vlada je novembra 2006 sprejela Resolucijo o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023. V njej so predstavljeni (veliki) razvojnonaložbeni projekti v tem obdobju, katerih izvedba bo na državni in regionalni ravni zbrala razvojne pobude in sredstva ter z njimi dosegla razvojne preboje države kot celote. Namen resolucije je z jasno postavitvijo prednostnih državnih razvojnih projektov od leta 2007 do leta 2023 zagotoviti hitrejše uresničevanje ciljev Strategije razvoja Slovenije in Državnega razvojnega programa.

Med razvojnonaložbene projekte resolucije so bili uvrščeni projekti, katerih finančna vrednost presega 50 mio EUR, katerih učinki segajo čez meje ene regije, projekti dosegajo čezpodročne učinke in so sposobni združiti vsebine in usmeritve več področij. Ključna področja, na katere se nanašajo osrednji razvojnonaložbeni projekti resolucije, so: (i) razvojna mreža Slovenije; (ii) povezovanje naravnih in kulturnih zmogljivosti; (iii) učinkovito upravljanje okolja in trajnostna energetika; (iv) mobilnost za podporo gospodarskemu razvoju; (v) institucionalna in administrativna usposobljenost.

Večina projektov se bo začela na začetku finančne perspektive 2007–2013, predvidena sredstva 23.920 mio EUR za vse projekte pa so relativno enakomerno porazdeljena v celotnem časovnem obdobju do leta 2023, kar je pomembno za zagotavljanje vzdržnosti javnofinančnih tokov. Pri tem je pomembno, da se bo delež zasebnih vlaganj v drugem časovnem obdobju trajanja projektov sorazmerno povečal in bo ob koncu celotnega obdobja znašal 14.724 mio EUR, kar je 61,6 % zasebnih sredstev v celotnem predvidenem svežnju financiranja. Povečanje zasebnih vlaganj je načrtovano zlasti za prometno infrastrukturo, postopno pa se bodo po sprejetju in uveljavitvi zakona o javno-zasebnih partnerstvih skupna vlaganja v velike projekte javnega in zasebnega sektorja povečala na vseh področjih.

Glede na sočasnost in povezanost priprave Državnega razvojnega programa, Nacionalnega strateškega referenčnega okvira in pripadajočih operativnih programov za črpanje sredstev iz kohezijske ovojnice EU za Slovenijo, je predvideno črpanje sredstev EU usklajeno in predvidljivo.

Tabela 4: Vključenost razvojnih projektov v ključne razvojne prednostne naloge Strategije razvoja Slovenije

Ključne razvojne prednostne naloge SRS, ki jo projekt podpira	Nacionalni razvojni projekti
1. Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast	Gospodarska središča Nacionalna širokopasovna mreža Večji turistično-infrastrukturni projekti (Slovenski jadranski otok, Zabaviščni park Megalaxia, Goriški turistični center) Večji projekti športne infrastrukture (Nordijski center Planica, Športno poslovni park Leona Štuklja, Povezovanje naravnih in kulturnih potencialov krasa)
2. Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta	NUK Jožeta Plečnika Višje in visokošolski središči (Politehnika Ljubljana in Univerzitetni klinični center Maribor)
3. Učinkovita in cenejša država	E-zdravje E-pravosodje
4. Moderna socialna država in večja zaposlenost	Sklad za razvoj kadrov in štipendijska shema Novi Klinični center v Ljubljani Mreža centrov za urgentno medicino
5. Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja	Trajnostna mobilnost Modernizacija železniškega omrežja Modernizacija državnega cestnega omrežja na prioritetnih razvojnih oseh Dodatni avtocestni program Trajnostna energija in ekonomija vodika Modernizacija električnega omrežja Gradnja novih energetskega zmogljivosti (HE Spodnja Sava, TEŠ 6, NEK II. Agregat, ČHE Kozjak) Skladišče plina

Vir: Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023, oktober 2006.

PRILOGE

PRILOGA 1 – Odzivi na priporočila in opozorila Sveta

Evropska komisija je decembra 2006 predstavila letno poročilo o napredku v okviru lizbonske strategije, ki vključuje tudi oceno napredka pri uresničevanju nacionalnih programov reform. Komisija za Slovenijo posebej poudarja reforme in ukrepe v podjetništvu, boljše regulacije, zmanjševanje deleža državnih pomoči glede na BDP, sprostitvev trga z energijo ter sprejeto zakonodajo v zaposlovanju.

Na podlagi tega poročila je Svet sprejel dve priporočili:

- *nadaljnji ukrepi za izboljšanje pokojninske reforme in spodbujanje aktivnega staranja s ciljem povečevanja stopnje zaposlenosti starejših*
 - učinki reforme pokojninskega sistema, ki je bila uzakonjena leta 1999 in je začela učinkovati leta 2000, so ugodni, saj bi bil sedanji in prihodnji fiskalni položaj brez njih bistveno slabši;
 - v pripravi so spremembe zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, vendar predlog še ni bil obravnavan na vladi ali na Ekonomsko-socialnem svetu;
 - v pripravi je tudi nova strategija aktivnega staranja, ki naj bi bila dokončana do konca leta 2007 in bo dokončana z dopolnitvijo t. i. pokojninskih sprememb;
- *okrepitev delovanja posrednikov zaposlitev, ki bodo spremljala uvedbo prožnejših delovnih in pogodbenih razmerij ter že sprejetega povečanja vezanosti prejemanja nadomestil za brezposelnost na aktivno iskanje zaposlitve ter hitra dostopnost storitev pomoči pri iskanju zaposlitve čim prej po izgubi dela:*
 - Zavod RS za zaposlovanje zagotavlja in izpopolnjuje preglednost informacij o prostih delovnih mestih z njihovim vključevanjem v širše storitve za podporo iskanja dela, ki so na voljo na njegovi spletni strani;
 - uvedene so bile nove storitve v okviru projekta Nove oblike posredovanja storitev zavoda ter izvedena dodatna usposabljanja zaposlenih pri delu s strankami;
 - za dvig učinkovitosti pri posredovanju zaposlitev zavod sodeluje tudi z zasebnimi agencijami za posredovanje zaposlitev skladno s pogoji in navodili, ki jih je sprejelo pristojno ministrstvo. V letu 2006 je zavod v ta namen sklenil posebne pogodbe z 21 agencijami.

Glavna opozorila Sloveniji so bila:

- povečanje vloge Službe vlade za razvoj in Javne agencije za tehnološki razvoj:
 - z imenovanjem ministra brez listnice sta se močno povečali vloga in razpoznavnost službe. Služba za razvoj je prevzela nalogo spremljanja izvajanja razvojnih politik vlade in usklajenost njihovega izvajanja in nalogo skrbnika enotne evidence razvojnih politik vlade;
 - vloga Javne agencije za tehnološki razvoj se je povečala, saj se je na agencijo prenesla večina dosedanjih razpisov ministrstva za podjetniške raziskave in razvoj;
- *izboljšanje konkurence (še posebno pri reguliranih poklicih) in dela Urada za varstvo konkurence*
 - Urad RS za varstvo konkurence je neodvisna ustanova z ustreznimi pooblastili za nadzor nad omejevalnimi sporazumi, zlorabo prevladujočega položaja in koncentracijo podjetij. V pripravi je prenova zakonodaje, katere namen je večja preglednost in poenotenje postopkov;

- pri urejanju svobodnih poklicev je bilo v preteklem letu izvedenih več dejavnosti (npr. povečanje števila notarjev). Regulirane poklice ureja vsako pristojno ministrstvo, Urad za varstvo konkurence pa skrbi, da ni nepravilnosti;
- *okrepitev pravnega okvira za zaščito intelektualne lastnine:*
 - sprejeta je bila ustrezna zakonodaja: Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o industrijski lastnini, Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o avtorski in sorodnih pravicah ter Zakon o spremembah zakona o topografiji polprevodniških vezij;
 - Urad za intelektualno lastnino je zaradi izboljšanja stanja zelo okrepljen dejavnosti, povezane z ozaveščanjem javnosti o pomenu intelektualne lastnine;
- skrajšanje časa za zagon podjetij in zmanjšanje teh stroškov:
 - julija 2005 je bil vzpostavljen portal e-VEM za samostojne podjetnike, ki omogoča, da se vse uredi na enem mestu (na 231 vstopnih točkah);
 - sistem e-VEM za gospodarske družbe se pripravlja in bo predvidoma vzpostavljen v začetku leta 2008. Z vzpostavitvijo tega sistema se bodo precej zmanjšali čas in stroški za vzpostavitev podjetij;
- konkretni in realni cilji za naložbe v raziskave in razvoj:
 - javna sredstva za raziskave in razvoj se povečujejo, vendar počasneje od načrtov, tako da bodo cilji na tem področju doseženi z zamudo;
 - v letu 2006 so bili sprejeti pomembni davčni ukrepi (davek od dohodka pravnih oseb), katerih prvi učinki so že vidni;
- izboljšanje povezav med izobraževalnim sistemom in trgom dela:
 - sprejet je bil nov Zakon o štipendiranju, s katerim poskuša Slovenija spodbujati zaposljivost glede na potrebe trga dela in gospodarstva. V letu 2006 je bil za izvajanje nekaterih posebnih ukrepov ustanovljen Sklad za razvoj kadrov in štipendiranje;
 - konkretni ukrepi, ki bodo prinesli večjo prilagodljivost potrebam gospodarstva, zajemajo med drugim tudi obsežno kurikularno prenovo poklicnega in strokovnega izobraževanja in nadaljevanje celovite prenove univerze;
- zmanjšanje segmentacije ter vključitev mladih v trg dela:
 - Zavod RS za zaposlovanje si je za leto 2007 postavil cilja: zmanjšanje števila mladih brezposelnih oseb brez izobrazbe (za 1000 oseb – na okrog 4200 oseb) ter števila mladih iskalcev prve zaposlitve s VII. stopnjo izobrazbe za 300 oseb (na 1500 oseb);
 - v letu 2006 je vlada uvedla zakonske olajšave za delodajalce, ki zaposlijo mlade. Zaradi zmanjševanja segmentacije in hitrejše vključitve mladih na trg dela pa se izvajajo še številni drugi ukrepi v okviru aktivne politike zaposlovanja. Zaradi nesorazmerij med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v sodelovanju z Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo v letu 2006 začelo predstavitve študijev, pri katerih so možnosti za zaposlitev po dokončanju študija večje.
- Boljše uveljavljanje okoljskih tehnologij in energetske učinkovitosti:
 - subvencije gospodinjstvom za uporabo energetske učinkovitih naprav za ogrevanje, posojila za spodbujanje energetske učinkovitosti;
 - Ministrstvo za okolje in prostor trenutno pripravlja predlog sprememb zakona o varstvu okolja, med katerimi bo tudi uvedba sklada rizičnega kapitala za energetske učinkovite naložbe. V okoljske tehnologije vlaga tudi prek Ekosklada (ugodna posojila) in sofinanciranja učinkovite rabe energije in pospeševanja uporabe obnovljivih virov energije.

V nadaljevanju predstavljamo širše odzive Slovenije na priporočila in opozorila ter dodatne razlage nekaterih izbranih področij. Odzivi so ponekod širši od samega priporočila, saj naj bi ustvarili celostno sliko stanja in ukrepov na posameznem področju. Odzivi na opozorila glede povečanja Službe vlade za razvoj in Javne agencije za tehnološki razvoj (TIA) in okrepitev pravnega okvira za varstvo intelektualne lastnine so opisani že v osrednjem besedilu.

PRILOGA 2 – Podrobnejše razlage posameznih področij

POLITIKA KONKURENCE

Varstvo konkurence je normativno in vsebinsko v večjem delu usklajeno s pravnim redom EU, Urad RS za varstvo konkurence pa je v skladu z zakonom neodvisna ustanova z ustreznimi pooblastili. Njegove zakonske pristojnosti so opredeljene kot ex-post nadzor trga, ki se opravlja na področju nadzora omejevalnih sporazumov, zlorabe prevladujočega položaja in koncentracij podjetij.

Urad ima možnosti za samostojna preiskovalna dejanja ter samostojno sprejemanje končnih odločitev. Poleg tega je prevzel tudi nalogo izrekanje sankcij. Glavni del postopkov je še vedno namenjen presoji koncentracij podjetij, vendar se struktura obravnavanih primerov postopno spreminja. Postopno bo večji poudarek namenjen presoji zahtevnejših kršitev konkurenčne zakonodaje, kot so kartelni sporazumi in zlorabe prevladujočega položaja.

Tabela 5: Postopki Urada za varstvo konkurence v obdobju 2005–2007

Leto	Izdane odločbe	Koncentracije	Zloraba monopolnega položaja	Omejevalni sporazumi
2005	59	54	3	2
2006	53	47	1	4
2007 *	30	28	1	2

Vir: Urad za varstvo konkurence, avgust 2007.

Opomba: *do 18. 7. 2007.

Sprejeta je bila novela Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence, s katero so bile zagotovljene najnujnejše postopkovne spremembe, ki omogočajo: delno posodobitev postopka, drugačno opredelitev kršitev zakona in podaljšanje zastaralnih rokov, kar naj bi zagotovilo večjo učinkovitost izdanih odločb. V pripravi je prenova zakonodaje, katere namen je večja preglednost in poenotenje postopkov, kar lahko omogoči boljšo medsebojno usklajenost s pozitivnimi predpisi na drugih področjih⁷⁷, zagotovitev ustrežnejših preiskovalnih pooblastil in učinkovitejših sankcij ter učinkovitejši nadzor koncentracij. Z uveljavitvijo novega zakona o prekrških je urad prevzel tudi nalogo izrekanja sankcij, ki je omejena na pravico izrekanja najnižje mogoče globe. Predpisane sankcije pa so v izrazitem nesorazmerju s sankcijami, ki veljajo v večini držav članic EU. Glede na nove pristojnosti urada je povečanje administrativne in s tem povezane finančne usposobljenosti še vedno ena izhodiščnih prednostnih nalog⁷⁸.

Reforma svobodnih poklicev

V letu 2006 so bila pristojna ministrstva na skupnem sestanku z Evropsko komisijo seznanjena s konkurenčnimi pravnimi vidiki poklicnih omejitev, njihovimi negativnimi vplivi na nacionalno in evropsko gospodarstvo ter možnostmi njihove odprave. V skladu s sklepi, ki so jih urad in resorna ministrstva sprejeli na posvetu, urad spremlja stanje državnih in poklicnih predpisov, po uradni dolžnosti izdaja mnenja o predlogih zakonodajnih sprememb,

⁷⁷ Zakon o splošnem upravnem postopku, Zakon o prevzemih, Zakon o trgu vrednostnih papirjev in Zakon o prekrških.

⁷⁸ Glede na trenutno stanje lahko urad zaposli pet novih delavcev na polletni ravni, vendar je to v tesni povezavi z usmeritvami in prednostnimi nalogami vladne kadrovske politike.

predlaga zakonodajne spremembe ter spremembe pravil poklicnih združenj ter obvešča Evropsko komisijo o trenutnem stanju svobodnih poklicev v Republiki Sloveniji.

Spremembe se trenutno pripravljajo za arhitekturne in inženirske storitve v Ministrstvu za okolje in prostor, ki v letu 2007 predvideva sprejetje Zakona o arhitekturni in inženirski dejavnosti. Na področju odvetništva in notariata je že prišlo do sprejema Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o notariatu ter povečanja števila notarskih mest. Spremenjen bo tudi Zakon o odvetništvu in odvetniški tarifi. V lekarniški dejavnosti je urad pristojnemu Ministrstvu za zdravje maja 2007 poslal stališča in opozorila v zvezi s konkurenčnimi pravnimi omejitvami v lekarništvu v obliki razlag posameznih členov Zakona o lekarniški dejavnosti.

POSLOVNO OKOLJE IN RAZVOJ PODJETNIŠTVA

Izboljšanje poslovnega okolja in zmanjšanje administrativnih ovir

Portal e-VEM (vse na enem mestu) za samostojne podjetnike je bil vzpostavljen v letu 2005 in deluje prek 223 vstopnih točk ter spletne vstopne točke. Vsi postopki, ki jih lahko uporabniki opravijo po spletu ali na vstopni točki VEM, so brezplačni. Preko portala e-VEM je mogoče pridobiti tudi obrtno dovoljenje. Od julija 2005 dalje ugotavljamo povprečno 26-odstotno mesečno rast vpisov samostojnih podjetnikov v poslovni register. Registracija samostojnega podjetnika po uvedbi sistema traja samo en dan, predvideni pa so skupni prihranki v višini 1,5 mio EUR.

Projekt e-VEM za gospodarske družbe se končuje. V celoti se bodo postopki za registracijo in poslovanje gospodarskih družb prek točk VEM začeli izvajati v začetku leta 2008. Izvedeni so bili že vsi postopki za spremembo predpisov, ki bodo omogočali uresničenje vseh ciljev projekta. Vsi postopki registracije in objave bodo brezplačni⁷⁹. Čas za ustanovitev podjetja bo skrajšan na 4 dni.

V Sloveniji med 222 vstopnimi točkami trenutno deluje tudi 38 lokalnih vstopnih točk VEM,⁸⁰ ki jih usklajuje Javna agencija za podjetništvo in tuje naložbe, ki potencialnim podjetnikom in delujočim podjetjem zagotavljajo vse podporne in svetovalne storitve, tudi postopke registracije in statusnih sprememb. Z lokalno podporno mrežo VEM je bilo 2006 ustanovljenih 2000 novih podjetij, ki so prejeli celovite podporne storitve (preveritev poslovne ideje, priprava poslovnih načrtov, svetovanje za začetek poslovanja).

Tudi pri upoštevanju načela Misli najprej v malem⁸¹ je bil v letu 2006 narejen korak naprej. Interesi Obrtne zbornice Slovenije, zbrani v Zahtevah slovenske obrti in podjetništva 2006, so bili ob tesnem sodelovanju med predstavniki podjetij in predstavniki politike v glavnem upoštevani.⁸²

Spodbujanje podjetniškega razvoja in inovativnosti

V preteklem letu so se odvijale številne dejavnosti, ki so spodbujale razvoj inovativnosti ter prehod iz izobraževalnih ustanov v gospodarstvo. S predstavitvami podjetništva in dvigovanja podjetniške kulture je bil v sezoni 2006/07 na televiziji predvajan prvi del predstavitev in izobraževalnih oddaj o podjetništvu. Podprtih je bilo sedem subjektov inovativnega okolja v

⁷⁹ Vsi podatki o registraciji podjetja (ob združitvi poslovnega in sodnega registra) bodo javni in brezplačno dostopni vsem uporabnikom na spletnem portalu.

⁸⁰ Vseh 32 točk VEM je usposobljenih za izvajanje tovrstnih storitev, usklajuje jih Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije, in se pripravljajo za registracije drugih družb na enem mestu v letu 2008.

⁸¹ »Think small first.«

⁸² Med 120 zahtevami je bilo v zadnjem letu uresničenih, delno uresničenih ali so v postopku uresničevanja 56 zahtev.

vrednosti 2 mio EUR za zagotavljanje ugodnejših pogojev za nastajanje in delovanje podjetij v zgodnjih fazah razvoja ter pet univerzitetnih podjetniških inkubatorjev v skupni vrednosti 1,77 mio EUR za povečanje pretoka znanja med izobraževalnimi in raziskovalnimi ustanovami in gospodarstvom ter spodbujanja nastajanja novih, tehnološko zahtevnih izdelkov in storitev.

V letu 2007 bo s sredstvi Evropskega socialnega sklada v vrednosti 3 mio EUR spodbujana mobilnost visokokvalificiranega kadra iz ustanov znanja v gospodarstvo ter prehod iz velikih podjetij v mala in srednja podjetja. Slovenskim podjetjem bo tako omogočeno, da si zagotovijo ustrezne vrhunške strokovnjake iz Slovenije in tujine. Po Resoluciji o nacionalnih projektih 2007–2023 je predviden razvoj devetih gospodarskih središč z usmeritvijo v podporno infrastrukturo in koncentracijo za gospodarski preboj posameznih področij in Slovenije kot celote.

Izobraževanje za podjetništvo

V letu 2006 se je nadaljevalo izvajanje programa uvajanja podjetništva v redni šolski sistem. Trenutno se pripravljajo konkretni akcijski načrti za posamezno raven izobraževanja. Na univerzi se študenti povezujejo v mednarodne podjetniške mreže, na srednjih šolah pa so podjetniški tabori za ciljno skupino dijakov in srednješolcev zaradi dviga podjetniškega razumevanja in kulture. Načrtujejo se delavnice za uveljavljanje poklicnega izobraževanja v deficitarne in obetavne poklice.

V letu 2007 je bilo organiziranih veliko podjetniških delavnic za spodbujanje podjetništva in delujoča podjetja. Razvijajo se tudi vzorci za nadaljnjo pomoč posebnim ciljnim skupinam (mladim podjetnikom do 35 let).

Dostop do finančnih virov za mala in srednja podjetja

Slovenski podjetniški sklad je v letu 2005 objavil pet javnih razpisov za pridobitev finančne pomoči za mala in srednja podjetja. Z ugodnimi finančnimi sredstvi je v letu 2005 podprl 246 malih in srednjih podjetij v skupni vrednosti 29,29 mio EUR. Od tega je odobril 80 posrednih posojil s subvencijami, šest neposrednih posojil za nova podjetja in 26 mikroposojil za mala podjetja. Pri 57 projektih je sodeloval kot porok za naložbena posojila s subvencijami, 77 projektov pa je sofinanciral z neposrednimi subvencijami.

Slovenski podjetniški sklad je v letu 2006 izpopolnil finančne mehanizme za pomoč malim in srednjim podjetjem in se pripravlja za vzpostavitev Javne družbe tveganega kapitala. Zaradi izboljšanja dostopa do začetnega kapitala je v letu 2006 nadaljeval odobravanje posojil podjetnikom začetnikom, uvedel pa je tudi odobravanje subvencij za zagon novih inovativnih podjetij, ki so vključena v univerzitetne in podjetniške inkubatorje in tehnološke parke. Novo podjetje prejme za zagon 25.000 EUR subvencije, subvencija pa se jim odobri še naslednji dve leti, če podjetje vlaga v raziskave in razvoj. V letu 2006 je z ugodnimi finančnimi sredstvi v skupni višini 34,19 mio EUR podprl skupno 296 malih in srednjih podjetij. Pri 71 projektih je sodeloval kot porok za zavarovanje investicijskih bančnih kreditov, pri preostalih projektih pa je nastopal kot neposredni posojilodajalec in so bili sofinancirani z neposrednimi subvencijami. Banke so prilagodile postopke kreditiranja potrebam malih in srednjih podjetij in za posojila, zavarovana z jamstvom sklada, posojilojemalcem ponudile tudi nižjo obrestno mero.

Tudi v letu 2007 je do konca septembra že razpisal skupno 68,87 mio EUR ugodnih finančnih sredstev za investicijska vlaganja malih in srednjih podjetij. Z jamstvi za zavarovanje investicijskih bančnih posojil in jamstvi za lizing za nakup nove tehnološke opreme v malih in srednjih podjetjih želi še naprej spodbujati banke in lizing, da v večjem obsegu podpirajo razvojne naložbe malih in srednjih podjetij. Njihov začetni kapital tudi v letu 2007 zagotavlja

z neposrednimi posojili za začetnike in subvencijami za zagon inovativnih podjetij v inkubatorjih in tehnoloških parkih. Sklad želi s subvencijami za tehnološke in turistične naložbe v mala in srednja podjetja nadaljevati spodbujanje naložb za povečevanje dodane vrednosti na zaposlenega. Prav tako se želi sklad bolj povezovati in sodelovati z regijskimi (garancijskimi) shemami za pospeševanje vlaganj v mala in srednja podjetja, zato bo nadaljeval tudi poskusne projekte pojamstev za regionalne garancijske sheme.

Vlada RS je v letu 2007 sprejela Zakon o družbah tveganega kapitala in posamezne davčne olajšave v davčni zakonodaji za naložbe tveganega kapitala prek družb tveganega kapitala⁸³ v rastoča mala in srednja podjetja. Namen zakona je tudi statusno pravno opredeliti družbe tveganega kapitala tako, da bodo lahko omogočale zbiranje in razdelitev sredstev v obliki tveganega kapitala v gospodarske družbe. Družba tveganega kapitala mora po prvem letu delovanja najmanj 50 % sredstev nameniti za naložbe tveganega kapitala v mala in srednja podjetja, nadaljnjih 30 % pa za naložbe zasebnega lastniškega kapitala oziroma za posojila družbam, v katerih je udeležena s tveganim kapitalom.

V letu 2008 bodo tako uveljavljene statusne in davčne rešitve za spodbujanje lastniškega financiranja podjetij v Sloveniji, kar naj bi prineslo povečanje ponudbe in povpraševanja po tveganem kapitalu. Hkrati z zakonodajnimi rešitvami bo ustanovljena tudi javna družba tveganega kapitala, ki bo delovala po načelu javno-zasebnega partnerstva in spodbujala zasebne družbe tveganega kapitala, da bodo vstopali v mlada rastoča in inovativna podjetja.

V juniju 2007 je začel delovati portal javnih naročil Ministrstva za finance, ki podjetjem poleg zmanjšanja administrativnih ovir ter posodobitve poslovanja pri javnem naročanju omogoča tudi dostopnost vseh informacij na enem mestu, zmanjšanje stroškov ter skrajšanje rokov za oddajo ponudb. Vse objave na portalu so brezplačne in predvsem malim in srednjim podjetjem olajšajo dostop do informacij o javnih naročilih.

RAZISKAVE, RAZVOJ IN INOVACIJE

Povečanje javnih sredstev za raziskave in razvoj za približno 0,1 % BDP letno

V letih 2002 in 2003, ko se je Slovenija odločala za cilj 3 % BDP za raziskave in razvoj do leta 2010, so bili njeni uradni podatki o doseženih deležih bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v BDP precej višji od teh, ki jih imamo na voljo od objave zadnjih uradnih statističnih podatkov v letu 2006. Prvi razlog za tako neskladje je revizija podatkov o BDP v letih 2003–2005⁸⁴. Drugi razlog je razlika med prvimi statističnimi ocenami za leti 2003 in 2004 ter končnimi podatki statistične raziskave o raziskovalno-razvojni dejavnosti⁸⁵. Po najnovejših uradnih podatkih se je delež bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v BDP v letih 2003 in 2004 v primerjavi s prejšnjimi leti celo zmanjšal, in sicer na 1,32 % (2003) oziroma 1,45 % (2004).

Tabela 6: Bruto domači izdatki za raziskave in razvoj kot % v BDP

BIRR kot % v BDP	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	1,33	1,31	1,37	1,41	1,43	1,55	1,52	1,32	1,45	1,49

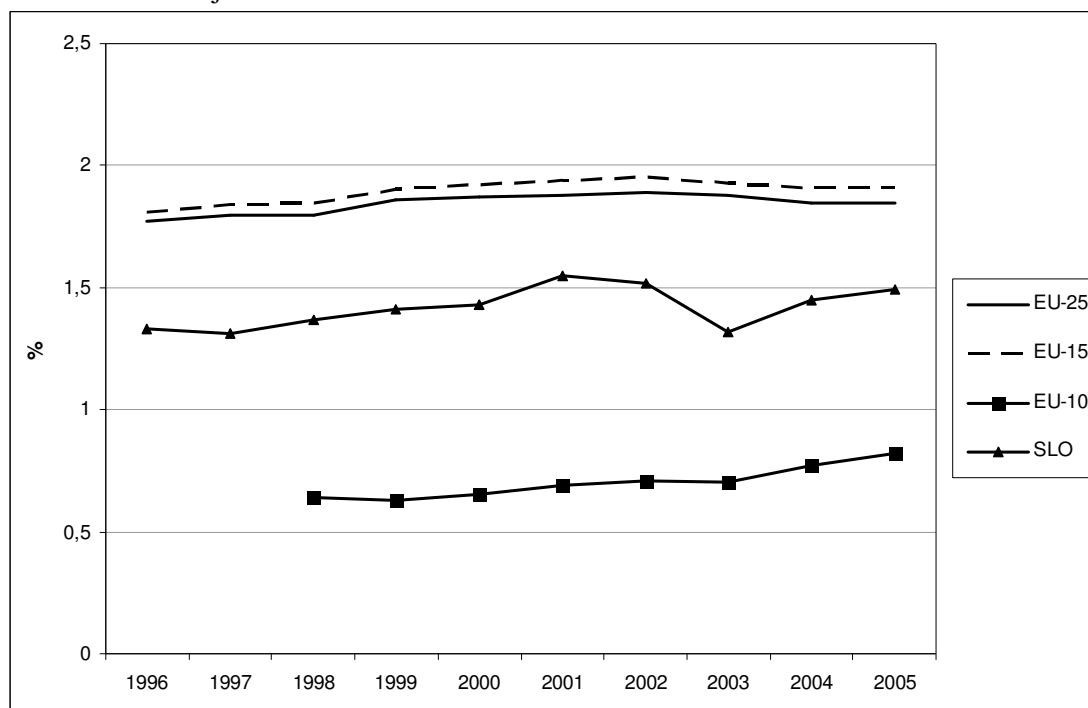
Vir: Eurostat, SURS, september 2007.

⁸³ Družbe tveganega kapitala s sedežem v Sloveniji.

⁸⁴ Bili so trije krogi revizije BDP oktobra 2003, aprila 2004 in septembra 2005 zaradi uskladitve z metodologijo, ki jo uporablja EU. Zaradi zajemanja novih prvin v podatke o BDP so se njegove vrednosti povečale, deleži izdatkov za raziskave in razvoj pa temu primerno zmanjšali.

⁸⁵ Do nedavnega smo imeli v Sloveniji za leti 2003 in 2004 na voljo le ocene Statističnega urada, ki so skladno z dogovorom na Eurostatu temeljile na ekstrapolaciji povprečne letne stopnje realne rasti bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v predhodnem triletnem obdobju, ki pa se obnese le pri stabilnem gibanju parametrov, ne pa tudi kadar se spremeni njihova dinamika, kot se je zgodilo v Sloveniji.

Slika 1: Bruto domači izdatki za raziskave in razvoj kot % BDP za Slovenijo, EU-25, EU-15 in EU-10 v obdobju 1996–2005

Vir: Eurostat, zbirka podatkov New Cronos, SURS, september 2007.

Javna sredstva⁸⁶ za financiranje raziskav in razvoja v državi so leta 2005 po zadnjih statističnih podatkih znašala 0,52 % BDP. Poleg vlaganj v raziskave in razvoj iz državnega proračuna je javna sredstva za raziskave in razvoj mogoče povečati tudi s financiranjem raziskav in razvoja iz strukturnih skladov EU, sredstvi iz okvirnih programov EU za raziskave in sredstvi lokalnih skupnosti oziroma regijskih razvojnih agencij. Za sredstva iz strukturnih skladov na področju raziskav in razvoja načrtujemo v naslednji finančni perspektivi postopno povečevanje, tako da bi do leta 2009 dosegla zneske v višini 0,20 % BDP.

Predvideni znesek javnih sredstev za raziskave in razvoj v BDP (namenskih sredstev v državnem proračunu in sredstev EU) se do leta 2009 postopno povečuje. V deležih od leta 2006 naprej je všteto približno 0,1 % sredstev EU. Pri tem je pomembna tudi olajšava za raziskave in razvoj pri davku od dohodka pravnih oseb, ki pomeni posredno proračunsko financiranje zasebnih izdatkov za raziskave in razvoj. Ker je bila širša olajšava uvedena z letom 2006, bodo podatki o njenih učinkih na voljo v letu 2008. Sredstva za raziskave in razvoj so razporejena po različnih resorjih, zato je za njihovo učinkovito uporabo potrebno dobro usklajevanje.

Postopno spreminjanje strukture javnih vlaganj v raziskave in razvoj

Izhodiščno stanje pri razporeditvi proračunskih sredstev za raziskave in razvoj med znanost in tehnologijo ni bilo ugodno, saj so bili deleži tehnologije odločno premajhni in so v letih 2004 oziroma 2005 znašali 9 oziroma 12 %. Leto 2006 kaže povečanje na 20 %, kar pomeni, da se struktura financiranja spreminja v zažrtani smeri.

Pri povečevanju deleža uporabnih in razvojnih raziskav (zlasti na prednostnih področjih raziskav in tehnološkega razvoja) v javnih sredstvih je Javna agencija za raziskovalno dejavnost, ki deluje na področju znanstvenih raziskav, precej omejena z že sprejetimi

⁸⁶ Lahko govorimo tudi o proračunskih sredstvih, vendar o proračunskih sredstvih v širšem pomenu besede, ki zajemajo poleg državnega proračuna tudi proračune občin regij in EU.

pogodbenimi obveznostmi, ki izhajajo iz razpisov v preteklih letih. Velik del proračuna agencije⁸⁷ je do leta 2008 fiksno zamejen v petletnih pogodbah za raziskovalne programe. Pri izbiri raziskovalnih programov je bilo upoštevano merilo znanstvene odličnosti, v prihodnje pa bo poudarjena tudi družbenoekonomska pomembnost v skladu z Nacionalnim raziskovalnim in razvojnim programom. Medtem ko je bilo prej sodelovanje v raziskovalnih programih mogoče le za javne raziskovalne inštitute državnega pomena, je v novem petletnem obdobju financiranja 2004–2008 z uvedbo koncesije omogočeno tudi sodelovanje drugih javnih zavodov in gospodarskih družb. Cilj programa je zmanjšanje deleža raziskovalnih programov in povečanje projektnega financiranja (ciljno razmerje 40 : 60), kar se bo lahko upoštevalo šele v novem krogu financiranja teh programov v začetku leta 2008.

Pri projektnem financiranju je mogoče nove razpise hitreje naravnati po usmeritvah iz tega programa, saj se sredstva sproščajo vsako leto. V letu 2005 so bili pri financiranju Agencije za raziskovalno dejavnost kot novost uvedeni t. i. tematski projekti z razpisanimi temami, ki so usklajene s prednostnimi področji iz programa, ožje pa jih je opredelila skupina za prednostne naloge, sestavljena iz vodij razvoja uspešnih slovenskih podjetij. Zaradi malo prostih sredstev za raziskovalne projekte v letu 2005 so tematski projekti zajemali le 1 % vsega denarja Javne agencije za raziskovalno dejavnost za raziskave, a so pomenili novo kakovost, saj so bili s tem vsi na novo financirani temeljni projekti usmerjeni v raziskovalne teme, usklajene s poslovnim sektorjem. V letu 2006 sta bila izpeljana razpisa za ciljna raziskovalna programa Znanje za varnost in mir 2006–2010 (12,6 mio EUR do 2008) ter Konkurenčnost Slovenije 2006–2013 (10,9 mio EUR do 2008), v letu 2007 pa Znanje za varnost in mir 2006–2010 (6,9 mio EUR do 2009); ciljni razvojni programi združujejo znanstvene, obrambne ter gospodarske zmogljivosti Slovenije.

ZAPOSLOVANJE

Horizontalni cilji in ukrepi na področju zaposlovanja

Slovenija si je na podlagi lizbonske strategije postavila visoke cilje, do leta 2010 doseči višjo zaposlenost. Do leta 2008 pa bo treba uresničiti vmesne cilje:

1. *doseganje polne zaposlenosti*: (i) do leta 2008 zvišati stopnjo zaposlenosti na 67 %; (ii) do leta 2008 znižati anketno brezposelnost na 5,5 %; (iii) ohraniti stopnjo zaposlenosti žensk najmanj za 2 odstotni točki nad povprečjem EU-15 ter v dveh letih doseči povprečje EU-15 pri stopnji zaposlenosti moških; (iv) do leta 2008 zvišati stopnjo zaposlenosti starejših na 35 %; (v) do leta 2008 ustvariti razmere za prvo zaposlitev mladih s sedmo ali višjo stopnjo izobrazbe v šestih mesecih po koncu izobraževanja;
2. *izboljšanje kakovosti delovnih mest in produktivnosti dela*: (i) povečanje števila kakovostnih delovnih mest; (ii) izboljšanje prilagodljivosti podjetij z omogočanjem večje številčne prilagodljivosti ob zagotavljanju dovolj visoke ravni varnosti na trgu dela; (iii) odpravljanje neskladij med izobraževalnim sistemom in potrebami trga dela, (iv) spodbujanje vseživljenjskega učenja in izboljšanje možnosti dostopa do izobraževanja in usposabljanja, zlasti za nižje usposobljene in starejše delavce na področjih v prestrukturiranju; (v) spodbujanje zasebnih vlaganj v znanje in usposabljanje delavcev;
3. *krepitev socialne in teritorialne kohezije*: (i) zmanjševanje regionalnih razlik v zaposlenosti, brezposelnosti in produktivnosti; (ii) preprečevanje izključenosti s trga dela ter krepitev socialne vključenosti zlasti prikrajšanih oseb (npr. invalidi, narodnostne in druge skupine oseb).

Programi povečevanja zaposljivosti brezposelnih in zaposlenih so pomemben del ukrepov zviševanja zaposlenosti. Program Aktivne politike zaposlovanja (APZ) vsebuje štiri ukrepe s

⁸⁷ 37 % celotnega proračuna in 67 % vseh sredstev za raziskave v proračunu agencije do 2008.

posameznimi dejavnostmi, ki so osnovna področja za natančnejše programe poseganja na trg dela⁸⁸.

Tabela 7: Uresničevanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za leto 2006

Ukrep	Število novo vključenih				Porabljena sredstva glede na predvidena sredstva v %
	Plan	Realizacija skupaj	Realizacija ESS	Realizacija skupaj v %	
Ukrep 1: Poklicna orientacija in pomoč pri zaposlitvi	861.500	1.221.708	/	141,81	80%
Ukrep 2: Usposabljanje in izobraževanje	48.700	47.027	23.320	96,56	60%
Ukrep 3: Spodbude za zaposlovanje	6.600	6.601	2.489	100,02	92%
Ukrep 4: Neposredno ustvarjanje delovnih mest	5.500	5.011	285	91,11	85%
SKUPAJ	922.800*	1.280.347**	26.094	138,75	/

Vir: Zavod za zaposlovanje RS, preračun Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, september 2007.

Opomba:

* Peti poskusni program je predvidel 500 vključitev (nerealizirano).

** V tem številu so zajete vse obravnave ter dejavnosti skupaj s telefonskimi klici brezposelnih oseb na Zavodu RS za zaposlovanje.

V letu 2005 ter 2006 so se izvajali tudi projekti netržnih zaposlitvenih programov, doseženo je bilo, da se je zaposlilo skupaj 77 oseb, od tega 21 v letu 2005, v letu 2006 pa 56 oseb, skupaj 77 oseb oziroma uresničenih je bilo 73 % načrtovanih zaposlitev (načrt 105 oseb).

Program aktivne politike zaposlovanja je v letu 2007 pripravljen za daljše obdobje – zajema ukrepe za obdobje 2007–2013 in izvedbeni načrt za leti 2007 in 2008. V letih 2007 in 2008 se predvideva v te programe vključiti 243.085 novo vključenih oseb ter predvidoma 46.726 izključiti, in sicer: (i) ukrep svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve predvideva 143.811 novo vključenih oseb; (ii) ukrep usposabljanje in izobraževanje predvideva 73.004 novo vključenih oseb (ocena izhodov v zaposlitev 21.901 oseb); (iii) ukrep spodbujanja zaposlovanja in samozaposlovanja 19.046 novo vključenih oseb in ravno toliko zaposlitev ter (iv) programi za povečanje socialne vključenosti (predvidevajo 7224 novo vključenih oseb ter predvideno 5779 zaposlitev (obdobje 2007–2008)).⁸⁹

Vključevanje mladih na trg dela

V Programu ukrepov aktivne politike zaposlovanja za leto 2006 so bili mladi opredeljeni kot težje zaposljive osebe in kot taki prednostna skupina za vključevanje v ukrepe aktivne politike zaposlovanja zaradi odprave strukturnih problemov na trgu dela. Aktivnosti za mlade so bile v letu 2006 sofinancirane iz sredstev splošnega proračuna in Evropskega socialnega sklada.

V usposabljanje in izobraževanje v okviru aktivne politike zaposlovanja strukturnih skladov, kamor se prednostno vključujejo mladi, je bilo v letu 2006 vključenih 45.823 oseb, v letih 2007–2008 pa naj bi se vključilo 73.004 oseb. V obdobju od januarja do aprila 2007 je bilo na

⁸⁸ (i) svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve, (ii) usposabljanje in izobraževanje, (iii) spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja ter (iv) programi za povečevanje socialne vključenosti, dodatno poskusni program.

⁸⁹ Glede na načrtovane podatke iz izvedbenega načrta za leti 2007–2008 Programa ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007–2013, ki ga je Vlada RS sprejela novembra 2006.

novo vključenih 3699 oseb. Potekale so tudi različne poddejavnosti, ki so vključevale formalna izobraževanja, tečaje predavanja, seminarje in druge programe usposabljanja za pridobivanje dodatnih ali poglobljanje pridobljenih znanj in spretnosti. Te so: (i) projektno učenje za mlade, spodbuda mladim, da se vrnejo v izobraževanje ali se zaposlijo, dvig splošne izobraženosti, (ii) institucionalno izobraževanje, da pomanjkanje spretnosti in znanja ne bo več morebitna ovira za zaposlitev in poklicni razvoj posameznika. V letu 2006 je bilo med novo vključenimi 3121 iskalcev prve zaposlitve ali 94,9 vseh; (iii) usposabljanje na delovnem mestu in združeni programi zaposlovanja, sofinancirano iz splošnega proračuna in s sredstvi Evropskega socialnega sklada. V letu 2006 je bilo na novo vključenih 5500 iskalcev prve zaposlitve ali 93 % vseh, mladih do 25 let pa 1101 ali 30 % vseh, (iv) formalno izobraževanje.

Zavod RS za zaposlovanje si je za leto 2007 postavil cilj zmanjšanje števila mladih brezposelnih oseb brez izobrazbe za 1000 oseb (na okrog 4200 oseb) ter števila mladih iskalcev prve zaposlitve s VII. stopnjo izobrazbe za 300 oseb (na 1500 oseb). Struktura brezposelnih mladih, starih do 26 let in iskalcev prve zaposlitve se je v letu 2006 spremenila. Znižala sta se delež iskalcev prve zaposlitve s 25,0 % v letu 2005 na 22,0 % v letu 2006 in delež brezposelnih, starih do 26 let, s 24,6 % v letu 2005 na 19,4 % v letu 2006.⁹⁰

Zmanjšanje deleža mladih brez izobrazbe je predvsem posledica uspešnega spodbujanja in svetovanja za izobraževanje, ki se je končalo z vključitvijo v Program 10.000 v tem obdobju (vseh vključenih brezposelnih oseb v šolskem letu 2006/07 je 3403). V prvem trimesečju je bilo v individualno poklicno svetovanje vključenih 4208 brezposelnih oseb, polovica je mlajša od 25 let. Za zmanjšanje izobrazbenega primanjkljaja so bili izpeljani tudi posebni ukrepi na šolah, katerih cilj je večja individualizacija in pomoč posameznikom pri učenju in doseganju novega znanja (individualni načrti izobraževanja, uvedba zbirnih map, razvoj ključnih usposobljenosti in nadomeščanje primanjkljaja pri dijakih s šibkim predznanjem.

V letu 2007 se s sredstvi Evropskega strukturnega sklada sofinancira spodbujanje mladih, ki prvič vstopajo na trg delovne sile. Predvideva se vključitev približno 500 brezposelnih oseb.

Da bi se zmanjšal delež mladih brezposelnih oseb, Zavod RS za zaposlovanje v letu 2007 izvaja te dejavnosti: (i) mlade brezposelne osebe bodo v šestih mesecih po prijavi na zavodu vključili v program aktivne politike zaposlovanja: usposabljanje, preusposabljanje, delovno prakso, zaposlitev ali druge ukrepe aktivne politike zaposlovanja, po potrebi s stalno pomočjo pri iskanju zaposlitve; (ii) spodbujanje mladih brez strokovne izobrazbe za izobraževanje predvsem za poklice, ki na trgu dela primanjkujejo. To bo omogočalo sodelovanje s službo za poklicno orientacijo na zavodu, ki bo zagotovila okoli 15.500 obravnav za ustreznejše načrtovanje zaposlitvenih ciljev ter večjo aktivnost pri iskanju rešitev problemov, ki brezposelne ovirajo pri zaposlovanju. Organizirane bodo tudi skupinske oblike spodbujanja in obveščanja v sodelovanju s socialnimi partnerji, posebej z delodajalci; (iii) za mlade visokošolsko izobražene bodo nadalje razvijali nove skupinske oblike dela in se pri tem povezovali tudi z nosilci kariernega svetovanja na visokošolskih organizacijah.

V okviru neposrednega ustvarjanja novih delovnih mest so potekali lokalni zaposlitveni programi – javna dela, ki so namenjeni povečanju delovne in socialne vključenosti ciljnih skupin brezposelnih oseb. V letu 2006 je bilo v to vključenih 1020 mladih, in sicer 21 mladih, starih do 18 let, in 999 mladih, starih do 26 let.

Zaradi naraščajočega neskladja med ponudbo in povpraševanjem po nekaterih poklicih mladih oseb in posledične brezposelnosti je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v sodelovanju z Ministrstvom za visoko šolstvo v letu 2006 začelo predstavitve študijev, pri katerih so možnosti za zaposlitev po dokončanju študija večje.

⁹⁰ V obeh primerih gre za delež med vsemi registriranimi brezposelnimi osebami.

Zavod RS za zaposlovanje je v letu 2006 v okviru poskusnih programov uvedel svetovalnico za uspešen nastop na trgu dela, katere cilj je aktiviranje osebnih zmožnosti za ustrezen odziv na trg dela in aktivno iskanje zaposlitve. Z razvijanjem odnosa vključene osebe do trga dela pripomore k zaposlitveni socializaciji mladih brezposelnih oseb. V letu 2006 je bilo vanjo vključenih 200 oseb, od tega 100 iskalcev prve zaposlitve, takoj po prijavi v evidenco brezposelnih oseb. Vključitev brezposelnih oseb v zaposlitev je bila takoj po končani delavnici 20 %.

Slovenija je v letu 2006 za izvajanje nekaterih posebnih ukrepov ustanovila Sklad za razvoj kadrov in štipendiranje, ki je pomembnejši med projekti iz resolucije o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023. Sklad je javni finančni sklad, ustanovljen zaradi dodeljevanja sredstev za vlaganje v človeške vire za večjo zaposljivost, konkurenčnost, prenos znanja in povezovanje izobraževalnega sistema s potrebami trga dela. Sklad bo: (i) sofinanciral štipendije in štipendijske sheme, (ii) dajal posojila za izobraževanje (iii) in omogočal druge načine, potrjene v vsakoletnem delovnem načrtu sklada. Za sklad je do leta 2023 predvidenih 694 mio EUR (139 mio EUR iz Evropskega socialnega sklada). Po prvotnih ocenah bi bilo letno vključenih več kot 13.000 oseb (v 17 letih čez 200.000 oseb).

Aktivno staranje in zaposlovanje starejših

V okviru prednostnega ukrepa razvoja integriranih programov za zaposlovanje starejših poteka spodbujanje novega zaposlovanja starejših, poddejavnost aktivne politike zaposlovanja za leto 2006, ki jo sofinancira Evropski socialni sklad. Druga dejavnost je povračilo prispevkov delodajalcem, ki zaposlijo brezposelno osebo, ki je starejša od 55 let in je več kot 12 mesecev prijavljena na Zavodu RS za zaposlovanje, ali brezposelno osebo, prijavljeno na Zavodu RS za zaposlovanje, ki je starejša od 55 let in ima suficitarni poklic. Cilj ukrepa je povečati stopnjo zaposlenosti starejših oseb, drugi cilj je povečati zaposljivost oseb iz ciljne skupine.

Novo zaposlovanje starejših se je začelo spodbujati v drugi polovici leta 2005. V obdobju od leta 2005 do konca leta 2006 je bilo skupaj vključenih 353 oseb. To se je že ponovilo tudi v letu 2007, predvidenih je 240 vključitev (iz Enotnega programskega dokumenta 2004–2006). V sofinanciranje stroškov za spodbujanje podjetništva je bilo v obdobju leta 2005 do konca leta 2006 skupno vključenih 3416 oseb. S sredstvi Evropskega socialnega sklada za leto 2007 je predvidenih 760 vključitev.

Starejše osebe so vključene tudi v lokalne zaposlitvene programe – javna dela. Ena ciljnih skupin programa javnih del v letu 2006 so bile namreč tudi osebe, starejše od 50 let. V programe javnih del je bilo v letu 2006 vključenih 1339 brezposelnih oseb, starejših od 50 let, oziroma 28,4 % vseh vključenih oseb v javna dela v letu 2006 (vsi vključeni 4726).

Starejše brezposelne osebe se vključujejo kot težje zaposljive prednostno tudi v druge ukrepe aktivne politike zaposlovanja, kot so na primer programi javnih del in dejavnosti, ki jih sofinancira Evropski socialni sklad, in sicer pomoč pri zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih žensk, in v projekte netržnih zaposlitvenih programov.

V okviru Operativnega programa razvoja človeških virov v novem programskem obdobju 2007–2013 se bodo izvedli posebni programi za odpravo diskriminacije na trgu dela in pri zaposlovanju ter ukrepi, namenjeni zaposlovanju starejšim osebam.

Strategija aktivnega staranja

Strategija aktivnega staranja je zaradi svojih značilnosti in spremenljivk razvoja živ dokument, ki se spreminja in dopolnjuje zaradi vključevanja ukrepov, povezanih z evropskimi sredstvi (Operativni program razvoja človeških virov), in je začrtana v časovnem obdobju

2007–2013. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve se je v letu 2006 lotilo priprave nacionalne strategije aktivnega staranja, ki je akcijski načrt aktivnega staranja na področju trga dela in zaposlovanj in dopolnilo k Strategiji varstva starejših do leta 2010, ki jo je vlada sprejela septembra 2006 kot krovno strategijo, ki omogoča ohranitev solidarnosti in medčloveškega sožitja med tretjo, srednjo in mlado generacijo ter kakovostno staranje in oskrbo naglo rastočega deleža tretje generacije. Ciljno prebivalstvo strategije aktivnega staranja je opredeljena kot starostna skupina nad 45 let. Najpomembnejši cilj strategije aktivnega staranja je približevanje lizbonskemu cilju 50 % povprečne stopnje zaposlenosti starejših (55–64 let) do leta 2010. Strategija bo predvidoma dokončana do konca leta 2007. V letu 2006 je Zavod za zaposlovanje začel pripravljati študijo o zaposlovanju starejših, ki še traja. Namen študije je priprava strategije obveščanja širše javnosti in s tem spreminjanja predsodkov in stališč do starejših brezposelnih.

Dolgoročna vzdržnost pokojninskega sistema

Učinki reforme pokojninskega sistema, ki je bil uzakonjen leta 1999 in je začel učinkovati leta 2000, so dobri, saj bi bil sedanji in prihodnji proračunski položaj brez teh učinkov bistveno slabši. Za proračunsko vzdržnost ključne spremembe pokojninske reforme iz leta 1999, ki se v enem delu uveljavljajo postopno, zajemajo: (i) postopno poviševanje polne upokojitvene starosti (na 61 let ženske in 63 moški). Upokojitev pred to starostjo ima za posledico zmanjšanje pokojnine, upokojitev po tej starosti pa povišanje pokojnine. Starost, pri kateri kljub še nedoseženi polni upokojitveni starosti ne bo zmanjševanja pokojnin, se bo v prehodnem obdobju od leta 2000 do 2013 za ženske, ki bodo imele zadostno zavarovalno obdobje (ki se tudi povečuje s 35 na 38 let), postopno povečevala s 53 let leta 1999 na 58 let leta 2014 in se bo s tem izenačila z enakim pogojem, ki velja za moške. Drugih pogojev, pod katerimi bi se zavarovanci lahko upokojili pred polno upokojitveno starostjo, ni več. S tem je praktično izničena možnost predčasnega upokojevanja; (ii) postopno znižanje skupnega obsega odmernih stopenj kot posledica njihovega znižanja z 2,0 % na 1,5 % letno od 2000 naprej; (iii) postopno podaljšanje referenčnega obdobja za izračun pokojnine z 10 na 18 najboljših zaporednih let zavarovalne dobe; (iv) zmanjševanje vsakoletne valorizacije pokojnin za stare upokojence zaradi izenačevanja njihovih pokojninskih prejemkov z novimi upokojenci, ki imajo slabše upokojitvene pogoje.

Ugodni učinki ukrepov so se pokazali tudi v letu 2006, na primer z nadaljnjim povečevanjem števila upravičencev, ki so odložili uveljavitev starostne pokojnine (6 % vseh uveljavljenih starostnih pokojnin), nadaljevanjem zviševanja skupne povprečne starosti med reformo (dve leti in štiri mesece od 1999 do 2006), z relativno umirjenimi in uravnoteženimi gibanji števila prejemnikov pokojnin (1,2 % več kot v letu 2005) in zavarovancev (1,5 % več kot v letu 2005) in ohranjanjem razmerja med zavarovanci in prejemniki pokojnin na ravni leta 2004 (1,7 : 1). Delež pokojnin v BDP je v letu 2006 ostal na približno enaki ravni, kot je bil v letu 2005 (10,62 %).

Slovenija enako kot večina razvitih evropskih držav zaradi nujnosti spreminjanja oziroma prilagajanja pokojninskega sistema nastalim demografskim razmeram pripravlja ukrepe, s katerimi bi bilo mogoče ohraniti finančno vzdržnost pokojninskega sistema tudi v prihajajočih desetletjih. Strokovna delovna skupina je letos že pripravila delovni osnutek sprememb zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, vendar predlog še ni bil predstavljen socialnim partnerjem ali obravnavan na vladi oziroma v državnem zboru.

Predlog vsebuje predvsem ukrepe, ki bodo vplivali na večanje oziroma ohranjanje deleža aktivnih zavarovancev, podaljševanje aktivnega obdobja vsakega posameznika ter ohranjanje ustreznega razmerja med aktivnim in upokojenim prebivalstvom zaradi prilagoditve sistema starajočemu se prebivalstvu in drugim neugodnim demografskim gibanjem.

Predlog predvideva poenostavitev obstoječega sistema bonusov in malusov, ki bi aktivne zavarovance po izpolnitvi pogojev za upokožitev še bolj kot do zdaj spodbujal za ostajanje v zaposlitvi. Odločitev posameznikov za to naj bi se po predlogu spodbujala tudi z možnostjo za prožno ureditev delnega upokoževanja za najmanj dve in največ osem ur. Z dopolnitvami instituta prostovoljnega vstopa v obvezno zavarovanje se želi doseči ukinitve selektivnosti pri dostopu do te oblike zavarovanja, ki je bilo sprva namenjeno predvsem socialno najšibkejšim osebam. Predlagana sprostitev pogojev za prostovoljno vključitev v obvezno zavarovanje naj bi omogočila zavarovanje in pridobivanje pravic iz sistema pokojninskega zavarovanja tudi za osebe, ki opravljajo priložnostna začasna ali občasna dela, pa po sedanjem sistemu nimajo možnosti za vključitev v pokojninsko zavarovanje. V smislu večje prožnosti zaposlovanja starejših delavcev se predlagajo olajšave v obliki delne oprostitve plačila prispevkov delodajalcem, ki bi zaposlovali oziroma ohranjali zaposlitev starejšim delavcem.

Aktivni in zaščitni ukrepi za nezaposlene in neaktivne ter ustvarjanje novih delovnih mest

Težje zaposljive osebe v okviru ukrepov aktivne politike zaposlovanja sodelujejo pri splošnem svetovanju in obveščanju, poklicnem usmerjanju in pomoči pri iskanju zaposlitve posameznika. V okviru ukrepa neposrednega ustvarjanja novih delovnih mest se opravljajo tudi javna dela, namenjena socialni in delovni vključenosti najtežje zaposljivih oseb. V letu 2006 je bilo v programe javnih del vključenih 4726 oseb, ki jim je na trgu dela najtežje zagotoviti redno zaposlitev. Težje zaposljive osebe so prednostna ciljna skupina, namenjene so jim vse dejavnosti, tudi subvencije in javna dela.

Vlaganje v usposabljanje nižje usposobljenih delavcev je dodatni cilj zavoda, in sicer je cilj za leto 2007 znižati število brezposelnih oseb brez strokovne izobrazbe za 4000 oseb (na okrog 26.800 oseb). V maju 2007 je bilo v evidenci Zavoda 27.669 oseb brez poklicne oziroma strokovne izobrazbe.

Za prilagajanje delovne sile aktualnim potrebam na trgu dela so dejavnosti usmerjene v usposabljanje in izobraževanje brezposelnih in zaposlenih, pri čemer se posebej spodbuja vključevanje v programe izobraževanja oziroma usposabljanja za deficitarne poklice. V letu 2006 so brezposelne osebe sodelovale pri formalnem izobraževanju, ki sledi ciljem povečanja zaposljivosti brezposelnih oseb, dviga izobrazbene in kvalifikacijske ravni ter zmanjšanja poklicnega strukturnega neskladja na trgu dela in zajema javnoveljavne izobraževalne programe. To je bilo prednostno namenjeno brezposelnim osebam brez poklicne oziroma strokovne izobrazbe ter brezposelnim osebam s poklicno in strokovno izobrazbo, ki na tem področju ne morejo dobiti zaposlitve in so pri Zavodu RS za zaposlovanje prijavljene več kot šest mesecev. V letu 2006 je bilo na novo vključenih 1347 oseb (šolsko leto 2005/06)

Brezposelne osebe so se vključevale tudi v nacionalno poklicno kvalifikacijo, ki udeležencem zagotavlja pridobitev javne listine, ki izkazuje pridobljeno strokovno znanje in spretnosti (delovno poklicno oziroma strokovno usposobljenost), potrebne za opravljanje posameznega poklica ali posameznih sklopov nalog v okviru poklica na določeni ravni zahtevnosti. Gre za povečanje zaposljivosti brezposelnih oseb, dvig njihove kvalifikacijske ravni ter zmanjšanje strukturnega neskladja na trgu dela. Tudi v letu 2007 si je mogoče pridobiti nacionalno poklicno kvalifikacijo in se formalno izobraževati.

Posredovanje dela na trgu dela

Zelo pomembna podpora dejavnosti posredovanja zaposlitev in posodobitvi storitev zavoda so nove storitve, razvite v projektu Nove oblike posredovanja storitev zavoda. Na ta način je ZRSZ povečal obveščenost brezposelnih oseb o prostih delovnih mestih z neposrednim obveščanjem o ustreznih in primernih prostih delovnih mestih v skladu z zaposlitvenimi cilji in preverjanjem interesa za konkretno zaposlitev s pomočjo SMS v drugem polletju 2006 in v maju 2007 še po elektronski pošti, kar naj bi povečalo tudi kakovost posredovanja, končuje se

še razvoj nove spletne storitve, ki vsem zainteresiranim omogoča dostop do prostih delovnih mest z mobilno terminalno opremo (dlančniki, GSM), ki ima vgrajene ustrezne spletne brskalnike. V zadnji fazi sta tudi nova spletna programa za zbiranje življenjepisov iskalcev zaposlitve in potreb po delavcih, ki omogočata interaktivno povezavo. V tem okviru je razvita tudi spletna stran za objavljanje podatkov o prostih delovnih mestih za medije in agencije za zaposlovanje in druge uporabnike, poročanje izvajalcev ukrepov aktivne politike zaposlovanja zavodu in dajanje podatkov o prostih delovnih mestih za izmenjavo podatkov z javnimi zavodi za zaposlovanje v državah članicah EU.

V okviru dejavnosti posredovanja zaposlitev Zavod RS za zaposlovanje zagotavlja in izpopolnjuje preglednost informacij o prostih delovnih mestih z njihovim vključevanjem v širše storitve za pomoč pri iskanju dela, ki so na njegovi spletni strani. S tem in z zagotavljanjem podatkov o prostih delovnih mestih na spletnem portalu EURES⁹¹ prispeva k večji preglednosti trga dela in s tem k zniževanjučasne brezposelnosti. Dnevno zagotavlja objavo podatkov od 1000 do 1500 prostih delovnih mest, tedensko pošlje več kot 8000 elektronskih obvestil z informacijami o prostih delovnih mestih iskalcem zaposlitve, ki so naročniki te storitve, hkrati pa omogoča interaktivno povezovanje med delodajalci in iskalci zaposlitve, ki so vpisani v zbirko iskalcev.

S posodabljanjem je Zavod RS za zaposlovanje aprila 2005 začel zagotavljati dodatne elektronske storitve⁹² za brezposelne osebe, delodajalce ter izvajalce programov zaposlovanja. Posodobitev je zagotovila tudi druge elektronske storitve za učinkovitejšo posredovanje pri zaposlitvah (npr. uporaba SMS).

Zavod RS za zaposlovanje zagotavlja individualno in skupinsko obravnavo (obveščanje, svetovanje) brezposelnih zaradi čim hitreje neposredne vključitve v zaposlitev oziroma dvig zaposlitvenih možnosti s pomočjo programov zaposlovanja. Pomemben pripomoček, ki hkrati omogoča spremljanje aktivnosti brezposelne osebe, je zaposlitveni načrt⁹³. Zaradi izboljšanja sodelovanja z delodajalci in pomoči pri zadovoljevanju njihovih potreb je bilo v letu 2005 opravljenih 1376 obiskov pri delodajalcih, v letu 2006 pa 2459 obiskov. V letu 2006 je zavod v sodelovanju z delodajalskimi združenji in posameznimi delodajalci posebne dejavnosti usmeril k odpravljanju primanjkljaja voznikov, gradbenikov in kovinarjev (predstavitev poklicev v medijih, srečanja delodajalcev in brezposelnih, vključevanje brezposelnih v usposabljanje). V okviru sistema EURES je bilo 2006 iz drugih članic EU k slovenskim delodajalcem neposredno napotenih 722 delavcev, na prosta delovna mesta drugih članic pa so bili neposredno napoteni 804 iskalci zaposlitve. Hkrati so dali 19.084 podatkov in nasvetov v zvezi s prostim pretokom delavcev, od tega za delodajalce 4405. Za odpravo tekočih primanjkljajev na trgu dela pa zavod tudi izdaja delovna dovoljenja in vključuje brezposelne v ukrepe aktivne politike zaposlovanja.

V okviru usposabljanja ter spodbujanja svetovalcev za uspešno delo je zavod uvedel novosti pri obravnavi strank na podlagi prenovljene doktrine dela z brezposelnimi v okviru teh usposabljanj: (i) vsi sodelavci na območnih službah zavoda so bili na enodnevnem usposabljanju seznanjeni z vsebinskimi spremembami na podlagi prenovljene doktrine; (ii) svetovalci zaposlitve so se usposobili za izvajanje prenovljenega informacijsko-motivacijskega seminarja vseh novo prijavljenih v evidenci brezposelnih oseb in izvedbo

⁹¹ Mreža javnih zavodov za zaposlovanje EURES, ki zagotavlja storitve prostega pretoka delavcev in zagotavlja uresničevanje načela prednostnega zaposlovanja državljanov EU pred zaposlovanjem državljanov iz t. i. tretjih držav.

⁹² Za brezposelne osebe (naročanje potrdil iz evidenc zavoda), delodajalce (posredovanje potreb po delavcih, posredovanje zakonsko predpisanih podatkov o avtorskih delih, letni načrti zaposlovanja, razpisi kadrovskih štipendij), izvajalce programov zaposlovanja (izmenjava podatkov z izvajalci javnih del, izmenjava podatkov z vključenimi v program Izobraževanje in usposabljanje delavcev).

⁹³ Pripravo in sklenitev zaposlitvenega načrta zagotavlja zavod za več kot 90 % novoprijavljenih v dveh mesecih od dne prijave v evidenco brezposelnih, vsi novoprijavljeni pa so vključeni v posebne informacijske motivacijske seminarje.

skupinske oblike dela z brezposelnimi osebami za pripravo individualnega zaposlitvenega načrta, (iii) izvedeno je bilo usposabljanje za razvrščanje strank v nadaljnjo obravnavo ob prijavi ter (iv) izvedeno je bilo usposabljanje za vse sodelavce za uporabo pomoči te obravnave ter tudi za uporabo novih storitev (posredovanje, obveščanje s storitvami SMS in e-pošta). Težišče je bilo na uvajanju nove doktrine dela v prakso, in sicer priprava in izvedba usposabljanja izvajalcev in računalniške podpore zaradi hitrejše vključitve brezposelnih v aktivno iskanje zaposlitve in hitrejši prehod v zaposlitev ter zagotavljanje pomoči strankam glede na njihove potrebe. Na področju dela z delodajalci je bila glavna usmeritev kakovostnejše posredovanje kandidatov na prosta delovna mesta, pri čemer pomembno vlogo igra tudi uporaba nove storitve, obveščanje in preverjanje motivacije brezposelnih za konkretno zaposlitev s pomočjo SMS in razvoj obveščanja po e-pošti. V letu 2006 je bila uvedena prva faza obravnave strank po prenovljeni doktrini dela z brezposelnimi osebami in delodajalci.

Na trgu dela se tudi krepijo zasebne agencije za posredovanje zaposlitev, kar kaže na povečanje potreb po prožnejših oblikah zaposlovanja. Ena od dejavnosti agencij je zagotavljanje delavcev drugemu delodajalcu, ki jo agencije opravljajo tako, da delavce, ki so pri njej zaposleni, na podlagi posebne pogodbe⁹⁴ posredujejo drugemu delodajalcu zaradi opravljanja dela. Poleg opravljanja te dejavnosti se agencije ukvarjajo še s posredovanjem začasnih in občasnih del dijakom in študentom, pripravo zaposlitvenega načrta, izvajanjem ukrepov aktivne politike zaposlovanja in posredovanjem zaposlitve in dela. Veliko teh agencij se ukvarja s posredovanjem in zaposlovanjem delovne sile, saj se v zadnjih letih zaposlenost močno povečuje, vendar je obseg takega zaposlovanja še vedno majhen. Največ zaposlenih posredujejo v predelovalne dejavnosti oziroma proizvodnjo.

V letu 2007 je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sprejelo Odredbo o višini plačila agencijam za posredovanje zaposlitve brezposelni osebi, s katero je na novo določilo višino plačila za posredovanje zaposlitev brezposelni osebi. Agenciji, ki posreduje zaposlitev brezposelni osebi, ki je najmanj tri mesece vpisana v evidenci brezposelnih oseb, se zagotavlja plačilo za vsako posredovanje zaposlitve, če je brezposelna oseba sklenila pogodbo o zaposlitvi. Tudi novela Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti je prinesla na področju koncesij precej sprememb, saj organizacije oziroma delodajalci, ki bodo zagotavljali delavce drugemu delodajalcu, ne bodo potrebovali koncesijske pogodbe, ampak se bodo morali pred začetkom opravljanja te dejavnosti vpisati v Register agencij za zagotavljanje dela.

Prožnost, prilagodljivost in mobilnost na trgu dela

Ob spremembah delovnih razmerij se uresničuje varna prožnost, ki jo kot vzorec povzema evropska politika zaposlovanja. Za njeno uresničitev so bile nujne spremembe v delovnopравни zakonodaji. V noveli Zakona o delovnih razmerjih so učinkovitejše rešitve, ki spodbujajo notranjo prožnost zaposlenih, prožnost na trgu dela in ki bi uravnoteženo zagotavljale ustrezno varnost zaposlitve.

Glavni poudarki ukrepov so:

- *večja notranja mobilnost*; jasneje se ureja možnost zaposlitve delavca za delovno mesto ali vrsto dela. Na ta način se zagotavlja prožnejše delovno razmerje, saj se delo delavcev lahko prilagaja potrebam delovnega procesa;
- *širitev možnosti za zaposlovanje za določen čas*; predlaga se širitev možnosti zaposlovanja za določen čas, ko nihče od prijavljenih kandidatov ne izpolnjuje zahtevanih pogojev za opravljanje dela, če gre za nadomeščanje odsotnega

⁹⁴ Za tako oblikočasne zaposlitve se podjetja odločajo predvsem ob povečanem obsegu dela, sezonskih potrebah, ob povečani odsotnosti z dela idr., saj jim agencije zaradi obsežnih kadrovskih zbirk praviloma lahko hitro zagotovijo dodatne delavce in se s tem hitro odzivajo na tržne spremembe.

delavca, ter kadar se zaposlujejo vodilni delavci in kadar gre za opravljanje dela pri projektu;

- *uveljavitel sorazmernosti pravic pri zaposlitvah s krajšim delovnim časom*; jasneje se zagotavlja načelo sorazmernosti pravic zaposlenih s krajšim delovnim časom glede na dolžino delovnega časa, za katerega je delavec zaposlen pri posameznem delodajalcu. Izpostavljeni sta predvsem pravici do regresa za letni dopust in odpravnine ob upokojitvi;
- *odpoved pogodbe o zaposlitvi*; predlagane so spremembe, ki bodo zagotovile jasnejšo ureditev in ustrežnejše varstvo delavcev;
- *ponudba zaposlitve pri drugem delodajalcu*; poseben pomen ima dopolnitev, ki omogoča, da lahko zavod za zaposlovanje ali tudi delodajalec sam delavcu ob odpovedi pogodbe o zaposlitvi že med odpovednim rokom ponudi tudi sklenitev pogodbe o zaposlitvi z drugim delodajalcem, če je ponujena zaposlitev ustrežna in za nedoločen čas ter da se drugi delodajalec v pogodbi o zaposlitvi zaveže, da bo ob minimalnem odpovednem roku in pravici do odpravnine upošteval tudi delovno dobo delavca pri prejšnjem delodajalcu;
- *skrajšanje odpovednih rokov*; predlaga se poenotenje odpovednih rokov zaradi poslovnih razlogov in razlogov nesposobnosti na trajanje, ki je po veljavnem Zakonu o delovnih razmerjih predvideno za odpoved pogodbe o zaposlitvi zaradi nesposobnosti, kar posledično pomeni skrajšanje odpovednih rokov iz poslovnih razlogov;
- *zmanjšanje stroškov za odpravnine*; stroški delodajalcev v zvezi z odpuščanjem se zmanjšujejo s predlaganim skrajšanjem odpovednih rokov, v zvezi s stroški, ki bremenijo delodajalca na račun izplačanih odpravnin, presežnim delavcem pa je treba ponuditi še druge rešitve, ki v praksi lahko prispevajo k zmanjševanju bremena delodajalcev za izplačilo odpravnin. Te rešitve se nanašajo predvsem na zagotovitev možnosti za večjo notranjo mobilnost zaposlenih, spodbujanje delodajalcev za usposabljanje in preusposabljanje zaposlenih, možnost za prezaposlitve delavca, ki mu je odpovedana pogodba o zaposlitvi, pri drugem delodajalcu, širše možnosti za zaposlovanje za določen čas, prožnejše varstvo pred odpovedjo za starejše delavce;
- *usklajevanje družinskega in poklicnega življenja*; vzpostavljajo se dodatni ukrepi za lažje usklajevanje družinskega in poklicnega življenja za mogoče prilagajanje delovnega časa potrebam delavcev s starševskimi obveznostmi, če to dopuščajo potrebe delovnega oziroma proizvodnega procesa, z ureditvijo pravice delavcev s šoloobveznimi otroki, da izkoristijo vsaj en teden letnega dopusta med šolskimi počitnicami, in razširjenim in jasneje določenim posebnim varstvom pred odpovedjo za delavce s starševskimi obveznostmi;
- *plačilo za delo*; jasnejša ureditev pravice do nadomestila plače delavcu, udeležba delavca na dobičku naj bi bila urejena s posebnim zakonom, ureditev plačila pripravnikar naj bi veljala tudi, kadar se sklepa pogodba o zaposlitvi zaradi uvajanja na delo, usposabljanja ali preusposabljanja.

POLITIKA VARSTVA OKOLJA

Učinkovita raba in obnovljivi viri energije

Pripravljeni so posamezni programi za varovanje okolja in trajnostno rabo energije: Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture, Operativni program za energetska učinkovitost, Operativni program energetske izrabe lesne biomase.

Sestavni del Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture 2007–2013 je program Trajnostna energija, ki je eden velikih nacionalnih projektov Resolucije o nacionalnih razvojnih projektih 2007–2023. Program se osredotoča na tri glavna investicijska

področja: (i) energetska sanacija in trajnostno gradnjo stavb v javnem sektorju, (ii) povečanje učinkovitosti rabe električne energije na vseh področjih; (iii) sodobne distribuirane (lokalne) sisteme za energetska oskrbo s poudarkom na uporabi obnovljivih virov energije in soproizvodnji toplote in električne energije. V podporo tem področjem so predvideni demonstracijski in vzorčni projekti ter intenzivno ozaveščanje, obveščanje, usposabljanje in energetska svetovanje. Ocenjuje se, da bomo lahko s sredstvi, ki bodo na voljo za program Trajnostna energija, dosegli 40 % ciljev, ki na področju učinkovite rabe energije in obnovljivih virov izhajajo iz veljavnih planskih dokumentov in obveznosti iz direktiv. Program se bo v višini 159,88 mio EUR (85 %) sofinanciral iz Kohezijskega sklada, preostalih 28,2 mio EUR (15 %) pa bo zagotovljeno iz državnega proračuna.

Zaradi prenosa Direktive o energetske učinkovitosti stavb v pravni red RS je bil novembra 2006 sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah energetskega zakona. V zvezi s prenosom in izvajanjem je Slovenija sodelovala tudi pri projektu o skupni akciji prenosa direktive o energetske učinkovitosti, ki se izvaja pod pokroviteljstvom Evropske komisije v okviru programa Inteligentna energija – Evropa. V skladu z zahtevami Direktive 2006/32/EC o učinkovitosti rabe končne energije in energetske storitvah⁹⁵ je bil tudi pripravljen osnutek Operativnega programa za energetska učinkovitost 2006–2016, ki je predviden za sprejetje jeseni 2007. Pripravljen je tudi osnutek Operativnega programa energetske izrabe lesne biomase 2007–2013⁹⁶, ki ga trenutno medresorsko usklajujejo. Cilj tega programa je povečanje uporabe lesne biomase pri proizvodnji toplote in električne energije. Vsebuje tudi t. i. horizontalne programe, kamor spadajo izobraževanje, zagotavljanje kakovosti pri načrtovanju, izvedbi projektov in ustreznosti lesne biomase ter raziskave, tehnološki razvoj in razvoj podjetništva.

Pri obvladovanju negativnih vplivov energetike na okolje in ob upoštevanju vseh okoljskih strategij in predpisov so v nacionalnem energetske programu določeni ti cilji:

- izboljšanje učinkovitosti rabe energije: (i) do leta 2010 povečati učinkovitost rabe energije v industriji in storitvenem sektorju za 10 % glede na leto 2004; (ii) do leta 2010 povečati učinkovitost rabe energije v stavbah za 10 % glede na leto 2004; (iii) do leta 2010 povečati učinkovitost rabe energije v javnem sektorju za 15 % glede na leto 2004; (iv) do leta 2010 povečati učinkovitost rabe energije v prometu za 10 % glede na leto 2004; (v) podvojiti delež električne energije iz soproizvodnje z 800 GWh v letu 2000 na 1600 GWh v letu 2010;
- dvig deleža obnovljivih virov energije v primarni energetske bilanci z 8,8 % v letu 2001 na 12 % do leta 2010: (i) povečanje deleža obnovljivih virov energije pri oskrbi s toploto z 22 % v letu 2002 na 25 % do leta 2010; (ii) dvig deleža električne energije iz obnovljivih virov energije z 32 % v letu 2002 na 33,6 % do leta 2010; (iii) zagotovitev do 2 % deleža biogoriva za prevoz do konca leta 2005.

Slovenija je na spomladanskem Evropskem svetu 2007 tudi potrdila cilj doseči 20-odstotni delež obnovljivih virov energije v skupni porabi energije v EU do leta 2020 ter 10-odstotni minimalni cilj za delež biogoriva v celotni porabi bencina in dizla za prevoz v EU do leta 2020.

⁹⁵ V skladu z direktivo mora vsaka država članica EU v obdobju od leta 2008 do 2018 doseči skupni prihranek končne energije v višini 9 %. Pri tem mora izkazati nadpovprečne dosežke v javnem sektorju, ki naj bi bil drugim za zgled.

⁹⁶ Ocenjena vrednost naložb v okviru Operativnega programa energetske izrabe lesne biomase znaša 201 mio EUR, od tega bo treba 67 mio EUR nepovratnih sredstev zagotoviti iz državnega proračuna. Program naj bi vlada sprejela jeseni 2007.

Zmanjševanja emisij toplogrednih plinov ter ohranjanje in izboljševanje kakovosti zunanje zraka

Vlada RS je v decembru 2006 sprejela Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov do leta 2012. Glede na glavne vire toplogrednih plinov v Sloveniji so s programom določeni ukrepi za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov po posameznih področjih:

- proizvodnja električne energije in toplote; (i) tehnološka prenova termoelektrarn, (ii) povečanje obsega sproizvodnje toplote in električne energije v sistemih daljinskega ogrevanja s tehnološko posodobitvijo in zamenjavo goriva; (iii) povečanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov z obnovo in gradnjo hidroelektrarn, izrabo biomase in vetrne energije; (iv) trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov z nižjo količino podeljenih pravic od načrtov energetskih podjetij;
- industrija in gradbeništvo: (i) znižanje energetske intenzivnosti v industriji z raznovrstnimi tržnimi načini (trošarine, okoljska dajatev za onesnaževanje zraka s CO₂, finančne spodbude in ugodna posojila za naložbe, prostovoljni programi GreenLight, MotorChallenge, certifikati EMAS in ISO 14001, uvajanje energetskega menedžmenta) in predpisi (prilagoditev najboljšim razpoložljivim načinom); (ii) spodbujanje sproizvodnje električne energije in toplote z zagotovljenimi fiksnimi odkupnimi cenami električne energije; (iii) povečanje deleža obnovljivih virov energije in zamenjava goriva s finančnimi spodbudami, ugodnim kreditiranjem, trgovanjem s pravicami do emisije toplogrednih plinov; (iv) trgovanjem s pravicami do emisije toplogrednih plinov;
- široka raba energije: (i) izboljšanje energetske lastnosti stavb in delovanja hladilnih in ogrevalnih sistemov s subvencioniranjem naložb (Sektor za aktivnosti učinkovite rabe in obnovljivih virov energije, Ministrstvo za okolje in prostor) ter ugodnim kreditiranjem (Ekološki sklad RS), v javnem sektorju pa še s pogodbenim zagotavljanjem prihranka energije in zelenimi javnimi naročili; (ii) povečanje rabe obnovljivih virov energije in zamenjava goriva z večjo vsebnostjo ogljika z gorivom z nižjo vsebnostjo ogljika v gospodinjstvih in storitvenem sektorju za ogrevanje in pripravo sanitarne tople vode; (iii) sproizvodnja toplote in električne energije, proizvodnja električne energije na podlagi obnovljivih virov energije v stavbah v široki rabi, stanovanjskih naseljih, na kmetijah, odlagališčih odpadkov, čistilnih napravah; (iv) večja energetska učinkovitost rabe električne energije v gospodinjstvih, javnih prostorih in storitvenih dejavnostih;
- promet: (i) postopno zmanjševanje specifičnih emisij (kg CO₂/km) novih osebnih motornih vozil (obveznost proizvajalcev avtomobilov); (ii) spodbujanje javnega potniškega prometa: navzkrižno financiranje javnega potniškega prometa, razvoj ustrezne infrastrukture za javni potniški promet; (iii) pospešiti prehod tranzitnega prometa s cest na železnice, posodobitve železniškega omrežja; (iv) nadomeščanje fosilnega goriva z biogorivom: leta 2006 najmanj 1,2 %, 2007 najmanj 2 %, 2008 najmanj 3 %, 2009 najmanj 4 % in 2010 najmanj 5 %; (v) nakup zmanjšanja emisij zunaj Slovenije, predvsem za emisije iz tranzita težkih tovornih vozil čez Slovenijo;
- industrijski procesi, raba topil in premazov: (i) zaprtje elektrolize B v Talumu; (ii) zmanjšanje puščanja hladiva iz hladilnih, zamrzovalnih in klimatskih naprav ter odstranjevanje hladiva iz odsluženih naprav; (iii) trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov;
- odpadki: (i) odplinjevanje in sežig, energijska izraba ali uporaba odlagališčnega plina; (ii) ločevanje posameznih frakcij odpadkov in njihova snovna izraba ali reciklaža; (iii) kompostiranje; (iv) ločeno zbiranje organskih kuhinjskih odpadkov in njihova predelava v biogorivo, predelava odpadnih jedilnih olj in masti v biodizel;
- kmetijstvo: (i) spodbujanje pridobivanja bioplina iz živinskih gnojil in spodbujanje pašne reje govedi; (ii) zagotavljanje racionalnega gnojenja kmetijskih rastlin z dušikom;

- ponori ogljika v gozdovih; v slovenskih gozdovih se kopiči 3,4- do 4,4-krat več CO₂, kot trenutno omogoča dodeljena kvota ponorov po kjotskem protokolu. Če želimo ohraniti priznan ponor CO₂ zaradi kopičenja lesnih zalog, bi morali v slovenskih gozdovih tudi v prihodnje letno zbrati vsaj 10 do 15 % letnega prirastka lesa. Glede na to, da se potrebe po lesu stalno povečujejo, lahko pričakujemo v prihodnosti povečan interes za posek. Če želimo ohraniti priznan ponor CO₂ zaradi kopičenja lesnih zalog, bi morali v slovenskih gozdovih tudi v prihodnje letno zbrati vsaj 10 do 15 % letnega prirastka lesa.

Oktobra 2006 je Vlada RS sprejela Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov⁹⁷ za obdobje od 2008 do 2012, ki je podlaga za podeljevanje emisijskih kuponov upravljavcem naprav, za katere so upravljavci do 1. 1. 2006 pridobili dovoljenje za izpuščanje toplogrednih plinov in uporabno dovoljenje po predpisih o graditvi objektov, tj. 95 naprav, ki povzročajo izpuste toplogrednih plinov.

Skupna količina emisijskih kuponov, ki bodo podeljeni upravljavcem naprav v obdobju od 2008 do 2012, znaša 41.494.687 tCO₂ (1 emisijski kupon = 1 tona CO₂) oziroma v povprečju 8.298.937 tCO₂ letno, od tega za termoelektrarne 5.817.000 tCO₂, za toplarne 205.853 ton CO₂ ter za industrijo 2.144.596 ton CO₂. Od skupne količine emisijskih kuponov je 1,6 % emisijskih kuponov, kar znaša 657.442 tCO₂, v rezervi za nove naprave. Celotna količina emisijskih kuponov bo upravljavcem naprav razdeljena brez obveznosti plačila.

Vlada RS je januarja 2007 sprejela Operativni program doseganja nacionalnih zgornjih mej emisij onesnaževal zunanega zraka (revizija operativnega programa iz leta 2005) in s tem izpolnila obveznosti za uresničevanje okoljskih ciljev Direktive 2001/81/ES. Za zmanjšanje negativnih vplivov na okolje mora Slovenija do leta 2010 doseči mejne vrednosti emisij, kot so predpisane z uredbo o zgornjih mejah emisij onesnaževal zunanega zraka. Operativni program doseganja nacionalnih zgornjih mej emisij zajema ukrepe, s katerimi bo te mejne emisije mogoče doseči do leta 2010.⁹⁸

Okoljsko ozaveščanje in izobraževanje

Pri okoljskem ozaveščanju in izobraževanju imajo veliko vlogo zlasti nevladne organizacije, katerim je bilo za sofinanciranje njihovih programov v obdobju 2006/07 namenjenih 175.000 EUR. Za sofinanciranje informacijskih, izobraževalnih, ozaveščevalnih in predstavitvenih dejavnosti za učinkovito rabo energije in njene obnovljive vire je bilo odobrenih 27 projektov v višini 70.000 EUR, namenjenih spodbujanju gospodarskih družb za uvajanje energetskega menedžmenta in sodobnih energetske tehnologij, uveljavljanju učinkovite rabe in njenih obnovljivih virih v javnih stavbah in lokalnih skupnostih, spodbujanju varčne vožnje v cestnem prometu ter obveščanju, izobraževanju in ozaveščanju v šolah.

Poleg tega ministrstvo tudi samo izvaja programe in projekte zaradi okoljskega ozaveščanja, kot npr: (i) program ekošol (12.581 EUR letno); (ii) spletna stran Slovenija znižuje CO₂ (postavljena 2006); (iii); publikacija *Imate moč. Pokažite še modrost. O podnebnih spremembah* (izdana decembra 2006, ponatis marca 2007); (iv) publikacija *Priporočila ministra za pripravo občinskih programov varstva okolja* (marec 2007); (v) *Bilten Učinkovito z energijo*; (vi) vladna spletna stran z informacijami o razpisih in programih Ministrstva za okolje in prostor o učinkoviti rabi energije in njenih obnovljivih virih, kakor tudi številne

⁹⁷ Evropska komisija je vsebino Državnega načrta razdelitve emisijskih kuponov za obdobje od 2008 do 2012 z odločbo potrdila 5. februarja 2007. V RS je maja 2007 začel veljati odlok o državnem načrtu razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012, ki je bil spremenjen julija 2007.

⁹⁸ Ukrepi med drugim zajemajo: razžvepljevanje dimnih plinov v Termoelektrarni Trbovlje, zmanjšanje vsebnosti žvepla v tekočih gorivih, prilagoditev industrije najboljšim razpoložljivim tehnikam, zmanjšanje rasti cestnega tranzitnega prometa in drugo.

informacije (energetska knjižnica) o ukrepih zanje, o energetskih tehnologijah in energetskem menedžmentu, predpisih in programih v Sloveniji in EU.

PRILOGA 3 – Javna razprava v letu 2007

Vlada RS se je ob sprejetju Programa reform za lizbonsko strategijo odločila, da pred dokončnim sprejetjem poročilo o izvajanju pošlje v javno obravnavo. Poročilo o uresničevanju programa reform za lizbonsko strategijo je bilo septembra 2007 obravnavano na pristojnih odborih Državnega zbora RS, na seji Ekonomsko-socialnega sveta in na seji Sveta za trajnostni razvoj. Dokument je v javni razpravi predstavil dr. Žiga Turk, minister Službe vlade za razvoj in nacionalni koordinator za lizbonsko strategijo. Minister je uvodoma predstavil stanje in vsebino dokumenta in tudi opozoril na ključne izzive, ki še čakajo Slovenijo v naslednjih letih. Med javno obravnavo je bil osnutek poročila tudi dostopen na spletnih straneh vlade.

Državni zbor

Odbor za zadeve Evropske unije, Odbor za gospodarstvo in Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide so na skupni nujni seji obravnavali osnutek poročila o uresničevanju Programa reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji.

Večina članov vseh treh odborov se je strinjala s poročilom o uresničevanju programa reform za izvajanje lizbonske strategije kot preglednim in obsežnim dokumentom. Predstavniki odborov so izrazili zadovoljstvo, da je letos vlada odborom državnega zbora predstavila poročilo, preden ga je poslala Evropski komisiji, in jim omogočila, da dejavno sodelujejo pri pripravi dokončnega besedila. Kljub temu se niso mogli izogniti občutku, da je v nekaterih poglavjih poročilo premalo podrobno ter tudi premalo kritično. Po njihovem mnenju bi se bilo v poročilu treba posvetiti področjem, na katerih še ni zadostnega napredka in izboljšav. Predvsem mora biti vlada pozorna ob sprejemanju zakonodaje, ki poslabšuje gmotni položaj dohodkovno najšibkejšega prebivalstva.

V razpravi so člani odborov med drugim opozorili tudi na:

- problem inflacije ter posledično zmanjševanje realne vrednosti plač. Opozorili so tudi na nevarnost potencialne dohodkovne inflacijske spirale;
- vprašanje dolgoročne vzdržnosti javnih financ v povezavi s pokojninsko reformo. V tem okviru bi vlada morala razmisliti, kako zagotoviti prožnost, ki bo omogočala ustrezne prehode in oblike pri podaljšanju možnosti dela, predvsem starejšega prebivalstva;
- pomanjkljivo regulacijo na trgu (premalo aktivno vlogo Urada za varstvo konkurence in drugih sektorskih regulatorjev), kar po njihovem mnenju onemogoča konkurenco in posledično povišuje cene;
- prepočasno privatizacijo in umikanje države iz gospodarstva. Nekateri predstavniki odborov so poudarili, da bi moralo biti umikanje države selektivno, saj bi dobra podjetja morali ohraniti v domači lasti;
- premajhen poudarek v poročilu na znanju, saj bo brez tega težko dosežati zastavljene cilje lizbonske strategije. Ob tem je treba paziti, da želja po večji konkurenci tudi v izobraževanju ne vodi v zmanjševanje kakovosti;
- povezovanje med gospodarstvom in izobraževanjem;
- problematiko v zvezi z zakonodajo, ki ureja socialne transferje gospodinjstvom in morebitne težave, ki bi lahko nastale zaradi njenega sprejetja. Po mnenju predstavnika odbora za zaposlovanje in socialno zaščito so socialni transferji pomembni zlasti za sloj prebivalstva, ki ima najnižje dohodke;
- problematiko sodobne socialne države in nevarnost povečevanja stopnje revščine;

- preveč segmentiran trg dela, ki je na nekaterih področjih preveč prožen (študentsko delo), na drugih področjih pa preveč tog (pogodbe za nedoločen čas);
- problematiko zaposlovanja mladih in njihovo vključenost na trg dela.

Ekonomsko-socialni svet

S poročilom so se socialni partnerji seznanili na izredni septembrski seji Ekonomsko-socialnega sveta ter se strinjali, da dokument primerno prikazuje uresničevanje lizbonskega programa. Ob tem so predstavniki delojemalcev opozorili, da bo pri pripravi naslednjega programa reform nujna večja in dejavnejša udeležnost vseh socialnih partnerjev. Poudarjeno je bilo, da se prek Ekonomsko-socialnega sveta dejavno vključujejo delojemalci in delodajalci.

Pomemben napredek pri sodelovanju socialnih partnerjev (delodajalcev in delojemalcev) je bil dosežen s parafiranjem novega socialnega sporazuma za obdobje 2007–2009. Najpomembnejše poglavje sporazuma po mnenju socialnih partnerjev je poglavje o plačah, ki bodo v obdobju do 2009 realno rasle, pri usklajevanju pa bodo upoštevali inflacijo in produktivnost.

Delojemalci so opozorili na nekatere ključne točke poročila:

- ne strinjajo se z ugotovitvijo v poročilu, da evro ni vplival na povečanje cen. Poleg tega povišanje plač ni sledilo povečanju inflacije;
- dogovor o novem socialnem sporazumu je bil napredek, vendar hkrati ugotavljajo, da je premalo viden in se v celoti ne izraža v vsebini;
- delojemalci so v socialnem dialogu aktivno sodelovali, pripravili številne predloge in tudi nasprotovali nekaterim predlogom vlade, kar ni jasno razvidno iz poročila (npr. nesoglasje delojemalcev glede prvega predloga davčne reforme);
- potrebne so spremembe Zakona o minimalni plači, v katerih morajo z dogovorom sodelovati vsi socialni partnerji;
- pozitivna je ocena spodbujanja prilagodljivosti in mobilnosti na trgu dela, predvsem v smislu sprejetja novega zakona o delovnih razmerjih.
- menijo, da veljavna pokojninska reforma iz leta 1999 daje dobre rezultate in da morebitnih dodatnih sprememb in dopolnitev pokojninske reforme ne sme biti brez sodelovanja socialnih partnerjev. Opozorili so, da bi morale spodbude za podaljšanje ostajanja v zaposlitvi samo v smer bonusov in ne tudi malusov. Poleg tega najavljene spremembe pokojninske reforme še niso bile poslane socialnim partnerjem;
- upoštevati je treba tudi interes delavcev pri privatizaciji velikih in strateško pomembnih gospodarskih družb v Sloveniji;
- izražen je bil dvom o resničnosti podatkov o sredstvih glede aktivne politike zaposlovanja;
- upravičeno se opozarja na zaposljivost mladih, pri tem pa so bile navede rešitve iz parafiranega socialnega sporazuma. Premalo se opozarja, da so mladi v slabšem položaju predvsem zaradi širitve kratkoročnih del (npr. samozaposlenih). Preveč je zaposlovanja za določen čas, kar tudi negativno vpliva na trg dela.

Delodajalci na drugi strani podpirajo poročilo ter ugotavljajo, da nekatere spremembe potekajo prepočasi. Ob tem so predstavniki Gospodarske zbornice Slovenije poudarili, da so že v marcu 2006 pripravili lasten program uresničevanja ciljev programa reform. Tudi delodajalci so poudarili, da je dogovor o novem socialnem sporazumu dogovor med vsemi socialnimi partnerji, kar je premalo poudarjeno v poročilu. Glavne ugotovitve na strani delodajalcev so:

- ukrepi in dejavnosti Vlade RS pri zmanjševanju administrativnih ovir ter izboljšanju delovanja podpornih ustanov so pohvalni, vendar niso dovolj za rast srednjih in

malih podjetij. Zagotoviti je treba tudi ustrezno finančno pomoč, predvsem v smislu zagotavljanja tveganega kapitala za rast in razvoj podjetij;

- velik problem razvoja podjetništva in obrti so visoke cene zemljišč in še ne dovolj velika ponudba urejenih industrijskih središč;
- strinjali so se, da je bilo precej sprememb pri davkih, vendar niso dovolj velike. Premalo je bilo narejeno za mikropodjetja, poleg tega pa je več predstavnikov različnih zbornic omenilo tudi ukinitve davčnih olajšav za investiranje;
- dogovor in sprejetje Zakona o delovnih razmerjih sta premalo za učinkovitejšo ureditev področja dela. Opozorili so, da je v novem zakonu poudarek predvsem na mobilnosti zaposlenih v podjetju. To ne omogoča dovolj velike prožnosti, predvsem pa sprememb ne bodo občutila mala podjetja;
- prizadevanja civilne družbe in vlade glede zaščite potrošnikov gredo v pravo smer.

Predstavniki brezposelnih je posebej opozoril na brezposelne, ki niso zajeti v uradnih registrih, ter delo na črno, ki je po njegovem mnenju še vedno velik problem v Sloveniji.

Svet za trajnostni razvoj

Svet za trajnostni razvoj je osrednje posvetovalno telo Vlade RS za trajnostni razvoj in je namenjen izmenjavi mnenj s civilno družbo o vseh temeljnih razvojnih vprašanjih. Poročilo o uresničevanju programa reform je bilo predstavljeno na septembrski seji sveta, ki ga od aprila 2007 vodi minister v Službi za razvoj. V razpravi so se sodelujoči dotaknili predvsem zaposlovanja. Omenjeno je bilo, da sta v Sloveniji še vedno prisotna problema enakosti spolov na trgu dela ter zaposlovanja žensk. Opozorili so tudi, da je v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami manj zaposlenih v dejavnostih civilne družbe ter da je na tem področju poročilo premalo kritično.

Predstavniki občin so poudarili, da so pomembni partnerji pri uresničevanju ciljev lizbonske strategije in uresničevanju programa na mikroravni.

PRILOGA 4 – Pregled strukturnih kazalnikov

Tabela 7: Strukturni kazalniki lizbonskega procesa (14) – položaj Slovenije in sprememba glede na prejšnje leto

STRUKTURNI KAZALNIKI LIZBONSKEGA PROCESA (14) – POLOŽAJ SLOVENIJE IN SPREMEMBA GLEDE NA PREJŠNJE LETO		
	SLOVENIJA SE UVRŠČA BOLJE ALI OKROG POVPREČJA EU-25	SLOVENIJA ZAOSTAJA ZA POVPREČJEM EU-25
IZBOLJŠANJE (GLEDE NA PREJŠNJE LETO)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Stopnja zaposlenosti, 2006 (SLO: 66,6 %, EU-25: 64,7 %, EU-15: 66 %) ❖ Stopnja dolgotrajne brezposelnosti, 2006 (SLO: 2,9 %, EU-25: 3,6 %, EU-15: 3,1 %) ❖ Poslovne naložbe⁹⁹, 2006 (SLO: 25,8 % BDP, EU-25: 17,4 % BDP, EU-15: 17,4 %) ❖ Stopnja tveganja revščine po socialnih transferjih¹⁰⁰, 2005 (SLO: 12 %, EU-25: 16 %) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ BDP p. c. PPS, 2006 (EU-25=100) (SLO: 83,6, EU-15: 107,8) ❖ Produktivnost dela v PPS, 2006 (EU-25=100) (SLO: 80,4, EU-15: 106,3) ❖ Stopnja zaposlenosti starejših oseb, 2006 (SLO: 32,6 %, EU-25: 43,6 %, EU-15: 45,3 %) ❖ Bruto domači izdatki za RRD, 2005 (SLO: 1,49 % BDP, EU-25: 1,85 % BDP, EU-15: 1,91 % BDP) ❖ Energetska intenzivnost gospodarstva¹⁰¹, 2005 (SLO: 320,48 kgoe/1000 EUR; EU-25: 204,89 kgoe/1000 EUR, EU-15: 184,85 kgoe/1000 EUR)
POSLABŠANJE (GLEDE NA PREDHODNO LETO)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Stopnja izobrazbe mladine¹⁰², 2006 (SLO: 89,4 %, EU-25: 77,7 %, EU-15: 74,8 %) ❖ Relativna raven cen, 2006 (EU-25=100) (SLO: 74,9, EU15: 103,7) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Emisije toplogrednih plinov, 2004 (1990=100) (SLO: 99,2, EU-25: 92,7, EU-15: 99,1) ❖ Obseg tovarnega prometa glede na BDP, 2004 (1995=100) (SLO: 111,0, EU-25: 104,6, EU-15: 104,9)

Vir podatkov: Eurostat, zbirka podatkov New Cronos, september 2007.

Opomba: Za kazalnik medregionalne variacije v stopnji zaposlenosti za Slovenijo ni podatka. V tabelo niso vključeni podatki za EU-27, saj so podatki nepopolni, Bolgarija in Romunija pa še nista bili članici EU v letu 2006.

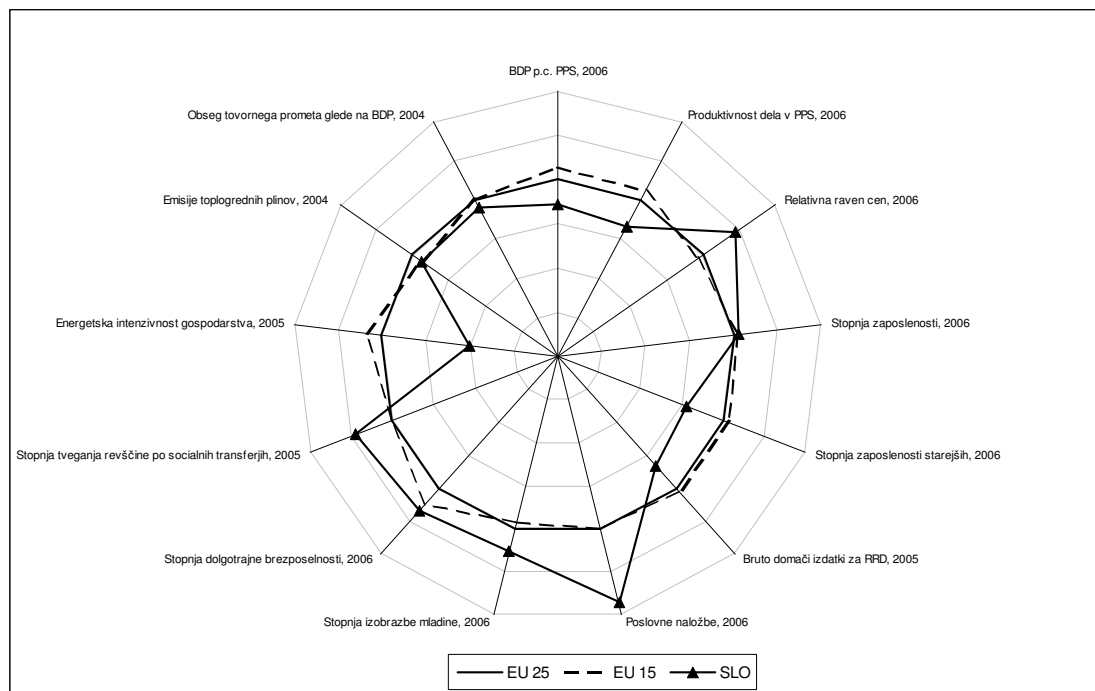
⁹⁹ Delež bruto domačega proizvoda, ki ga zasebni sektor nameni za investicije. Podatki za EU-25 in EU-15 so za leto 2005.

¹⁰⁰ Slovenija je v letu 2005 prvič uporabila novo metodologijo na podatkih iz l. 2004 (EU-SILC), ki ni primerljiva s staro. Zato gre tukaj za prelom v seriji.

¹⁰¹ Podatki za EU-25 so za leto 2004.

¹⁰² Delež prebivalstva med 20 in 24 let, ki je dokončala vsaj srednjo šolo.

Slika št. 2: Strukturni kazalniki lizbonskega procesa – relativni položaj Slovenije glede na EU-25 in EU-15.

Vir podatkov: Eurostat, zbirka podatkov New Cronos, september 2007.

Opomba: skala je relativna, več pomeni bolje. Za kazalnik medregionalne variacije v stopnji zaposlenosti za Slovenijo ni podatka, zato tudi ni vključen.